

BÁO CÁO NHÂN QUYỀN TẠI VIỆT NAM 2024-2025

MẠNG LƯỚI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM

NỘI DUNG

Lời Mở Đầu	3
Tổng Quan Về Việt Nam	5
I. Quyền Sống, Quyền Tự Do và An Ninh Thân Thể	6
1. Án tử Hình	6
2. Bạo hành của Công an	8
3. Một chế độ nhà tù bất nhân	10
4. Nạn buôn người	12
Khuyến nghị	17
II. Quyền Được Xét Xử Công Bằng Bởi Toà Án Độc Lập và Vô Tư	18
1. Một nền tư pháp lệ thuộc quyền lực của ĐCSVN	18
2. Vi phạm những nguyên tắc cơ bản của luật tố tụng hình sự	19
3. Một hệ thống tư pháp tham nhũng	23
4. Quyền của luật sư luôn bị đe dọa	25
Khuyến nghị	27
III. Quyền Được Tham Gia Đời Sống Chính Trị Quốc Gia	28
1. Các định chế dân cử chỉ là công cụ của ĐCSVN	28
2. Triệt hạ đối lập	30
3. Bóp nghẹt các quyền dân sự và chính trị cơ bản	33
Khuyến nghị	37
IV. Quyền Tự Do Ngôn Luận và Thông Tin	38
1. Ngôn luận là độc quyền của nhà nước CSVN	38
2. Chính quyền gia tăng ngăn chặn thông tin trái chiều	39
3. Tăng cường bộ máy kiểm soát quyền tự do ngôn luận	41
4. Đàn áp những người dám bày tỏ chính kiến khác với đường lối của ĐCSVN	43
Khuyến nghị	46
V. Quyền Tự Do Tôn Giáo và Tín Ngưỡng	47
1. Pháp luật Việt Nam vi phạm quyền tự do tôn giáo	47
2. Củng cố các cơ chế kiểm soát và đàn áp tôn giáo	50
3. Các hành vi đàn áp tôn giáo	51

Khuyến nghị	57
VI. Quyền Được Làm Việc và Hưởng Thụ Thành Quả Lao Động	58
1. Sửa đổi luật lệ lao động để thông qua những hiệp định thương mại tự do ...	58
2. Gia tăng kiểm soát công đoàn và đàn áp những người hoạt động cho người lao động	60
3. Người lao động vẫn kéo lê cuộc sống chật vật	62
4. Cường bức lao động và lao động trẻ em vẫn tiếp tục	65
Khuyến nghị	67
VII. Quyền Được Đối Xử Bình Đẳng Không Kỳ Thị	68
1. Kỳ thị đối với những thành phần thuộc chế độ Việt Nam Cộng Hòa	68
2. Kỳ thị đối với người ngoài Đảng	70
3. Kỳ thị đối với người có tôn giáo	71
4. Kỳ thị đối với các sắc dân thiểu số	72
5. Kỳ thị đối với phụ nữ	75
Khuyến nghị	77
VIII. Quyền Được Hưởng Cuộc Sống An Lạc	78
1. Cửa cải tập trung trong tay thiểu số	78
2. An sinh của tuổi thơ.....	79
3. Quyền được sống trong một môi trường sạch sẽ, lành mạnh và bền vững ...	83
4. Dân oan: Đất đai bị tước đoạt bất công và quyền tư hữu bị chà đạp	86
5. Nạn tham nhũng vi phạm quyền an sinh	87
Khuyến Nghị	88
Phụ lục I: Danh sách tù nhân chính trị và tôn giáo bị bắt giam trong năm 2024-2025	89
Phụ lục II: Danh sách tù nhân chính trị và tôn giáo đang bị cầm tù cho đến 31-12-2025	93
Phụ lục III: Giải Thưởng Nhân Quyền Việt Nam 2024 và 2025	102

LỜI MỞ ĐẦU

Chính trường Việt Nam năm 2024-2025 được đánh dấu với nhiều sự kiện có tính bước ngoặt chưa từng xảy ra suốt trong 80 năm cầm quyền của Đảng Cộng sản Việt Nam. Chưa bao giờ việc thanh trừng trong nội bộ ở cấp chóp bu đã được tiến hành một cách quy mô với sự ra đi của 7 thành viên Bộ Chính Trị, trong đó có 2 Chủ tịch nước, một chủ tịch Quốc hội, và hàng chục Ủy viên Trung ương Đảng trong nhiều vai trò quan trọng khác nhau.

Đàng sau cái cơ chống tham nhũng là tham vọng chính trị của ông Tô Lâm, người đứng đầu ngành công an, hiện là Tổng bí thư ĐCSVN.

Tuy nhiên, đây không chỉ đơn thuần là một cuộc thanh trừng nội bộ; sự kiện này cho thấy nỗ lực rộng lớn hơn của Tô Lâm nhằm củng cố quyền lực cá nhân và tiến hành chính sách toàn trị của ĐCSVN. Bằng cách huy động một bộ máy công an chưa từng có – bao gồm khoảng 200 tướng lĩnh, hơn 300 ngàn cảnh sát và 1.5 triệu nhân viên bán quân sự và lực lượng dân phòng địa phương – ông ta đã dập tắt một cách có hệ thống mọi sự bất đồng chính kiến trong công chúng.

Dưới vỏ bọc tinh gọn bộ máy nhà nước, Bộ Công an đã thu tóm một số chức năng quan trọng từ các bộ khác. Ngân sách của Bộ Công an năm 2025 được dự toán hơn 160 ngàn tỷ đồng (tương đương 6.2 tỷ Mỹ kim) – tăng hơn 42% so với năm 2024, và chiếm tương đương ngân sách 15 bộ khác, trừ bộ quốc phòng.

Với bộ máy nhân sự và phương tiện hùng hậu đó, Bộ Công an đã triệt để đàn áp các tiếng nói khác với đường lối của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Số người bất đồng chính kiến bị bắt và truy tố gia tăng so với các năm trước, đặc biệt trong thời gian tổ chức kỷ niệm 50 năm chiếm Miền Nam và trong thời gian chuẩn bị Đại hội Toàn quốc Đảng Cộng sản Việt Nam và Bầu cử Quốc hội khóa 16. Theo sự ghi nhận của chúng tôi, đã có ít nhất 125 người bất đồng chính kiến bị bắt và truy tố với các điều khoản phi dân chủ và mơ hồ của Luật Hình sự 2015, trong đó có 56 người với cáo buộc của điều 331,¹ 22 người với cáo buộc của điều 117,² và 17 người với điều 109.³

Số năm tù của các bản án cùng một tội danh đã tăng gấp đôi so với những năm trước.

Người dân Việt Nam bị tước đoạt các quyền cơ bản về dân sự và chính trị cũng như các quyền kinh tế xã hội và văn hóa, mặc dù vào tháng 2 năm 2024, qua bản báo cáo gửi Hội Đồng Nhân quyền LHQ tại Kỳ Kiểm điểm Tổng quát Chu kỳ 4, Việt Nam đã cam kết sẽ “Tăng cường các biện pháp, chính sách và nguồn lực để đảm bảo tốt hơn việc tất cả các quyền con người, bao gồm quyền kinh tế, xã hội, văn hóa, dân sự và chính trị, được hưởng theo các tiêu chuẩn quốc tế được công nhận...”⁴

1 Điều 331. Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân

2 Điều 117. Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam

3 Điều 109. Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân

4 Vietnam’s National report submitted to Working Group on the Universal Periodic Review Forty-sixth session, p. 18 (22 February 2024)

Để có một cái nhìn chính xác về sự cách biệt giữa lời cam kết của nhà cầm quyền Cộng sản Việt Nam và thực trạng tình hình nhân quyền tại đây trong 2 năm 2024 và 2025, bản báo cáo này sẽ lần lượt trình bày thực trạng đó qua các lãnh vực dựa theo các tiêu chí của Bản Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền, Công ước Quốc tế về những Quyền Dân sự và Chính trị, và Công ước Quốc tế về những Quyền Kinh tế, Xã hội, và Văn hóa:

- Quyền sống, quyền tự do và an ninh thân thể
- Quyền được xét xử công bằng bởi tòa án độc lập và vô tư
- Quyền được tham gia đời sống chính trị quốc gia
- Quyền tự do phát biểu và tự do thông tin
- Quyền tự do tôn giáo và tín ngưỡng
- Quyền được làm việc và hưởng thụ thành quả lao động
- Quyền được đối xử bình đẳng không kỳ thị
- Quyền được hưởng cuộc sống an lạc

Để có thêm tài liệu tham khảo, Bản Báo cáo còn có 3 phụ lục. Phụ lục thứ nhất liệt kê những người bất đồng chính kiến bị bắt và truy tố trong năm 2024 và 2025. Phụ lục thứ hai là danh sách những tù nhân chính trị và tôn giáo hiện đang bị giam cầm trong các trại tù của cộng sản Việt Nam. Phụ lục thứ ba trình bày tóm tắt tiểu sử và thành tích của những khôi nguyên Giải Nhân quyền Việt Nam năm 2024 và 2025.

Bản báo cáo này được hoàn thành bởi sự hợp tác của Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam và nhiều người hoạt động nhân quyền tại Việt Nam. Chúng tôi xin chân thành cảm ơn các anh, chị đã bất chấp hiểm nguy tiếp tay với Mạng lưới Nhân quyền Việt Nam một cách vô vị lợi để hoàn thành công tác có ý nghĩa này.

Để nâng cao tính công khai của nội dung báo cáo, chúng tôi đã bỏ túc bằng nguồn dữ liệu mở có thể được truy cập để nghiên cứu sâu hơn. Các địa chỉ truy cập cơ sở dữ liệu dành cho ấn bản điện tử (URLs) có giá trị khi báo cáo được công bố

Với việc công bố báo cáo này, ngoài mục đích trình bày thực trạng tình hình nhân quyền tại Việt Nam, Mạng lưới Nhân quyền Việt Nam còn đề xuất những biện pháp khả thi đối với nhà cầm quyền Việt Nam để cho người dân Việt Nam sớm được hưởng những quyền căn bản mà Bản Tuyên Ngôn Quốc tế Nhân Quyền đã nêu lên cách đây ba phần tư thế kỷ.

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam cũng kêu gọi các tổ chức nhân quyền quốc tế và các chính phủ khuyến khích và tạo áp lực để Việt Nam hành xử xứng đáng là một thành phần có trách nhiệm của cộng đồng quốc tế, đặc biệt là một thành viên của Hội Đồng Nhân Quyền Liên Hiệp Quốc. Các chính phủ có liên hệ ngoại giao và kinh tế với Việt Nam cần mạnh dạn nêu lên những trường hợp vi phạm nhân quyền cụ thể trong các cuộc đối thoại nhân quyền với nhà nước Việt Nam trước khi đề cập đến các vấn đề tổng quát hơn như giao dịch thương mại hay những hình thức viện trợ khác.

TỔNG QUAN VỀ VIỆT NAM

ĐỊA LÝ: Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam là một quốc gia thuộc khu vực Đông Nam Á, phía bắc giáp Trung Quốc, phía tây giáp Lào và Campuchia, phía tây nam giáp vịnh Thái Lan, phía đông và phía nam giáp Biển Đông và có hơn 2.800 hòn đảo lớn, nhỏ và hai quần đảo lớn là Hoàng Sa và Trường Sa; tổng diện tích là 331.698 km². Dân số hiện nay có khoảng 102 triệu người. Đây là quốc gia đông dân thứ 16 trên thế giới.

LỊCH SỬ: Theo Hiệp định Genève 1954 chấm dứt chế độ thực dân Pháp, Việt Nam bị chia làm hai: Phía nam vĩ tuyến 17 thuộc Quốc Gia Việt Nam, phía bắc vĩ tuyến 17 thuộc Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa. Ngay sau Hiệp định Genève 1954, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa dưới sự thống trị của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN) đã phát động chiến tranh xâm chiếm Miền Nam. Tháng 4 năm 1975, Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa đã chiến thắng cuộc chiến xâm lược Miền Nam và thiết lập Nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam bao gồm cả Miền Bắc và Miền Nam.

CHÍNH TRỊ: Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam là một chế độ độc đảng. Đây là một trong 5 nước còn lại theo chủ nghĩa cộng sản trên thế giới. Theo Hiến pháp được tu chính năm 2013, ĐCSVN là chính đảng duy nhất được phép hoạt động. Tổng bí thư ĐCSVN là ông Tô Lâm, nguyên Đại tướng Bộ trưởng Bộ Công an. Chính quyền được chia thành ba ngành: Quốc hội, Chính Phủ, và Tòa án Nhân dân; tuy nhiên, trên thực tế cả ba ngành đều chịu sự thống trị của ĐCSVN, với khoảng 5.6 triệu đảng viên. Quốc hội và Hội đồng Nhân dân các cấp đều được bầu qua phổ thông đầu phiếu; tuy nhiên các ứng viên đều được sàng lọc bởi ĐCSVN. Các tổ chức chính trị khác không lệ thuộc ĐCSVN đều bị cấm.

KINH TẾ: Sau Chính sách Đổi Mới vào thập niên 80, Việt Nam đã theo đuổi một sách lược kinh tế thực tế hơn những thập niên trước, gọi là “kinh tế thị trường theo định hướng xã hội chủ nghĩa.” Hoạt động kinh tế Việt Nam đã có nhiều thay đổi với số vốn viện trợ và đầu tư từ nước ngoài. Nhiều cơ sở sản xuất và thương mại được thiết lập. Tuy nhiên sự can thiệp của nhà nước vào nền kinh tế vẫn còn ở mức độ rất cao. Trong năm 2025 chỉ số nhà quản trị Mua hàng (PMI) tương đối tăng so với các năm sau đại dịch COVID. Tuy nhiên việc tăng trưởng PMI đó thực chất là chỉ số phản ánh tình hình sản xuất của các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài, chứ không phải toàn bộ nền kinh tế. Kinh tế Việt Nam vẫn là một nền kinh tế gia công.

XÃ HỘI: Việt Nam có 54 sắc dân, trong đó người Kinh chiếm hơn 85%. Ngôn ngữ chính là tiếng Việt. Tuyệt đại đa số người dân có niềm tin tôn giáo, nhiều nhất là thờ cúng tổ tiên, đạo Phật, đạo Thiên Chúa, Đạo Hồi, Đạo Bà Hai, và một số tôn giáo mang màu sắc địa phương như Phật Giáo Hòa Hảo và Cao Đài Giáo... Một số nhỏ mà hầu hết là đảng viên Đảng Cộng sản tự cho mình là vô thần. Mặc dù tỷ lệ dân số đô thị tăng trưởng trong thập niên vừa qua, xã hội Việt Nam vẫn mang tính chất nông nghiệp với khoảng 62% dân cư ở nông thôn. Mặc dù thu nhập bình quân đầu người đã tăng trong thập niên qua, nhưng sự cách biệt giàu-nghèo càng ngày càng lớn hơn. Dân chúng sống ở thôn quê, đặc biệt là những vùng hẻo lánh chịu thiệt thòi nhiều mặt như thu nhập, giáo dục, và y tế. Trong vòng 30 năm qua, sinh suất tại Việt Nam đã giảm gần một nửa. Dân số đang bị già hóa nhanh và việc mất cân bằng giới tính khi sinh ở mức rất cao.

I QUYỀN SỐNG, QUYỀN TỰ DO VÀ AN NINH THÂN THỂ

1. ÁN TỬ HÌNH

1.1 Số Liệu Án Tử Hình Là Bí Mật Quốc Gia

Cũng như những năm trước, chính quyền Việt Nam không chính thức công bố về số lượng người bị tuyên án tử cũng như số án tử được thi hành. Chính quyền xem đó là bí mật quốc gia, và ai vô tình hoặc cố ý vi phạm có thể bị phạt đến 15 năm tù (Điều 337, 338 LHL).

Tuy nhiên những nguồn tin gián tiếp được tiết lộ cũng cho thấy phần nào tình trạng án tử hình tại Việt Nam trong những năm gần đây. Trong báo cáo gửi Quốc hội về công tác của Viện Kiểm sát từ 1-10-2023 đến 31-3-2024, Viện trưởng VKSND Tối cao Lê Minh Trí cho biết có 338 người bị tuyên án tử hình trong thời gian này.¹

Theo báo cáo của tổ chức Harm Reduction International, trong năm 2024 ở Việt Nam có ít nhất 113 người đã bị kết án tử hình vì tội ma túy, bao gồm ít nhất sáu phụ nữ và bảy người nước ngoài.²

Một số tài liệu khác của chính quyền cũng gián tiếp cho biết số người bị kết án tử hình tiếp tục tăng trong năm 2024-2025. Theo Đại tướng Lương Tam Quang, Bộ trưởng Công an “số đối tượng giam giữ mới và hiện hành tiếp tục gia tăng và ở mức cao, nhất là các đối tượng bị kết án tử hình.”³

1.2. Tình Trạng Giam Giữ Tử Tù

Ngoài tình trạng thiếu phòng giam và phòng giam chật hẹp, các tù nhân án tử hình thường bị cùm chân trong lúc chờ ngày thi hành án. Thông tư số 39/2012/TT-BCA ngày 04 tháng 07 năm 2012 của Bộ Công an ấn định rõ, “buồng giam người bị kết án tử hình phải được xây dựng kiên cố (theo mẫu thống nhất của Bộ Công an), bảo đảm đủ ánh sáng, có cùm chân.” Quy định cùm chân này đi ngược lại các công ước quốc tế về việc đối xử với tù nhân.

1.3. Tuyên Án Tử Hình Tập Thể

Một điểm đáng quan ngại khác là những phiên tòa tuyên án tử hình nhiều người cùng một lúc vẫn thường xảy ra. Chẳng hạn:

- Ngày 26-4-2025, Tòa án nhân dân TP Hồ Chí Minh tuyên 9 án tử hình về tội mua bán trái phép

¹ Pháp Luật. *VKSND Tối cao trình Chủ tịch nước ân giảm án tử hình với 31 bị án*

² Harm Reduction International. *The Death Penalty for Drug Offences: Global Overview 2024*

³ Nhân Dân. *Tội phạm về tham nhũng, kinh tế, buôn lậu vẫn diễn biến phức tạp*

chất ma túy.⁴

- Ngày 27-12-2024, Tòa án nhân dân TP Hồ Chí Minh tuyên án đối với 35 bị cáo về các tội danh liên quan đến ma túy, trong đó có 27 án tử hình. Đây là vụ án về ma túy, có số lượng người bị tuyên án tử hình nhiều nhất từ trước đến nay tại TP.HCM.⁵
- Ngày 14-12-2024, Tòa án nhân dân TP Hồ Chí Minh tuyên án đối với 15 bị cáo trong đường dây mua bán và tàng trữ trái phép chất ma túy, trong đó có 12 án tử hình.⁶
- Ngày 22-1-2024, Tòa án nhân dân tỉnh Nghệ An đã tuyên án đối với 11 bị cáo trong vụ án mua bán, vận chuyển trái phép số lượng lớn ma túy, trong đó có 9 án tử hình.⁷
- Ngày 5-1-2024, Tòa án Nhân dân tỉnh Lạng Sơn đã tuyên án 11 bị cáo về các tội danh liên quan đến ma túy. Kết quả có 7 án tử hình.⁸

1.4. Hình Thức Thi Hành Án Tử Hình

Việt Nam đã thay thế việc thi hành án tử hình từ xử bắn qua chích thuốc độc từ cuối năm 2013 bằng thuốc độc do chính Việt Nam sản xuất. Cho đến nay trên phương diện khoa học, chưa hề có một báo cáo nào cho thấy mức độ hữu hiệu của các thuốc độc do Việt Nam chế tạo để thi hành án tử hình. Việc giảm đau đớn cho người bị xử tử bằng thuốc độc, vì thế, không có gì bảo đảm. Đầu năm 2022, chính quyền CSVN đưa đề nghị sử dụng robot để thi hành án tử hình.⁹

1.5. Khuất Tắt Trong Quá Trình Tố Tụng Đưa Đến Án Tử Hình

Vấn đề đáng quan ngại không những chỉ ở việc gia tăng số lượng án tử hình và các vụ hành quyết, nhưng còn do những khiếm khuyết của quá trình thủ tục tố tụng hình sự đưa đến việc kết án tử hình một cách oan sai. Các phương tiện truyền thông xã hội trong những năm gần đây đã nêu lên nhiều vụ án oan sai, đặc biệt là các bản án tử hình của Hồ Duy Hải, Nguyễn Văn Chưởng, Lê Văn Mạnh, Đặng Văn Hiến, và 2 dân oan xã Đồng Tâm Lê Đình Công và Lê Đình Chức mà giới luật sư và ngay cả nhiều quan chức trong bộ máy cầm quyền cũng cho rằng không đủ cơ sở chứng cứ buộc tội, mà hoàn toàn dựa vào lời tự thú của bị cáo vì bị công an ép cung, và đã phản cung sau đó.

1.6. Giảm Thiểu Những Tội Danh Đưa Đến Án Tử Hình

Trong kỳ Kiểm điểm định kỳ năm 2024 đối với Việt Nam, có 35 quốc gia đưa khuyến nghị liên hệ đến án tử hình. Những khuyến nghị đó bao gồm “Xem xét phê chuẩn Nghị định thư tùy chọn thứ hai của Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị, nhằm mục đích xóa bỏ án tử hình; Chấm dứt ngay lập tức mọi cuộc hành quyết và ban hành lệnh hoãn thi hành án tử hình nhằm hướng tới mục tiêu xóa bỏ hoàn toàn án tử hình, Giảm số lượng tội phạm phải chịu án tử hình và Xóa bỏ án tử hình đối với mọi tội phạm.”¹⁰

4 VnExpress. *9 người bị tuyên tử hình trong vụ chuyển 91 kg ma túy về Việt Nam*

5 Người Lao Động. *27 người bị tuyên án tử hình trong đường dây của kẻ mang bí danh “Colombia”*

6 ANTV. *Tuyên 12 án tử hình trong đường dây mua bán, tàng trữ hơn 200 kg ma túy*

7 Nhân Dân. *Tuyên án tử hình 9 bị cáo trong đường dây ma túy xuyên quốc gia*

8 Kinh tế Đô thị. *Nhiều bị cáo nhận án tử hình khi xét xử đường dây mua bán ma túy*

9 HDLLTU. *Đổi mới, nâng cao hiệu quả công tác thi hành án hình sự, đáp ứng yêu cầu xây dựng, hoàn thiện nhà nước pháp quyền XHCN Việt Nam.*

10 U.N. General Assembly. *Report of the Working Group on the Universal Periodic Review - Viet Nam*

Tuy không đồng ý với hầu hết các khuyến nghị đó, nhưng vì nhu cầu hội nhập kinh tế thế giới, ngày 25 tháng 6 năm 2025 Quốc hội Việt Nam đã tu chính Luật Hình sự và thông qua việc bỏ hình phạt tử hình đối với tám trong số 18 tội danh. Kể từ tháng 7 năm 2025, những tội danh sau đây còn phải chịu án tử hình: phản bội Tổ quốc (điều 108); bạo loạn (điều 112); khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân (điều 113); giết người (điều 123); hiếp dâm người dưới 16 tuổi (điều 142); sản xuất trái phép chất ma túy (điều 248); mua bán trái phép chất ma túy (điều 251); khủng bố (điều 299); chống loài người (điều 422); tội phạm chiến tranh (điều 423).¹¹

1.7. Ân Giảm Án Tử Hình

Về số án tử hình được ân giảm, trong năm 2024-2025 hai Chủ tịch nước Võ Văn Thưởng và Lương Cường đã ân giảm án tử hình xuống tù chung thân cho 16 tử tù trong 3 đợt ân xá.¹² So với hai năm trước con số này đã giảm hơn một nửa (16/38).

2. BẠO HÀNH CỦA CÔNG AN

2.1. Bạo Hành Của Công An Gia Tăng

Báo cáo của Việt Nam gửi Liên Hiệp Quốc về việc thực thi Công ước Chống tra tấn ngày 25 tháng 3 năm 2024 viết: “Việt Nam đã, đang và sẽ tiếp tục quan tâm, chỉ đạo, thực hiện công tác bảo đảm nhân quyền, đặc biệt là triển khai, thực hiện nghiêm túc Công ước CAT, các công ước cơ bản về quyền con người mà Việt Nam là thành viên.”¹³ Thế nhưng, cùng với sự lên ngôi của lực lượng công an và chính sách nhà nước công an trị ở Việt Nam trong hai năm qua, tình trạng bạo lực của công an nơi công cộng ngày càng trở nên khốc liệt, với những thủ đoạn hoạt động tàn bạo hơn.¹⁴

2.2. Tình Trạng Chết Trong Đồn Công An

Đáng ngại hơn là việc tra tấn dẫn đến tử vong trong các trại tạm giam. Theo sự thừa nhận của Bộ Công an, trong 4 năm, cho đến ngày 13-11-2024, có 86 vụ phạm nhân chết trong trại giam “không do bệnh lý.”¹⁵ Sau đây là một số trường hợp điển hình nghi can bị tra tấn đến tử vong trong các trại tạm giam được ghi nhận trong hai năm qua:

- Ngày 15-12-2025, Công An Phường Tam Kỳ, TP Đà Nẵng mời ông Nguyễn Thành Trung, sinh năm 1982, lên trụ sở công an để làm việc. Vào ngay đêm hôm đó, công an cho gia đình ông Trung hay ông ta “nhảy lầu tự sát” tại trụ sở Công an Phường Tam Kỳ.¹⁶
- Ngày 3-9-2025, Công an xã Vĩnh Hậu, huyện An Phú, tỉnh An Giang thông báo cho gia đình ông Vương Văn Thả, một tín đồ Phật giáo Hòa Hảo độc lập đang thụ án 12 năm với tội danh tuyên

¹¹ Thư viện Pháp luật. *10 tội danh còn áp dụng án tử hình từ ngày 01/07/2025*

¹² Tuổi Trẻ. *Chủ tịch nước quyết định ân giảm hình phạt tử hình xuống tù chung thân cho 10 người bị kết án tử hình tại trại tạm giam Công an tỉnh Lào Cai.*

- Tuổi Trẻ. *Chủ tịch nước Võ Văn Thưởng đã ký quyết định ân giảm hình phạt tử hình xuống tù chung thân cho 5 bị án.*
- Công Lý. *Quảng Ninh công bố quyết định ân giảm án tử hình 1 người*

¹³ U.N. Digital Library. *Second periodic report submitted by Viet Nam under article 19 of the Convention, due in 2024: Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*

¹⁴ Thanh Niên. *Công an đánh người*

¹⁵ Tiền Phong. *Bộ Công an thông tin số lượng phạm nhân ‘chết không do bệnh lý’ trong các trại giam*

¹⁶ Người Việt. *Ông Đà Nẵng, ‘gia đình cách mạng,’ chết trong đồn công an*

Ông Vũ Hoàng Phú và di ảnh của anh ruột Vũ Minh Đức với thi thể bầm tím. Ngày 12-8-2025, TAND tỉnh Đồng Nai tuyên phạt Lưu Quang Trung (nguyên điều tra viên Công an huyện Long Thành) 15 năm tù về tội Dùng nhục hình theo khoản 4 Điều 373 BLHS. Hình từ Fb Phú Tử

truyền chống nhà nước tại trại giam An Phước rằng ông Thả đã qua đời do ‘tự tử’ trong trại giam. Tuy nhiên khi gia đình đến nhận thi thể để chôn cất thì bị trại giam từ chối và không xuất trình chứng nhận khám nghiệm tử thi. Công an ép gia đình ký cam kết không được đăng tải thông tin liên quan đến cái chết của ông Thả lên mạng xã hội, nếu không sẽ “bị bắt bất cứ lúc nào.”¹⁷

- Ngày 23-5-2025, ông Phan Xuân Tràng (sinh năm 1991) được tìm thấy trong tư thế treo cổ tại công an huyện Đức cơ, tỉnh Gia Lai khi đang bị tạm giam để điều tra về tội Tổ chức sử dụng trái phép chất ma túy.¹⁸
- Ngày 5-1-2025, trong quá trình xử lý phạm nhân vi phạm nội quy giam giữ, nhóm 5 công an trại giam tỉnh Kiên Giang đã có hành vi bạo lực đối với phạm nhân Phùng Thái C. Hậu (36 tuổi, ngụ phường Vĩnh Thanh Vân, TP Rạch Giá, tỉnh Kiên Giang.) Theo kết quả điều tra, nạn nhân đã tử vong vì những hành vi bạo lực của nhóm 5 công an trên.¹⁹
- Ngày 6-7-2014, Công an xã Tân Lập, huyện Mộc Châu, tỉnh Sơn La đưa anh H.V.X. (31 tuổi) về trụ sở công an xã để làm việc vì một vụ ẩu đả với người trong quán nhậu. Ngày hôm sau thân nhân anh X đến đồn công an yêu cầu được gặp anh X thì công an cho hay anh đã được đưa

¹⁷ RFA. *Tù nhân chính trị Vương Văn Thả chết khuất tất trong tù, công an cấm gia đình đưa tin*

¹⁸ Dân Trí. *Công an thông tin việc một bị can tử vong khi đang tạm giam*

¹⁹ Pháp Luật. *5 cán bộ Trại tạm giam dùng nhục hình khiến phạm nhân tử vong*

vào bệnh viện và đã tử vong.²⁰

- Ngày 22-3-2024, ông Vũ Minh Đức, 31 tuổi, được mời đến Công an huyện Long Thành làm việc do liên quan đến vụ gây rối trật tự công cộng. Sau đó, ông qua đời, và theo hồ sơ y khoa của Bệnh viện Chợ Rẫy ở TP HCM, ông Đức tử vong do tổn thương gan, thận cấp và phần mềm đùi phải, trái. Ngày 5-9-2024, Cơ quan điều tra VKSND Tối cao khởi tố vụ án dùng nhục hình, và xác định ông Lưu Quang Trung, cựu trung úy, điều tra viên thuộc Công an huyện Long Thành là bị can.²¹
- Vụ án dùng nhục hình gây tử vong được dư luận thế giới đặc biệt chú ý là vụ sát hại một vị cao tăng người Tây Tạng ở TP Hồ Chí Minh vào cuối tháng ba năm 2024. Đức Tulku Hungkar Dorje Rinpoche, một nhà lãnh đạo Tây Tạng rất được kính trọng, trong lúc tránh sự truy đuổi của nhà cầm quyền Trung Cộng, đã qua đời khi đang bị công an Việt Nam giam giữ tại Thành phố Hồ Chí Minh. Thi thể của Ngài bị hỏa táng mà không có sự đồng ý của gia đình và chính quyền Việt Nam cũng không cung cấp cho gia đình chứng nhận khám nghiệm tử thi. Đây không chỉ là một vụ tử vong vì nhục hình của công an thông thường, mà là kết quả của một âm mưu xuyên biên giới giữa Trung Quốc và Việt Nam nhằm triệt hạ đối lập.²²

3. MỘT CHẾ ĐỘ NHÀ TÙ BẤT NHÂN

3.1. Nhục Hình Trong Các Trại Giam

Nhục hình là phương thức để khuất phục tù nhân trong nhà tù cộng sản Việt Nam. Trước hết, mọi tù nhân đều bắt buộc phải làm việc vất vả suốt ngày mà không được quyền hưởng thành quả do công việc họ làm. Những công việc mà các tù nhân bắt buộc làm thường rất nặng nề và nguy hiểm, như đập đá, phá rừng đốn gỗ, làm rẫy, đúc gạch... Thứ đến, mặc dù làm việc vất vả, các tù nhân phải sống trong những điều kiện rất tồi tệ về mọi mặt từ nơi ở, thực phẩm đến vệ sinh, y tế... Nhưng tệ hại hơn hết là những hình phạt khắc nghiệt cai tù dùng để để trấn áp tinh thần các tù nhân dám đòi hỏi được đối xử công bằng.²³

3.2. Đối Xử Khắc Nghiệt Đối Với Tù Nhân Chính Trị

Đặc biệt đối với các tù nhân chính trị, việc đối xử bất nhân lại càng được thi hành có hệ thống hơn. Ngoài việc bị bắt phải lao động, họ thường phải chịu thêm những biện pháp trừng phạt như bị di chuyển đến những vùng xa xôi, cấm thân nhân thăm nuôi, biệt giam kỷ luật, không được chữa bệnh, bị đánh đập bởi chính công an trại giam, hoặc bởi tù nhân hình sự do công an sai khiến, v.v.

Hiện nay các tù nhân lương tâm với án tù dài hạn như Phạm Đoan Trang, và Nguyễn Tường Thụy bị giam tại trại giam An Phước, tỉnh Bình Dương, cách xa gia đình 1.500 km; tù nhân Trương Minh Đức, ở trại giam số 6 tỉnh Nghệ An, cách gia đình 1.400 km; tù nhân Trịnh Bá Phương, ở trại giam An Đầm, Quảng Nam, cách gia đình 800 km.

Trong năm 2024-2025 nhiều vụ hành hung và ngược đãi các tù nhân lương tâm được thân nhân tố cáo, hoặc chính tù nhân kể lại khi được phóng thích. Sau đây là một số vụ tiêu biểu:

20 Tuổi Trẻ. *Một thanh niên tử vong tại trụ sở công an xã ở Sơn La.*

21 VnExpress. *Cựu trung úy cảnh sát bị bắt vì 'dùng nhục hình'*

22 Free Tibet. *Tibet groups condemn cremation of deceased Tibetan Lama in Vietnam without family consent following his death in custody; demand international investigation.*

23 RFA. *Tình trạng tù nhân trong các trại giam ở Việt Nam.*

- Tháng 5 năm 2025, tù nhân chính trị Lê Đình Lương bị biệt giam vì phản đối trại giam vi phạm quy định mặc dù sức khỏe ông rất nguy kịch.²⁴
- Tháng 11 năm 2024, tù nhân lương tâm Nguyễn Đoàn Quang Viên, đang thụ án 14 năm tù về tội danh “hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân” bị lao phổi nặng, sức khỏe nguy kịch, vẫn không được đi bệnh viện chữa trị.²⁵
- Ngày 30-4-2025, tù nhân lương tâm Bùi Tuấn Lâm bị kỷ luật cùm chân biệt giam trong 10 ngày, Trước đó ông Lâm đã bị cùm chân 2 lần.²⁶
- Ngày 22-2-2025, cựu tù nhân lương tâm Vũ Văn Thuận được trả tự do trước thời hạn 8 ngày, trong tình trạng sức khỏe nguy kịch trên xe cứu thương. Ông cho biết tình trạng sức khỏe suy sụp hiện nay là do những biện pháp kỷ luật hà khắc mà ông phải chịu trong thời gian bị giam giữ.²⁷
- Ngày 22-6-2024, tù nhân lương tâm Trương Văn Dũng đã bị kỷ luật bằng cách giam ông tại buồng kỷ luật và cùm một chân trong thời gian bảy ngày.²⁸
- Ngày 10-5-2024, tù nhân lương tâm Đặng Đăng Phước bị giam tại buồng kỷ luật 10 ngày. Sau đó ông bị đưa trở lại phòng giam và chỉ được gặp thân nhân hai tháng một lần thay vì mỗi tháng một lần cho đến khi “được công nhận cải tạo tiến bộ.”²⁹
- Ngày 26-3-2024, tù nhân lương tâm Hoàng Đức Bình bị kỷ luật biệt giam và cùm chân.³⁰
- Ngày 16-2-2024, tù nhân lương tâm Phan Tất Thành, cho gia đình hay ông bị tra tấn trong trại tạm giam Chí Hòa.³¹

Điều đáng quan ngại hơn là đã có những tù nhân lương tâm đang chịu án, bị coi là mất tích. Theo Tổ chức Quan tâm Kitô giáo Quốc tế (ICC International Christian Concern), 11 Kitô hữu người Việt, bị kết án tổng cộng 90 năm 8 tháng tù vì các hoạt động tôn giáo, gần đây đã biến mất một cách bí ẩn, gây ra nhiều lo ngại về việc chính quyền đối xử với các nhóm tôn giáo thiểu số ở Việt Nam.³²

Ngày 5-8-2025, Mạng lưới Nhân quyền Việt Nam và Tổ chức Người Bảo vệ Nhân quyền, trong một Bản Tuyên bố chung, đã vạch rõ những ngược đãi mà các tù nhân lương tâm đang phải chịu đựng, nhất là họ đã bị từ chối cung cấp dịch vụ y tế cần thiết, và yêu cầu chính quyền cộng sản Việt Nam tuân thủ Các quy tắc tiêu chuẩn tối thiểu về đối xử với tù nhân (Công ước Nelson Mandela) của Liên Hiệp quốc.³³ Ngày hôm sau, tổ chức Human Rights Watch cũng lên tiếng yêu cầu Việt Nam trả tự do cho các nhà hoạt động bị giam giữ trong tình trạng nguy hiểm về sức khỏe.³⁴

24 RFA. *Tù nhân chính trị Lê Đình Lương bị biệt giam vì phản đối trại giam vi phạm quy định*

25 RFA. *Tù nhân chính trị Nguyễn Đoàn Quang Viên bị lao phổi nặng nhưng không được chữa trị đúng mức.*

26 Sài Gòn Nhỏ. *Tù nhân Bùi Tuấn Lâm bị hành hạ cùm chân 10 ngày*

27 RFA. *Cựu tù nhân chính trị tố cáo bị trại giam hành hạ đến suy kiệt sức khỏe Được thả rồi vẫn không thể chữa trị*

28 Đất Việt. *Tù nhân lương tâm Trương Dũng bị cùm chân trong trại giam*

29 RFA. *TNLT Đặng Đăng Phước bị kỷ luật biệt giam 10 ngày*

30 RFA. *Bốn tù nhân lương tâm tố trại giam An Diễm ngược đãi*

31 RFA. *Cựu quản trị viên Fanpage “Nhật Ký Yêu Nước” tố bị tra tấn trong trại tạm giam*

32 ICC. *11 Imprisoned Vietnamese Christians Missing*

33 MLNQVN. *Tuyên Bố Chung của Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam và Người Bảo Vệ Nhân Quyền Ngày 5 Tháng 8 Năm 2025 về Tình Trạng Gia Tăng Đàn Áp Tù Nhân Lương Tâm ở Việt Nam*

34 HRW. *Vietnam: Free Imprisoned Activists at Medical Risk*

Thay vì đáp ứng những yêu cầu chính đáng của các tổ chức nhân quyền, chính quyền cộng sản Việt Nam, trong những tháng tiền Đại hội ĐCSVN lần thứ 14, đã gia tăng đàn áp đối với ngay những người bất đồng chính kiến trong nhà tù. Ngày 29-9-2025, Tòa án Nhân dân TP Đà Nẵng tuyên phạt tù nhân lương tâm Trịnh Bá Phương thêm 11 năm tù với cáo buộc “tuyên truyền chống Nhà nước.”³⁵ Ngày 1-10-2025, Tòa án Nhân dân tỉnh Ninh Bình tuyên phạt tù nhân lương tâm Đỗ Minh Hiền thêm 18 tháng tù với cáo buộc “chống người thi hành công vụ.”³⁶

4. NẠN BUÔN NGƯỜI

4.1. Nạn Buôn Bán Người Gia Tăng

Ngày 24-6-2024, Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ công bố phúc trình buôn người năm 2024, theo đó Việt Nam chỉ còn bị xếp hạng Cấp độ 2 (Tier 2) và không còn nằm trong danh sách bị ‘theo dõi’ nữa. Mặc dù vậy, bản báo cáo cũng nêu lên quan ngại về việc Việt Nam chưa điều tra các quan chức chính quyền đồng lõa với tội phạm buôn người.

Việc Bộ Ngoại giao Hoa Kỳ xếp Việt Nam ở Cấp độ 2 (Tier 2) và không còn nằm trong danh sách bị ‘theo dõi’ không phản ánh thực tế nạn buôn bán người tại Việt Nam một phần do bởi Việt Nam đã bóp méo những tin tức bất lợi cho họ, nhưng phần lớn ở thái độ chủ ý làm ngơ của Hoa Kỳ vì nhu cầu chiến lược ngoại giao của nước này.³⁷

Trong thực tế, theo số liệu của chính quyền Việt Nam, nạn buôn bán người tại Việt Nam gia tăng trong những năm vừa qua, mặc dù những số liệu này chỉ là phần nổi của tảng băng chìm.

Trong năm 2022 nạn mua bán người tăng 10.26% so với năm trước, theo báo cáo của bà Lê Thị Nga, Chủ nhiệm Ủy ban Tư pháp của Quốc hội Việt Nam.³⁸

Trong năm 2024, số vụ buôn bán người trên cả nước được điều tra là 163 vụ, liên hệ đến 455 nghi phạm và 500 nạn nhân.

Chỉ trong 6 tháng đầu năm 2025, lực lượng chức năng đã khởi tố, điều tra 120 vụ buôn bán người với 365 nghi phạm.³⁹

Không những chỉ gia tăng về số lượng, tình hình tội phạm buôn bán người tại Việt Nam cũng có nhiều diễn biến mới từ 2021: số nạn nhân nam giới tăng từ 16% lên 64%; số nạn nhân người dân tộc Kinh hiện nay chiếm đa số, lên đến 78%; và số nạn nhân bị bán qua Trung quốc giảm chỉ còn 12% tổng số nạn nhân, phần còn lại bị đưa qua các quốc gia Campuchia, Lào, Thái Lan và Miến Điện.⁴⁰

Có thể phân loại nạn buôn bán người tại Việt Nam thành hai nhóm: buôn bán người trong nội địa và buôn bán người xuyên biên giới.

35 ABC News. *Vietnamese dissident gets 11 more years for criticizing Communist Party in prison*

36 VNTB. *Tù nhân lương tâm Đỗ Minh Hiền bị thêm một án tù*

37 Project 88. *Is The State Department Helping Vietnam Get Away With Human Trafficking?*

38 Lao động. *Vụ Việt Á đã khởi tố 89 bị can; Tân Hoàng Minh lừa đảo hơn 8.000 tỉ đồng.*

39 VNExpress. *Tội phạm mua bán người gia tăng, công an chỉ cách tránh ‘bẫy’*

40 Báo Chính phủ. *Cảnh báo thủ đoạn mua bán người: Nạn nhân bị ép lừa đảo trực tuyến*

4.2. Buôn Bán Người Trong Nước

4.2.1. Nạn nhân phổ biến nhất của nạn buôn bán người trong nước là những thiếu nữ nghèo và ít học ở miền quê. Sự phát triển kinh tế trong những thập niên qua chủ yếu tập trung ở những khu đô thị, đào rộng hơn sự cách biệt giàu-nghèo giữa thị dân và nông dân. Nhiều cô gái gia đình nghèo ở miền quê, nhiều lúc chỉ mới 14-15 tuổi, bị dụ dỗ với lời hứa hẹn làm giúp việc cho các quán giải khát, nhưng thực tế là tiếp khách, và sau đó là bán dâm. Các cô gái này muốn bỏ nghề nhưng không thể, vì có thể sẽ bị nhốt, bị giam lỏng.⁴¹

4.2.2. Nạn mua bán trẻ sơ sinh cũng gia tăng đáng ngại trong những năm gần đây. Nhiều đường dây hoạt động bằng cách tiếp cận những sản phụ vì hoàn cảnh kinh tế hoặc gia đình mà không muốn nuôi con, móc nối với những người có nhu cầu con trẻ. Những hài nhi bị bán thật sự kỳ cùng không phải luôn được nuôi nấng như được hứa hẹn. Có những đường dây với tổ chức quy mô liên hệ đến nhiều kẻ phạm pháp và nạn nhân. Chẳng hạn, trong tháng 8 năm 2024, cơ quan an ninh đã khám phá một đường dây mua bán trẻ sơ sinh núp bóng hoạt động cho nhận con nuôi có liên quan đến 84 trường hợp trẻ sơ sinh có dấu hiệu bị mua bán tại 32 tỉnh và thành phố.⁴²

4.2.3. Dụ dỗ những thanh thiếu niên cần việc làm để bóc lột sức lao động và hành hạ trên các tàu đánh cá biển là một dạng buôn bán người tương đối mới xuất hiện ở một số tỉnh thành biên giới biển phía Nam. Một số thanh niên chưa bao giờ kinh nghiệm nghề biển bị gạt gẫm lên làm việc trên các tàu đánh cá bị chủ tàu bóc lột lao động. Nhiều người không thể làm việc vì chưa quen điều kiện sống trên tàu bị chủ đánh đập và hành hạ dã man.⁴³

4.2.4. Buôn bán nội tạng, đặc biệt là thận, gia tăng trong những năm gần đây bởi nhu cầu mua và nhu cầu bán thận đều tăng và sự cách biệt giàu-nghèo trong xã hội càng lớn. Nhiều bệnh nhân có tiền tìm mua bằng mọi giá thận của người sống qua những trung gian bất chính, và cũng có nhiều người túng thiếu sẵn sàng bán một phần thân thể để sống qua ngày. Ngoài ra, sự phát triển của mạng xã hội cũng đã giúp cho việc tìm người bán thận và người mua thận dễ dàng hơn, ngay trước mũi của cơ quan an ninh.⁴⁴

Tại cuộc Hội thảo khoa học về đăng ký hiến và phòng, chống mua, bán bộ phận cơ thể người, do Bộ Y tế tổ chức vào tháng 2 năm 2023, đại diện Cục Cảnh sát Hình sự (Bộ Công an) cho hay công an đã phát hiện hàng trăm, thậm chí cả nghìn người/nhóm buôn bán nội tạng.⁴⁵ Theo phân tích của tờ Harvard International Review thì Việt Nam là một trong ba quốc gia được xếp là “Thung lũng thận”; hai quốc gia khác là Nepal và Indonesia.⁴⁶

4.3. Buôn Bán Người Xuyên Biên Giới

Buôn bán người từ Việt Nam ra các quốc gia có hai mục đích chính: bóc lột tình dục và bóc lột sức lao động.

41 VOV. “Gái hát” hay nạn nhân của tội phạm buôn người?

42 Vietnamnet. Thủ đoạn tinh vi của đường dây mua bán trẻ sơ sinh tại 32 tỉnh, thành

43 Biên Phòng. Giải cứu nhiều lao động bị “lừa đi biển” trong đường dây mua bán người

44 Tiền Phong. Triệt phá đường dây mua bán thận giá tiền tỷ

45 Công Thương. Cảnh báo loại tội phạm mua, bán, chiếm đoạt nội tạng cơ thể.

46 Erlisa Demneri. (Harvard International Review). For Sale: The Pervasive Organ Trade in Asia

4.3.1. Bị bóc lột tình dục ở nước ngoài

Mặc dù hướng quốc gia nhắm đến của tội phạm buôn người xuyên quốc gia có mục đích cưỡng ép kết hôn và bóc lột tình dục có thay đổi trong những năm gần đây, nhưng nếu tính từ thập niên trước đến nay thì Trung Quốc vẫn đứng đầu số. Theo báo cáo của Bộ Y Tế, trong số 8.500 nạn nhân buôn người được xác nhận từ 2012 đến đầu năm 2025 có đến 98% bị bán qua Trung Quốc. Trong số phụ nữ bị bán ra nước ngoài có đến 80% nhằm cưỡng ép kết hôn làm vợ người dân bản địa và bóc lột tình dục.⁴⁷

Trong những năm gần đây lực lượng an ninh đã khám phá nhiều vụ buôn phụ nữ xuyên biên giới đến Campuchia, Lào, Mã Lai, Miến Điện, Trung Đông để bị ép buộc phục vụ trong các động mại dâm.

Các cơ quan an ninh của Liên Âu cũng đã phá vỡ nhiều đường dây đưa phụ nữ Việt Nam qua một số quốc gia Âu Châu và bị bóc lột tình dục. Đặc biệt tại Anh, theo thống kê của chính quyền Anh, số lượng phụ nữ Việt Nam trong danh sách buôn người báo cáo bị bóc lột tình dục tăng 177% từ 43 nạn nhân vào năm 2023 lên 119 nạn nhân vào năm 2024.⁴⁸

Một hình thức buôn người để khai thác tình dục mang một mỹ từ khác là “cô dâu nước ngoài.” Thật ra hôn nhân xuyên quốc gia là một hiện tượng bình thường trong thời đại hôm nay. Tuy nhiên tại Việt Nam rất nhiều vụ hôn nhân xuyên quốc gia mang đặc tính buôn người với mục đích bóc lột tình dục. Trong thập niên trước đã xảy ra những màn trình diễn cô dâu trên sân khấu tại một số thành phố Việt Nam để các chú rể tương lai người Hàn Quốc, Đài Loan hay Trung Quốc chọn lựa vợ chẳng khác chi chợ nô lệ thời xa xưa. Với sự phát triển của thông tin đại chúng chú rể ngoại quốc bây giờ có thể chọn người vợ tương lai qua hình ảnh do môi giới cung cấp. Cô dâu và chú rể tương lai chưa bao giờ biết nhau, chưa có một tình cảm nào cả. Chỉ qua mặc cả giá cả họ đồng ý kết hôn. Theo thống kê đại đa số (78%) số phụ nữ kết hôn với người nước ngoài là có hoàn cảnh gia đình nghèo khó, trình độ học vấn thấp và thất nghiệp.⁴⁹

Điều cần ghi nhận là, ngoài một số trường hợp hạnh phúc ngoại lệ, những cuộc hôn nhân được môi giới như vậy thường dẫn đến những kết cục đau lòng. Chẳng hạn tại Hàn Quốc, nơi có đến 32,1% trong tổng số 15.624 cuộc hôn nhân với phụ nữ nước ngoài vào năm 2024 đến từ Việt Nam,⁵⁰ mức độ bạo hành đối với người vợ nước ngoài lên đến 42% theo khảo sát của Ủy ban Nhân quyền quốc gia Hàn Quốc.⁵¹

Trong những năm gần đây, rất nhiều cô dâu Việt ở Trung Quốc và Hàn Quốc bị hành hạ, ngược đãi, trao tay cho những người đàn ông khác cuối cùng phải bỏ trốn, sống bơ vơ nơi xứ lạ quê người, bị đưa vào nhà thổ, bị sát hại hay tự tìm cái chết.⁵²

4.3.2. Bị bóc lột lao động ở nước ngoài

Mặc dù kinh tế Việt Nam, theo chính quyền Hà Nội, đã đạt được tốc độ tăng trưởng GDP ấn

47 VNExpress. *80% phụ nữ bị lừa bán để làm cô dâu, bóc lột tình dục*

48 UK Home Office. Official Statistics. *Annex: An analysis of NRM referrals and DtN reports for potential victims of modern slavery, 2023 to 2024*

49 Cổng Thông tin điện tử Chính phủ. *70.000 phụ nữ ĐBSCL lấy chồng nước ngoài.*

50 The Korea Herald. *Divorces between South Korean men and Vietnamese women soar to 13-year high*

51 CNN. *South Korean authorities encourage men to marry foreign women. But their brides often become victims of abuse*

52 Tuổi Trẻ. *Thêm 1 cô dâu Việt chết trên đất Hàn: “Chồng con đánh nữa rồi, ba ơi!...”*

tượng, trung bình 6,37%/năm, và đã trở thành một trong những nền kinh tế phát triển nhanh nhất khu vực Đông Nam Á,⁵³ tình hình nhân dụng của nền kinh tế gia công Việt Nam vẫn không khả quan hơn. Hàng năm chính quyền vẫn đặt ưu tiên cho chính sách xuất cảng lao động, và tình hình xuất cảng lao động chui vẫn gia tăng. Theo số thống kê của cơ quan quản lý nhà nước, hiện có khoảng 700.000 lao động Việt Nam đang làm việc ở 40 nước và vùng lãnh thổ. Năm 2024, Việt Nam đưa được gần 159 nghìn lao động đi làm việc ở nước ngoài. Việc xuất cảng lao động cả chính thức và chui đều đưa đến những hậu quả bóc lột lao động trong những mức độ khác nhau, dưới những hình thức khác nhau.

4.3.2.1. Đối với việc đi lao động nước ngoài theo diện chính thức, nghĩa là qua trung gian của những công ty môi giới do nhà nước quản lý, ứng viên phải nộp một số tiền rất lớn cho dịch vụ môi giới và các chi phí khác như tiền học ngoại ngữ, tiền máy bay, tiền visa, tiền ăn ở, tiền bảo hiểm sức khỏe, v.v. Những chi phí này luôn vượt quá khả năng của ứng viên, và gia đình phải vay mượn, và đôi khi phải cầm cố nhà cửa. Khi đến nơi, vì một lý do nào đó mà hợp đồng bị hủy, hoặc hết hạn hợp đồng mà nợ chưa trả hết, rất nhiều lao động trốn ở lại và trở thành những lao động chui với tất cả những hiểm nguy của người lao động bất hợp pháp trên xứ người, như bị bóc lột lao động và cảnh sát truy đuổi. Theo Bộ Lao động và Thương binh-Xã hội, có đến 6% tổng số lao động xuất khẩu theo hợp đồng ở trong tình trạng này. Ở Hàn Quốc, con số này lên đến 31,07 %, theo thống kê của Bộ Tư pháp Hàn Quốc.⁵⁴

4.3.2.2. Đi lao động nước ngoài theo diện chui vẫn tiếp tục gia tăng trong những năm qua cho dù thảm cảnh 39 nạn nhân người Việt chết ngạt được phát hiện trong thùng xe tải đông lạnh lại Anh Quốc hồi tháng 10 năm 2019 đã làm cho thế giới bàng hoàng.

Ngay tại Anh Quốc, nơi thảm cảnh xảy ra, số lượng người Việt Nam vượt eo biển Manche trên thuyền nhỏ từ lục địa Âu Châu đến Anh đã tăng vọt kể từ đầu năm 2024 với 1.060 người, chiếm 14% tổng số người đến. Theo truyền thông Anh, người Việt Nam hiện là cộng đồng lớn nhất vượt eo biển Manche.⁵⁵

Theo thống kê của chính quyền Vương quốc Anh, trong năm 2024 số công dân Việt Nam được xếp vào danh sách nạn nhân buôn người tại Anh tăng tăng 118% so với năm trước, từ 988 lên 2.153 người, và xếp thứ 3, sau công dân Anh và công dân Albania.⁵⁶ Tại Ái Nhĩ Lan, theo báo cáo của Cục Dịch vụ Bảo vệ Quốc gia Garda, số người Việt Nam xin tị nạn là 36 vào năm 2023, tăng vọt lên 251 vào năm 2024, và trong năm 2025 (tính đến ngày 2-10-2025) đã đạt đến 520. Tất cả được suy đoán là nạn nhân của buôn người.⁵⁷

Mặc dù số nợ phải vay để trả cho những đường dây buôn người rất lớn (như số nợ gia đình cô Trà My, một trong 39 nạn nhân chết trong thùng xe container tại Anh lên đến 950 triệu đồng VN, tương đương \$36.000), người đi lao động chui thường phải đối diện với hăm hiếp, bị bỏ rơi, bỏ đói, và đánh đập. Nếu may mắn đến nơi, phần lớn phải bị bắt buộc làm những công việc không như mong muốn. Họ chỉ lao động chân tay như rửa bát, làm vườn, trông trẻ, làm móng tay, bán thuốc lá lậu, và trồng cần sa. Hơn thế nữa tất cả đều làm việc lén lút, bất hợp pháp. Vì lao động

53 VnEconomy. *Đổi mới kinh tế, tạo đột phá tăng trưởng trong Kỳ nguyên mới*

54 Thanh Niên. *Báo động tăng lao động bất hợp pháp tại Hàn Quốc*

55 Info Migrants. *Behind the surge in Vietnamese Channel crossings to the UK*

56 UK Home Office. Official Statistics. *Annex: An analysis of NRM referrals and DtN reports for potential victims of modern slavery, 2023 to 2024*

57 Ailbhe Conneely (RTÉ). *Trafficking concerns amid rise in Vietnamese seeking international protection*

*Ngày 24-2-2025, 40 người Việt lao động chui được chính quyền Campuchia trao trả cho Việt Nam.
Ảnh Tạp chí Đông Nam Á*

bất hợp pháp và không dám tiếp xúc với chính quyền sở tại, cho nên họ luôn là nạn nhân của bạo hành nơi làm việc.

Trong năm 2024-2025 đã bùng nổ nạn buôn người qua Campuchia, Miến Điện, Lào, và Phi Luật tân để phục vụ trong các sòng bạc và các trung tâm lừa đảo trực tuyến. Lực lượng an ninh của những quốc gia này đã phá vỡ một số tổ chức lừa đảo này và giải cứu hàng chục ngàn nạn nhân, trong đó có hàng ngàn công dân Việt Nam.⁵⁸ Những nạn nhân này bị các đường dây buôn người dụ dỗ sang các quốc gia trên để làm việc nhẹ lương cao. Khi đến nơi, họ bị cắt liên lạc với gia đình, bị thu giữ hộ chiếu, bị ép buộc dụ dỗ khách nạp tiền vào các đầu tư giả mạo qua các nền tảng thông tin đại chúng. Họ bị ép làm việc liên tục, nhiều khi 16 giờ mỗi ngày, và phải đạt chỉ tiêu, nếu không thì bị đánh đập, bỏ đói, chích điện. Nhiều nạn nhân bị hành hạ đến chết.⁵⁹

4.4. Trách Nhiệm Của Chính Quyền Việt Nam Đối Với Nạn Buôn Bán Người Xuyên Biên Giới

Tài liệu của chính quyền Việt Nam luôn xác nhận “có những diễn biến phức tạp, gia tăng so với cùng kỳ năm trước” khi nói về nạn buôn bán người.⁶⁰

Tuy nhiên để giải quyết tình trạng gia tăng đó, ngoài việc tổ chức các buổi hội thảo có tính phô trương và tạo nên những con số báo cáo sai sự thật nhằm hạ thấp số nạn nhân và đánh bóng nỗ lực của chính quyền, Việt Nam vẫn chưa có những đáp ứng cụ thể.

⁵⁸ BBC. *Hàng trăm người Việt trong nhóm nạn nhân được giải cứu khỏi ổ lừa đảo ở Myanmar*

⁵⁹ Mạch Sống Media. *Những câu chuyện kinh hoàng trong ổ lừa đảo ở Campuchia*

⁶⁰ VietnamNet. *Tội phạm mua bán người có chiều hướng gia tăng*

Chính quyền vẫn không chịu thừa nhận việc xuất cảng lao động bất hợp pháp là buôn người mặc dù hành vi của những kẻ môi giới hội đủ yếu tố của tội buôn người theo Luật Hình sự của Việt Nam cũng như Nghị định thư Palermo.

Các viên chức nhà nước không những làm ngơ mà còn khuyến khích những hành vi phi pháp của các công ty môi giới do chính quyền quản lý đưa người ra nước ngoài lao động mà hậu quả là buôn người.

Chính quyền không những không giúp đỡ mà trái lại còn bóc lột những nạn nhân. Chẳng hạn những công dân Việt Nam bị lừa vào các hang ổ tội phạm ở Myanmar phải đóng 12,2 triệu đồng cho Cục Lãnh sự Việt Nam để lo chi phí về nước, ai không có tiền tạm ứng thì không về được.⁶¹

Trong vụ tổ chức đưa người lao động về nước hồi đại dịch COVID, quan chức Việt Nam đã ép buộc người lao động đóng tiền để được về nước, mặc dù trên danh nghĩa là nhà nước chịu mọi chi phí.⁶²

Ngày 19-9-2025, Bộ Y tế phối hợp Tổ chức Di cư quốc tế (IOM) tại Việt Nam khai trương đường dây nóng phòng chống mua bán người với sự tài trợ của Bộ Nội Vụ Vương quốc Anh.⁶³ Thật ra đường dây nóng 111 này là đường dây bảo vệ trẻ em được thiết lập từ năm 2013 với sự tài trợ của chính quyền Nhật Bản, và nay nhận thêm chức năng chống buôn người. Điều mỉa mai là phải cần đến sự viện trợ tài chánh của nước ngoài, Việt Nam mới có thể làm việc này trong lúc vẫn tự hào kinh tế Việt Nam nằm trong top 20 nền kinh tế hàng đầu về thương mại, quy mô xuất nhập khẩu đã chạm mốc gần 800 tỷ USD vào cuối năm 2024.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Giảm thiểu tối đa án những tội phạm có thể bị án tử hình để đi đến việc xóa bỏ vĩnh viễn; công bố thông tin về việc áp dụng hình phạt tử hình.
- Chấm dứt việc giam giữ tùy tiện, mọi hình thức tra tấn, đặc biệt đối với những người đang bị giam giữ; chấp nhận chuyển thăm của Báo cáo viên đặc biệt về tra tấn của LHQ.
- Thực thi những biện pháp cụ thể chấm dứt tệ nạn buôn người dưới mọi hình thức, và hỗ trợ thỏa đáng những nạn nhân của tệ trạng buôn người.

61 VNTB. *Giải cứu công dân: CSVN tranh thủ cơ hội kiểm tiền, kiểm danh*

62 VietnamNet. *Lời khai chia nhau tiền hối lộ trong vụ 'chuyến bay giải cứu'*

63 Sài Gòn Giải phóng News. *Vietnam launches national hotline 111 to combat human trafficking*

II

QUYỀN ĐƯỢC XÉT XỬ CÔNG BẰNG BỞI TÒA ÁN ĐỘC LẬP VÀ VÔ TƯ

Trong tháng 6 năm 2025, Quốc hội Việt Nam đã thông qua một số tu chính luật liên hệ đến lãnh vực tư pháp như: Luật Hình sự, Luật Tố tụng Hình sự, Luật Tố tụng dân sự, Luật Tố tụng hành chính, Luật Tổ chức Tòa án nhân dân, Luật Tổ chức Viện kiểm sát nhân dân, Luật Tư pháp người chưa thành niên, Luật Phá sản và Luật Hòa giải, đối thoại tại tòa án.

Đó là những điều mà Việt Nam cho là thành tựu trong lãnh vực tư pháp nhằm bảo vệ quyền con người tốt hơn.

Tuy nhiên, trong phạm vi thực hành, tình trạng vi phạm nhân quyền trong lãnh vực tư pháp vẫn tiếp tục biểu lộ qua một số nét đặc trưng sau:

- Một nền tư pháp lệ thuộc quyền lực của Đảng Cộng sản Việt Nam (ĐCSVN),
- Vi phạm trầm trọng các thủ tục tố tụng hình sự,
- Một hệ thống tư pháp tham nhũng, và
- Quyền bào chữa của luật sư bị triệt tiêu.

1. MỘT NỀN TƯ PHÁP LỆ THUỘC QUYỀN LỰC CỦA ĐCSVN

1.1. Nền Tư Pháp Mang Tính Chính Trị

Người cộng sản Việt Nam rất lúng túng khi giải thích về vị trí của ngành tư pháp trong tổ chức nhà nước. Một mặt vì nhu cầu hội nhập quốc tế, họ rêu rao tính độc lập của ngành tư pháp như là điều kiện thiết yếu của nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; mặt khác để bảo vệ vai trò lãnh đạo tuyệt đối của Đảng cộng sản họ vẫn chủ trương “quyền tư pháp mang tính chính trị: ĐCSVN là lực lượng lãnh đạo đối với quyền tư pháp. Đây là đặc trưng đặc thù của quyền tư pháp ở nước ta.”¹

1.2. Tổ Chức Và Nhân Sự Tư Pháp Điều Lệ Thuộc Đảng Cộng Sản Việt Nam

Trong thực tế, từ nhân sự cho đến tổ chức và điều hành, toàn hệ thống tư pháp Việt Nam đều lệ thuộc ĐCSVN. Tất cả những quan tòa, kiểm sát viên thuộc Viện Kiểm sát và điều tra viên thuộc Cơ quan Cảnh sát Điều tra phải là đảng viên ĐCSVN. Hơn thế nữa những người đứng đầu các cơ quan này cũng là người đứng đầu hệ thống đảng của tổ chức liên hệ. Chẳng hạn trong hệ thống tòa án, ông Nguyễn Văn Quảng, Bí thư Thành ủy Đà Nẵng, được ĐCSVN chỉ định vào chức vụ Bí

1 Tòa án Nhân dân Điện tử. *Về quyền tư pháp và chế độ tư pháp ở Việt Nam*

thư Đảng ủy Tòa án nhân dân tối cao ngày 4-11-2025, đã được Quốc hội bầu vào chức vụ Chánh án Tòa án nhân dân tối cao mặc dù ông chưa hề có kinh nghiệm xét xử. Ông Phó Chánh án Tòa án nhân dân tối cao Nguyễn Quốc Đoàn, Ủy viên Trung ương Đảng, nguyên Bí thư Tỉnh ủy Lạng Sơn, cũng là người chưa từng đảm nhiệm bất cứ vị trí nào trong lĩnh vực tư pháp.

Trong hệ thống Viện Kiểm sát, Ông Nguyễn Huy Tiến, Viện trưởng Viện kiểm sát nhân dân tối cao Việt Nam, cũng là Bí thư Ban cán sự đảng VKSND tối cao.

Với tư cách là đảng viên của ĐCSVN, những quan tòa cũng như những kiểm sát viên không bao giờ có được sự độc lập trong lúc thi hành công vụ, nhất là trong những vụ án chính trị mà bị can là những tiếng nói đối lập với chế độ hiện hành.

2. VI PHẠM NHỮNG NGUYÊN TẮC CƠ BẢN CỦA LUẬT TỔ TỤNG HÌNH SỰ

Trong thực tế, việc vi phạm những nguyên tắc tố tụng là một thông lệ của nền tư pháp Việt Nam, và được thể hiện trong suốt quá trình tố tụng hình sự từ việc bắt người tùy tiện, ngụy tạo bằng chứng, tra tấn ép cung, ngăn cản luật sư, xử án qua loa vì bản án đã có sẵn. Các nghi can thường bị tra tấn trong khi lấy cung, bị cách ly khỏi gia đình và luật sư.

2.1. Bắt Người Tùy Tiện

Việc công an khám xét và bắt giữ người, cho dù không phải trong trường hợp khẩn cấp, phạm tội quả tang, hay đang bị truy nã không phải là ngoại lệ. Trong hầu hết những trường hợp như vậy công an khu vực/xã không xuất trình lệnh bắt giữ do Viện Kiểm sát Nhân dân hoặc Cơ quan điều tra ban hành. Người dân, một mặt vì không am tường luật lệ, mặt khác quá khiếp sợ đành để bị bắt lên đồn công an.

Để triệt hạ những người đối lập, những người đấu tranh cho quyền tự do tôn giáo và những người hoạt động môi trường, chính quyền có thể tạo nên bất cứ lý do gì mà bộ hình luật cho phép, như “trốn thuế,” “phá hoại chính sách đoàn kết,” “lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân”... để hợp pháp hóa việc bắt giữ một cách tùy tiện.

Thời gian tạm giam thường kéo dài quá thời hạn luật định mà không có cáo trạng, không trưng dẫn được vật chứng và nhân chứng. Ngoài ra, người bị tạm giam còn bị ngăn cản không cho tiếp xúc với gia đình và luật sư.

Trong năm 2024-2025, có ít nhất 125 trường hợp bắt giữ tùy tiện những tiếng nói bất đồng, những người hoạt động cho quyền của người thiểu số, và những tín đồ các tôn giáo không chịu sự kiểm soát của chính quyền [xem phụ lục I]. Cũng trong thời gian trên, Nhóm Công tác của Liên Hiệp Quốc về Giam giữ Tùy tiện (UNWGAD) đã đưa ra ý kiến chính thức về sáu trường hợp bắt giữ tùy tiện liên hệ đến nhà báo Phạm Chí Dũng, Chủ tịch Hội Nhà báo Độc Lập Việt Nam;² người hoạt động truyền thông độc lập Nguyễn Lâm Thắng;³ hai nhà hoạt động cho quyền của người Khmer Krom là ông Tô Hoàng Chương và ông Thạch Cương;⁴ hai người đấu tranh cho nhân quyền trên

2 WGAD. *Opinion No. 39/2024 concerning Phạm Chí Dũng (Viet Nam)*

3 WGAD. *Opinion No. 51/2024 concerning Nguyễn Lâm Thắng (Viet Nam)*

4 WGAD. *Opinion No. 30/2025 concerning Tô Hoàng Chương and Thạch Cương (Viet Nam)*

mạng là Phan Tất Thành⁵ và Nguyễn Chí Tuyến.⁶

Trong các tài liệu trên, các chuyên gia nhân quyền của LHQ cho rằng chính quyền Việt Nam đã vi phạm những nguyên tắc căn bản của Luật Nhân quyền Quốc tế khi bắt giữ các nhà hoạt động nhân quyền, truy tố họ theo các tội hình sự được diễn đạt mơ hồ, không tuân thủ đúng trình tự tố tụng, tuyên án không tương xứng và bị từ chối tiếp cận với thế giới bên ngoài.

2.2. Bức Cung Bằng Nhục Hình

Những vụ kết án oan sai thường là kết quả của việc ép cung, bức cung, và dùng nhục hình. Tòa án kết tội chỉ bằng lời tự thú của bị can trong tình trạng bị tra tấn bằng nhục hình, bắt chấp những vật chứng và nhân chứng phản bác có tính thuyết phục, cũng như lời phản cung trước tòa và kêu oan của bị cáo.

Tình trạng dùng nhục hình đến tử vong không phải là hiếm hoi. Theo báo cáo của Trung tướng Trần Trọng Lượng, Phó Tổng cục trưởng Tổng cục Cảnh sát Phòng chống tội phạm, trong phiên họp của Ủy ban Thường vụ Quốc hội ngày 19-3-2025, đã có đến 226 trường hợp chết tại nhà tạm giữ, trại tạm giam từ ngày 1-10-2011 đến ngày 30-9-2014.⁷

Để ngăn ngừa việc ép cung, bức cung và dùng nhục hình, chính quyền đã dự trù việc ghi âm và ghi hình khi hỏi cung bị can bắt đầu từ 2018. Tuy nhiên vào tháng 5 năm 2022, Bộ Công An lại đi một bước thụt lùi trong việc khai triển thủ tục ghi âm và ghi hình khi hỏi cung khi đề nghị sửa đổi, bổ sung Bộ luật Tố tụng hình sự theo hướng thu hẹp phạm vi thực hiện ghi âm hoặc ghi hình có âm thanh trong hỏi cung bị can.⁸

Hiện nay việc thu âm và thu hình trong quá trình điều tra hình sự chưa được thực hiện tự động. Việc trang bị cơ sở vật chất cho hoạt động ghi âm ghi hình trong tố tụng hình sự vẫn chưa đồng bộ. Rất nhiều địa phương vẫn rất thiếu trang bị, phương tiện để ghi âm ghi hình.

Việc tham gia của đại diện Viện Kiểm sát và luật sư ngay từ giai đoạn bị can bị bắt giữ hầu như hoàn toàn không được cơ quan an ninh điều tra tôn trọng. Với Nghị quyết 88/NQ-CP ngày 15-4-2025, Chính phủ bãi bỏ cơ quan điều tra của Viện kiểm sát nhân dân tối cao trong hệ thống cơ quan điều tra hình sự. Như vậy chỉ còn 2 cơ quan điều tra hình sự là: Cơ quan điều tra của Công an nhân dân và Cơ quan điều tra trong Quân đội nhân dân.⁹ Việc độc quyền điều tra của công an và quân đội càng làm cho tính minh bạch và khách quan của quá trình tố tụng chỉ là lý thuyết.

Trong một số phiên tòa, nhiều bị can đã can đảm tố cáo bị đánh đập, tra tấn và ép cung bởi điều tra viên trong quá trình bị tạm giữ và tạm giam, như trường hợp tù nhân lương tâm Phan Tất Thành, trong phiên tòa ngày 8-5-2024 của Tòa án Nhân dân thành phố Hồ Chí Minh. Tuy nhiên quan tòa lại đứng về phía công tố viên để phản bác điều đó.

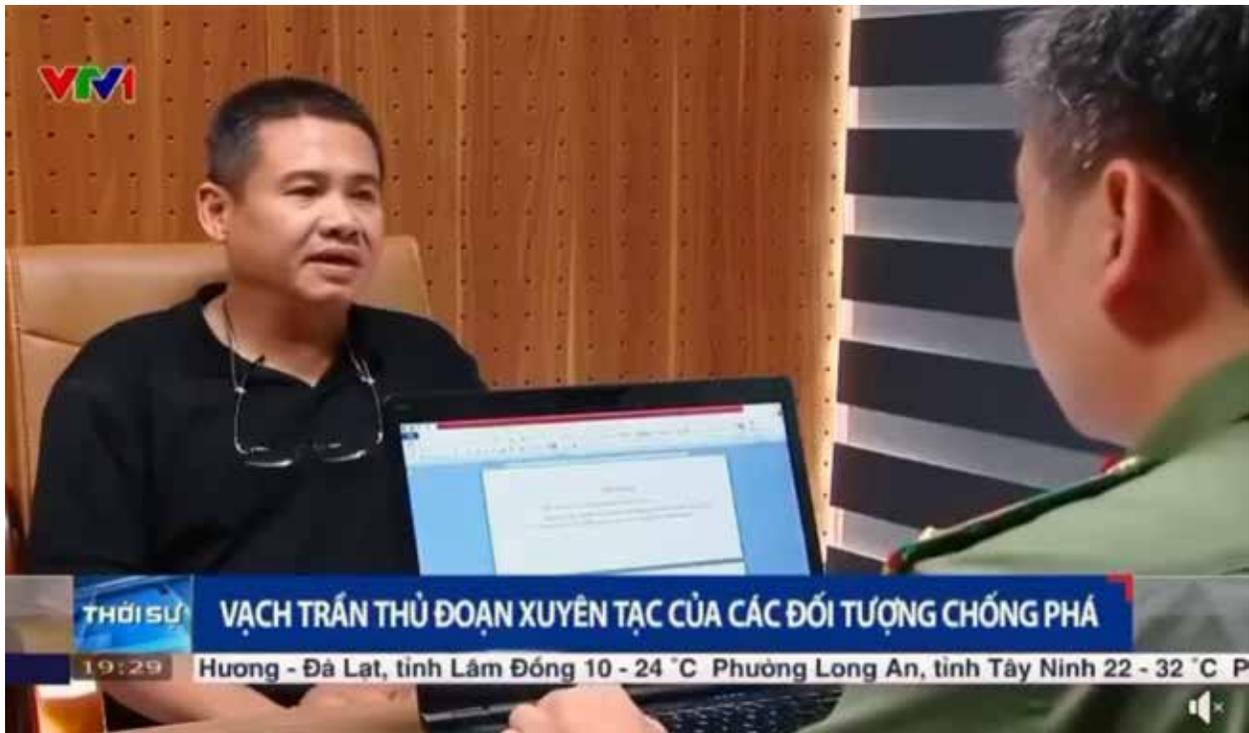
5 WGAD. *Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its 103rd session, 25–29 August 2025*

6 WGAD. *Opinions adopted by the Working Group on Arbitrary Detention at its 103rd session, 25–29 August 2025*

7 Người Lao Động. *Nhiều tố cáo bức cung, nhục hình*

8 Tiền Phong. *Nhận diện những thuận lợi, khó khăn trong thực tiễn triển khai công tác ghi âm hoặc ghi hình có âm thanh trong hỏi cung bị can.*

9 Thư viện Pháp luật. *Thống nhất bỏ cơ quan điều tra của Viện kiểm sát nhân dân tối cao*

Ngày 28-12-2025, truyền hình quốc gia (VTV) phát đi phóng sự ông Đỗ Văn Ngà, một nhà hoạt động dân chủ, thú tội trước mặt công an thẩm vấn. (Hình cắt từ VTV)

2.3. Thú Tội Trên Truyền Hình

Bắt thú tội trên truyền hình. Bất kể bị kết tội nhận tội và xin nhà nước khoan hồng một cách công khai trên các chương trình truyền hình là một hình thức bức cung đã được cơ quan điều tra CSVN sử dụng từ lâu, đặc biệt đối với những tội danh chính trị. Trong năm 2024 và 2025, có 2 trường hợp nổi bật:

- Ngày 29-12-2025, nhà hoạt động Y Quỳnh B'Đắp, sau khi bị dẫn độ về Việt Nam từ Thái Lan, thú tội trên truyền hình quốc gia VTV rằng đã “chỉ đạo” vụ khủng bố ở Đắk Lắk vào năm 2023 và nói không bị công an tra tấn.¹⁰
- Ngày 28-12-2025, ông Đỗ Văn Ngà, một người cộng tác với tờ Thời Báo do ông Lê Trung Khoa chủ trương ở Đức, sau khi bị bắt cóc, đã thú tội trên truyền hình quốc gia VTV rằng ông đã viết bài nói xấu nhà nước Việt Nam chỉ vì ham tiền, và xin nhà nước khoan hồng.¹¹

2.4. Bản Án Đã Được Quyết Định Trước Phiên Tòa

Phần lớn các vụ xử án được diễn ra không quá một ngày, có khi chỉ vài giờ. Sự hiện diện của luật sư nếu có chỉ là để trang trí cho phiên tòa. Thông thường thì thời gian nghị án nhanh hơn thời gian tuyên án, điều đó có nghĩa là bản án đã có sẵn trước khi xử án.

¹⁰ Luật Khoa Tạp Chí. *Y Quỳnh B'đắp thú tội 'chỉ đạo' khủng bố, nói công an 'không đe dọa'*

¹¹ BBC Tiếng Việt. *'Thú tội trên truyền hình' trước phiên tòa xét xử ông Lê Trung Khoa, Nguyễn Văn Đài*

Việc bào chữa của luật sư, nếu có, không bao giờ được quan tòa để ý. Nhiều phiên tòa không có luật sư hoặc giới hạn việc biện hộ của luật sư; không cho thân nhân tham dự phiên tòa. Các phiên tòa xử các người bất đồng chính kiến đều rơi vào một trong hai, hoặc cả hai trường hợp trên. Chẳng hạn:

- Ngày 30-10-2024, Blogger Đường Văn Thái, người được cho là bị Việt Nam bắt cóc đưa về khi đang tị nạn ở Thái Lan, bị tuyên bản án 12 năm tù vì tội “tuyên truyền chống nhà nước” trong một phiên tòa được xử kín tại Hà Nội.¹²
- Ngày 15-8-2024, sau năm tháng bị giam giữ mà không được phép liên lạc với luật sư và gia đình, nhà hoạt động Nguyễn Chí Tuyến đã bị Tòa án Nhân dân Hà Nội xét xử và tuyên án 5 năm tù giam với cáo buộc “tuyên truyền chống Nhà nước”. Trong phiên tòa các luật sư và ông Tuyến yêu cầu toà triệu tập giám định viên của Sở Thông tin và Truyền thông Hà Nội để đối chất về nội dung những video clips vật chứng nhưng các giám định viên có giấy xin phép vắng mặt.¹³
- Ngày 27-6-2024, một tòa án ở Hà Nội tuyên án đối với nhà hoạt động môi trường Ngô Thị Tố Nhiên 3 năm 6 tháng tù trong một phiên xử kín.¹⁴
- Ngày 26-1-2024, Tòa án Nhân dân tỉnh Phú Yên đã kết án nhà hoạt động về quyền tự do tôn giáo Nay Y Blang với bản án bốn năm sáu tháng tù giam về tội danh “lợi dụng quyền tự do dân chủ” trong phiên tòa không có luật sư bào chữa.¹⁵

2.5. Những Phiên Tòa Lưu Động Vẫn Tiếp Tục

Trái ngược với những phiên tòa vội vàng và bùng bít nói trên là những phiên tòa lưu động ngoài trời theo tinh thần của những vụ đấu tố kinh hoàng thời Cải Cách Ruộng Đất vẫn được tổ chức mặc dù chưa bao giờ có một văn bản pháp lý nào quy định. Mỗi năm trung bình ngành tòa án tổ chức xét xử khoảng 3.000 vụ án lưu động trên toàn quốc.¹⁶

Trong Báo cáo quốc gia được đệ trình theo các nghị quyết 5/1 và 16/21 của Hội đồng Nhân quyền LHQ ngày 22-2-2024, Việt Nam nói: “Kể từ năm 2018, yêu cầu bắt buộc đối với tòa án phải tổ chức phiên tòa lưu động đã không còn nữa, nhằm đảm bảo tốt hơn quyền con người, nguyên tắc vô tội, quyền được tư vấn và quyền được xét xử công bằng.”¹⁷

Thực tế trong năm 2024-2025 các phiên tòa lưu động vẫn tiếp tục. Chẳng hạn Tỉnh Hưng Yên tổ chức 52 phiên tòa lưu động trong năm 2024.¹⁸ Tỉnh Hà Tĩnh tổ chức 31 phiên tòa lưu động trong năm 2024.¹⁹

Có những phiên tòa lưu động được trực tiếp phát hình đến nhiều nơi, như vào ngày 12-7-2024 phiên tòa lưu động ở xã Long Sơn, huyện Anh Sơn, tỉnh Nghệ An đã được chuyển trực tuyến đến 89 trong số 98 xã của 6 huyện Kỳ Sơn, Quế Phong, Quỳnh Châu, Tương Dương, Con Cuông, Anh

12 RFA. *Blogger Đường Văn Thái bị kết án 12 năm tù giam trong phiên tòa kín*

13 RFA. *Youtuber Nguyễn Chí Tuyến bị tuyên 5 năm tù vì các video chống tham nhũng*

14 RFA. *Dự án 88: Chuyên gia năng lượng sạch Ngô Thị Tố Nhiên bị kết án 3,5 năm tù giam*

15 RFA. *Nhà hoạt động tôn giáo Nay Y Blang bị tuyên bốn năm sáu tháng tù, không có luật sư bào chữa*

16 Luật sư Việt Nam. *Một góc nhìn về xét xử lưu động vụ án hình sự.*

17 ECOI. *National report submitted pursuant to Human Rights Council resolutions 5/1 and 16/21; Viet Nam*, p.8.

18 Hưng Yên. *Năm 2024, TAND 2 cấp trong tỉnh giải quyết, xét xử 4.716 vụ việc*

19 Tòa Án Nhân Dân. *TAND tỉnh Hà Tĩnh tổ chức Hội nghị tổng kết, triển khai công tác năm 2025*

Ngày 11-5-2023 Toàn án nhân dân huyện Văn Quan, tỉnh Lạng Sơn, tổ chức phiên toàn lưu động tại trường trung học phổ thông Lương Văn Tri xét xử bị cáo Vy Nhật Hoàng sinh năm 2003 về tội cố ý gây thương tích. Hình Website Huyện Văn Quan.

Sơn.²⁰

Có những phiên tòa lưu động được tổ chức tại các trường học; chẳng hạn vào ngày 13-12-2024 Tòa án nhân dân thành phố Lạng Sơn đã xét xử lưu động hai vụ án hình sự tại Trường THPT Việt Bắc với sự tham dự của 700 học sinh, giáo viên, nhân viên nhà trường.²¹

Trong những năm gần đây đã có nhiều ý kiến đề nghị bãi bỏ việc tổ chức các phiên tòa lưu động vì không những nó xâm phạm đến nhân phẩm của bị cáo mà còn gây áp lực nặng nề cho gia đình của họ, và nhất là vi phạm một cách trắng trợn nguyên tắc được suy diễn vô tội. Trong những phiên tòa lưu động đó bị cáo không có cơ hội được bào chữa và quan tòa thì lại bị thêm áp lực của đám đông. Thông thường sau ít giờ xét xử một bản án rất nặng nề, không tương xứng với tội phạm - có thể là tử hình - được tuyên đọc. Trước khi được xét xử, bị cáo đã là nạn nhân của hệ thống tư pháp bất cập của Việt Nam.

3. MỘT HỆ THỐNG TƯ PHÁP THAM NHŨNG

“Chạy án” và “nhận chạy án” là những tệ trạng phổ biến và nhức nhối trong hệ thống tư pháp Việt Nam hiện nay. Đây là một hiện tượng càng ngày càng gia tăng, đặc biệt trong những năm gần đây khi mà chính sách đổi mới kinh tế của nhà nước tạo điều kiện cho tham nhũng nói chung.²² Chính Viện Kiểm sát Nhân dân, trong Chỉ thị ngày 13 tháng 11 năm 2024 về tăng cường công tác phòng, chống tội phạm và vi phạm pháp luật trong ngành Kiểm sát nhân dân đã thừa nhận “tình hình vi

20 Công Lý. *Xét xử lưu động trực tuyến - bước đổi mới trong công tác tuyên truyền pháp luật*

21 Báo Lạng Sơn. *Thành phố: Gần 700 phiên tòa lưu động xét xử hai vụ án hình sự*

22 Người Đưa Tin. *Chạy án.*

phạm, tội phạm xảy ra trong hoạt động tư pháp vẫn tiếp tục có chiều hướng gia tăng.”²³

Trong năm 2024-2025 có nhiều vụ chạy án và nhận chạy án bị đổ bể và phơi bày ra công luận. Những trường hợp tiêu biểu sau đây không phải là ngoại lệ như biện minh của chính quyền mà chỉ là đỉnh của một khối băng chìm vĩ đại.

- Ngày 31-05-2025, Cơ quan điều tra Viện KSND tối cao ban hành kết luận điều tra đề nghị truy tố 23 bị can trong các vụ án “đưa hối lộ”, “môi giới hối lộ” và “nhận hối lộ” xảy ra tại TAND cấp cao tại Đà Nẵng. Trong số các bị can bị đề nghị truy tố có cả thẩm phán, kiểm sát viên, luật sư công tác tại nhiều tòa án địa phương. Ông Phạm Việt Cường, với vị thế Phó Chánh án Tòa cấp cao Đà Nẵng, đã nhận môi giới hối lộ hơn 8,6 tỉ đồng từ nhiều vụ án.²⁴
- Ngày 26-02-2025, Ông Lê Văn Hồng Chinh Cựu thẩm phán TAND huyện Giồng Riềng, Kiên Giang bị tuyên phạt 3 năm tù vì nhận hối lộ khi giải quyết vụ án tranh chấp tài sản.²⁵
- Ngày 13-12-2024, Cơ quan điều tra Viện kiểm sát nhân dân tối cao khởi tố, bắt tạm giam ông Nguyễn Tấn Đức, chánh tòa hình sự TAND tỉnh Đắk Lắk để điều tra về tội “nhận hối lộ”, và ông Vũ Văn Tú - thẩm phán TAND tỉnh Đắk Lắk về tội “đưa hối lộ”.²⁶
- Ngày 21-09-2024, Cơ quan điều tra Viện Kiểm sát nhân dân Tối cao khởi tố, bắt tạm giam bị can Nguyễn Thị Cẩm Thu, cựu Thẩm phán, Chánh án Tòa án hành chính tỉnh Kiên Giang về hành vi “Nhận hối lộ”.²⁷
- Ngày 26-08-2024, Cựu thẩm phán Võ Đình Sớm bị Tòa án nhân dân tỉnh Gia Lai tuyên phạt 15 năm tù về tội ‘nhận hối lộ’, khi được giao xét xử vụ án tranh chấp đất đai.²⁸
- Ngày 13-8-2024, Cơ quan điều tra Viện Kiểm sát nhân dân tối cao bắt giữ ông Trần Hoàng Tỷ, Thẩm phán Tòa án nhân dân huyện Ngọc Hiến, tỉnh Cà Mau, để điều tra về hành vi nhận hối lộ.²⁹
- Ngày 12-4-2024, Hội đồng xét xử TAND tỉnh Quảng Ninh đã tuyên án đối với bị cáo Đỗ Hữu Ca, cựu Giám đốc Công an Hải Phòng và 12 bị cáo trong vụ án mua bán hóa đơn trái phép, trốn thuế, nhận chạy án và chạy án.³⁰
- Ngày 14-3-2025, TAND tỉnh Gia Lai tuyên phạt ông Bùi Viết Minh Quân, cựu phó Chánh án TAND huyện Ia Pa, tỉnh Gia Lai, 15 tháng tù giam về tội nhận hối lộ, và ông Nguyễn Duy Sâm 6 tháng tù về tội đưa hối lộ.³¹

23 Thư viện Pháp luật. *Viện Kiểm sát Nhân dân Tối Cao. Số:04/CT-VKSTC. Chỉ Thị về tăng cường công tác phòng, chống tội phạm và vi phạm pháp luật trong ngành Kiểm sát nhân dân*

24 Thanh Niên. *Cựu Phó chánh án TAND cấp cao tại Đà Nẵng bị cáo buộc nhận tiền ‘chạy án’*

25 Tiền Phong. *Nhận hối lộ tại nhà riêng, cựu thẩm phán lĩnh 3 năm tù*

26 Tuổi Trẻ. *Bắt chánh tòa hình sự tỉnh Đắk Lắk vì nhận hối lộ*

27 Xây dựng Chính sách, Pháp luật. *Khởi tố cựu Chánh Tòa hành chính, bắt quả tang thẩm phán nhận hối lộ*

28 Tuổi Trẻ. *Cựu thẩm phán nhận hối lộ 500 triệu đồng lãnh án 15 năm tù*

29 Nhân dân. *Bắt một thẩm phán tại Cà Mau vì nhận hối lộ*

30 Tuổi Trẻ. *Cựu Giám đốc Công an TP Hải Phòng bị tuyên án 10 năm tù*

31 Pháp Luật. *Tuyên án thẩm phán nhận hối lộ và người đưa hối lộ*

4. QUYỀN CỦA LUẬT SƯ LUÔN BỊ ĐE DỌA

4.1. Luật Sư Đoàn Chịu Sự Chỉ Đạo Của ĐCSVN

Bản Điều lệ hiện hành của Liên đoàn Luật sư Việt Nam, ngay trong Lời nói đầu đã khẳng định: “Liên đoàn Luật sư Việt Nam là tổ chức xã hội - nghề nghiệp thống nhất trong toàn quốc của các Đoàn Luật sư và các luật sư Việt Nam; đặt dưới sự lãnh đạo của ĐCSVN...”

Sự lệ thuộc đó được phản ánh qua tổ chức và nhân sự lãnh đạo của Liên đoàn Luật sư và các đoàn luật sư khắp nước. Chủ tịch Liên đoàn Luật sư Việt Nam hiện nay là ông Đỗ Ngọc Thịnh. Ông cũng là Bí thư Chi bộ Liên đoàn Luật sư Việt Nam thuộc Đảng ủy Mặt trận Tổ quốc, và là Đại biểu Quốc hội. Mô hình bí thư đảng đoàn kiêm chủ tịch các đoàn luật sư được áp dụng cho tất cả các đoàn luật sư ở các tỉnh, thành trên cả nước.

4.2. Một Đội Ngũ Luật Sư Còn Nhiều Bất Cập

Ngoài sự lệ thuộc vào ĐCSVN, đội ngũ luật sư Việt Nam hiện nay còn non yếu và chưa có trình độ nhận thức nghề nghiệp cao và kỹ năng chuyên môn vững vàng. Theo số liệu của Liên Đoàn Luật Sư Việt Nam thì tính đến ngày 31-12-2024, cả nước có 19.799 thành viên, tăng hơn năm trước 1783 người.³²

Tuy số luật sư có tăng trong những năm vừa qua, đa số tập trung ở các thành phố lớn, đặc biệt là TP Hồ Chí Minh và Hà Nội (chiếm hơn 66% cả nước). Người dân ở vùng sâu vùng xa chưa được biết và tiếp cận nhiều đến dịch vụ pháp lý của Luật sư. Những khu vực miền núi phía Bắc, Tây Nguyên, số tổ chức hành nghề luật sư rất ít (khoảng 3,8% so với toàn quốc)³³

Hoạt động chủ yếu của luật sư là tham gia tố tụng; tuy nhiên số vụ án có luật sư đại diện rất ít. Ở giai đoạn xử sơ thẩm có khoảng 7% vụ án có luật sư bào chữa; ở cấp phúc thẩm có khoảng 23.4%; và ở cấp giám đốc thẩm, chỉ có khoảng 1.36% vụ án có luật sư đại diện.³⁴

4.3. Những Quyền Căn Bản Của Luật Sư Bị Coi Thường Và Vi Phạm

Trong quá trình tố tụng hình sự hiện nay, những quyền căn bản của luật sư, như quyền tham gia vào quá trình điều tra, quyền tiếp cận và thu thập chứng cứ, quyền đề nghị và khiếu nại, và quyền được tham gia và tranh luận ở phiên tòa chỉ có trên lý thuyết.

Trong tác nghiệp hàng ngày, bản thân người luật sư tại Việt Nam ngày nay luôn đối đầu với những ngăn trở từ phía công an điều tra, Viện Kiểm Sát, và ngay cả Hội Đồng Xét Xử. Bước đầu tiên để được đại diện cho thân chủ, người luật sư cần phải xin giấy chứng nhận bào chữa từ cơ quan điều tra. Thủ tục này không những rất phiền toái mà còn tạo nên mối tương quan xin-cho giữa luật sư và cơ quan điều tra. Luật Hình Sự Tố Tụng 2015 dự trù thay thế thủ tục giấy chứng nhận bào chữa bằng thủ tục đăng ký bào chữa. Tuy nhiên thực chất chỉ là “bình mới rượu cũ!” bởi vì trong các vụ án chính trị các luật sư chỉ có thể được tiếp xúc với thân chủ và tiếp cận hồ sơ khi cơ quan tiến hành tố tụng đã kết thúc giai đoạn điều tra vụ án.

Luật sư cũng không được tự do tiếp xúc và tư vấn thân chủ, thu thập chứng cứ, và tham dự khi thân chủ bị hỏi cung. Tất cả những quyền này luôn tùy thuộc sự đồng ý hay không của cơ quan

³² Liên đoàn Luật sư. *Liên đoàn Luật sư Việt Nam tổng kết hoạt động năm 2024 và triển khai công tác năm 2025*

³³ Bộ Tư pháp. *Báo cáo số 339/BC-BTP ngày 16/8/2024 tổng kết thi hành Luật Luật sư.*

³⁴ Đại Biểu Nhân Dân. *Luật sư tham gia tố tụng góp phần giảm oan, sai*

Ngày 10-1-2025 TAND thành phố Hà Nội xử sơ thẩm LS Trần Đình Triển 3 năm tù giam với cáo buộc “Lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân” theo Điều 331 Bộ luật Hình sự. Ảnh TTX VN

tiến hành tố tụng. Trong phiên tòa, hội đồng xét xử ít khi để ý đến lời biện hộ của luật sư; trái lại luật sư thường bị quan tòa ngăn cản khi lên tiếng biện hộ cho thân chủ. Nhiệm vụ của luật sư trong hầu hết các vụ án chỉ là xin khoan hồng cho thân chủ.³⁵

Những luật sư bào chữa cho dân oan hay các người bất đồng chính kiến thường phải đối diện với thái độ thù nghịch của chính quyền. Trong những năm trước đây nhiều luật sư nhân quyền đã chịu những án tù nhiều năm như trường hợp LS Lê Thị Công Nhân, LS Nguyễn Văn Đài,³⁶ LS Lê Quốc Quân,³⁷ LS Lê Công Định,³⁸ hoặc bị tước mất giấy phép hành nghề, như trường hợp LS Võ An Đôn;³⁹ hoặc bị hành hung như trường hợp LS Trần Thu Nam, và LS Lê Văn Luân;⁴⁰ hoặc bị truy đuổi phải chạy trốn ra nước ngoài như trường hợp ba luật sư nhân quyền Đặng Đình Mạnh, Nguyễn Văn Miếng, và Đào Kim Lân.⁴¹

Những trường hợp tương tự vẫn tiếp tục xảy ra đối với người hành nghề luật sư trong 2 năm vừa qua:

- Ngày 10-1-2025, luật sư Trần Đình Triển, nguyên Phó Chủ nhiệm Đoàn Luật sư TP. Hà Nội bị kết án 3 năm tù với cáo buộc “Lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.” LS Trần Đình Triển là một luật sư nổi tiếng với các vụ án đối đầu với chính quyền, nổi bật là vụ án TS Cù Huy Hà Vũ (2010), người bị kết án tù với cáo buộc tuyên truyền chống nhà nước, và vụ cưỡng chế thu hồi đất nổi tiếng tại Tiên

35 An Ninh Thủ Đô, *Luật sư chỉ định, có cho đủ... thù tục.*

36 Người Lao Động. *Nguyễn Văn Đài 5 năm tù, Lê Thị Công Nhân 4 năm tù*

37 Tuổi Trẻ. *Y án sơ thẩm, phạt Lê Quốc Quân 30 tháng tù*

38 VTV Online. *Lê Công Định bị phạt tù 5 năm*

39 RFA. *Luật sư Võ An Đôn và chuyện bị đàn áp vì bảo vệ người yếu thế ở VN*

40 Thanh Niên. *Hai luật sư bảo vệ Đỗ Đăng Dư bị côn đồ hành hung: ‘Nhiều vấn đề chưa được làm rõ’*

41 VOA. *Bộ Ngoại giao Mỹ lên tiếng về việc ba luật sư nhân quyền Việt Nam đến Mỹ*

Lãng, Hải Phòng (2012) mà nạn nhân là ông Đoàn Văn Vươn. Lý do ông Triển bị truy tố là quan điểm của ông về Chánh án Tòa án Nhân dân Tối cao Nguyễn Hòa Bình đăng tải trên tài khoản Facebook “Trần Đình Triển”.⁴²

- Ngày 4-9-2024, LS Bùi Văn Khang, thuộc Đoàn luật sư tỉnh Nam Định, bị TAND tỉnh An Giang xử 2 năm tù giam với cáo buộc xuyên tạc, vu khống và xúc phạm lãnh đạo TAND Tối cao. Theo cáo trạng, tháng 10-2021, ông và bà Phan Ngọc Dung, người có kênh YouTube Tiếng Nói Lòng Dân, đã cùng tham gia hội luận, tọa đàm trực tuyến. Nhiệm vụ của ông Khang là giải đáp các câu hỏi và tư vấn pháp luật cho mọi người tham gia buổi tọa đàm. Điểm nóng của các buổi thảo luận là vụ án oan của tử tù Hồ Duy Hải, một vụ án mà dư luận và ngay cả nhiều đại biểu Quốc hội cũng lên tiếng phản đối vì những chứng cứ điều tra không thuyết phục. Trong vụ này bà Dung cũng bị xử 3 năm tù giam.⁴³

Điều đáng quan ngại hơn là ngày 11-6-2025, Chính phủ ban hành Nghị định 121/2025/NĐ-CP với nội dung quy định việc phân quyền, phân cấp trong lĩnh vực quản lý nhà nước của Bộ Tư pháp. Theo đó bắt đầu từ 1-7-2025, chủ tịch Ủy ban Nhân dân cấp tỉnh có quyền cấp chứng chỉ, thu hồi chứng chỉ, và cấp lại chứng chỉ hành nghề luật sư, điều mà trước nay vốn thuộc thẩm quyền của Bộ trưởng Bộ Tư pháp. Giới luật sư ở Việt Nam đã phản ánh những khuất tất của quy định mới, đặc biệt là đối với nguy cơ xung đột về lợi ích trong tổ tụng hành chính khi mà bị đơn có quyền thu hồi chứng chỉ hành nghề của luật sư nguyên đơn.⁴⁴

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Tôn trọng *Tiêu chuẩn Tư pháp Hình sự Quốc tế*;
- Thanh lọc hàng ngũ thẩm phán các cấp với tiêu chuẩn khả năng chuyên môn;
- Tuân thủ đầy đủ *Những Nguyên tắc Căn bản của LHQ về Vai trò của Luật sư*.

⁴² VietnamPlus. *Y án hình phạt 3 năm tù đối với bị cáo Trần Đình Triển*

⁴³ VNExpress. *Luật sư bị phạt tù vì xúc phạm lãnh đạo TAND Tối cao*

⁴⁴ Tạp chí Luật sư Việt Nam. *Bàn về phân quyền cấp, thu hồi Chứng chỉ hành nghề luật sư theo Nghị định 121/2025/NĐ-CP*

III

QUYỀN ĐƯỢC THAM GIA ĐỜI SỐNG CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

Hiến Pháp Việt Nam năm 2013 qui định rằng người dân có quyền tham gia quản lý Nhà nước qua bầu cử và ứng cử (điều 27 và 28), tự do ngôn luận, hội họp, lập hội và biểu tình (điều 25). Tuy nhiên, cũng chính điều 4 của bản Hiến Pháp này lại khẳng định vai trò lãnh đạo tuyệt đối của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN) trong mọi sinh hoạt của đất nước.¹ Nguyên Tổng Bí Thư ĐCSVN Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định rằng Hiến Pháp là “văn kiện chính trị pháp lý quan trọng vào bậc nhất sau Cương lĩnh của Đảng.”² Chính ở sự mâu thuẫn này và ý đồ duy trì độc quyền chính trị bằng mọi giá mà tất cả những quy định về quyền chính trị được công nhận nơi điều 20, 21 trong Bản Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và điều 21, 22 và 25 trong Công ước Quốc Tế về Những Quyền Dân Sự và Chính Trị mà VN cam kết tôn trọng đã bị triệt tiêu.

1. CÁC ĐỊNH CHẾ DÂN CỬ CHỈ LÀ CÔNG CỤ CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM

1.1. Kết Quả Các Cuộc Bầu Cử Đã Được Quyết Định Trước

Cũng như hầu hết các quốc gia trên thế giới, VN thường xuyên tổ chức những cuộc bầu cử các cấp chính quyền. Điều 69 Hiến Pháp qui định rằng Quốc Hội là cơ quan quyền lực Nhà nước cao nhất, đại diện cho toàn dân, có quyền làm luật và quyền bổ nhiệm và kiểm soát chính phủ. Tuy nhiên việc tổ chức bầu cử và sinh hoạt nghị trường hiện nay chứng tỏ Quốc Hội chỉ là công cụ của ĐCSVN.

Khác với các cuộc bầu cử dân chủ, trong đó kết quả tùy thuộc vào sự chọn lựa của cử tri, kết quả cuộc bầu cử Quốc hội Khóa 16 được dự trù vào ngày 15-3-2026 sắp tới đã được biết trước. Ngày 16-5-2025, Bộ Chính trị đã ban hành Chỉ thị số 46-CT/TW nhấn mạnh “Không đưa vào danh sách ứng cử người có biểu hiện cơ hội chính trị, tham vọng quyền lực, bảo thủ, tư tưởng bè phái, cục bộ, địa phương.” Để thi hành Chỉ thị này, ngày 16-4-2025, Chủ tịch Quốc hội Trần Thanh Mẫn đã trình bày về thành phần của Quốc hội khóa tới phải có 40% là đại biểu chuyên trách, 10% dưới 40 tuổi, 30% là đại biểu tái cử, 35% là đại biểu nữ, 18% là đại biểu người dân tộc thiểu số.³ Tóm lại,

1 “Đảng Cộng sản Việt Nam - Đội tiên phong của giai cấp công nhân, đồng thời là đội tiên phong của Nhân dân lao động và của dân tộc Việt Nam, đại biểu trung thành lợi ích của giai cấp công nhân, Nhân dân lao động và của cả dân tộc, lấy chủ nghĩa Mác - Lê nin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng là lực lượng lãnh đạo Nhà nước và xã hội.” (Điều 4 HP Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam 2013)

2 VNExpress. *Tổng bí thư: ‘Đề phòng thế lực muốn xóa bỏ điều 4 Hiến pháp’.*

3 Tuổi trẻ và Pháp luật. *Quốc hội khóa mới dự kiến bầu 500 đại biểu, khoảng 30% tái cử*

dù người dân chưa tham gia bầu cử, khuynh hướng chính trị và thành phần của quốc hội đã được Đảng Cộng sản Việt Nam xếp đặt trước.

1.2. Gạn Lọc Ứng Viên Trước Các Cuộc Bầu Cử

Trong các cuộc bầu cử Quốc Hội mọi ứng viên đều bị gạn lọc bởi Mặt Trận Tổ Quốc – một cơ quan ngoại vi của ĐCSVN - qua “Hội Nghị Hiệp Thương” và “Hội Nghị Cử Tri” ở cấp trung ương và cấp địa phương.

Đối với cuộc bầu cử Quốc Hội năm 2021, theo danh sách chính thức cuối cùng sau các kỳ Hội Nghị Hiệp Thương lần thứ ba thì toàn quốc có 866 ứng cử viên, trong đó có 9 người tự ứng cử.⁴ Tám trong số 9 ứng viên tự ứng cử là đảng viên cao cấp, trong đó có 4 người là đại biểu quốc hội hiện hành. Một người duy nhất được cho là không phải là đảng viên là ông Lương Thế Huy. Và chính quyền đã rầm rộ quảng cáo ông là người đồng tính, như thể chính quyền muốn cho thế giới hay ở VN, người đồng tính không bị kỳ thị. Trong khi đó chính quyền đã bắt 4 người bất đồng chính kiến có ý định nộp đơn ứng cử: Ông Trần Quốc Khánh⁵ và ông Lê Trọng Hùng⁶ bị giam với cáo buộc “phát tán tài liệu nhằm chống nhà nước;” ông Nguyễn Quốc Huy⁷ và ông Nguyễn Văn Sơn Trung⁸ được thả sau ít ngày tra hỏi. Vào ngày 29 tháng 10 năm 2021, ông Trần Quốc Khánh bị kết án sáu năm sáu tháng tù giam và hai năm quản chế.⁹ Vào ngày 31 tháng 12 năm 2021, ông Lê Trọng Hùng bị kết án 5 năm tù giam và 5 năm quản chế.¹⁰

1.3. Việc Kiểm Soát Của ĐCSVN Trên Quốc Hội Càng Ngày Càng Xiết Chặt Hơn

Mặc dù Nghị quyết của Ủy Ban Thường Vụ Quốc Hội Khóa 14 đã dự kiến sẽ có 25-50 đại biểu người ngoài Đảng cho Quốc hội khóa 15, chỉ có 4 người tự ứng cử được đắc cử, và những người này đều là đảng viên ĐCSVN, 3 trong số đó là đại biểu quốc hội đương nhiệm.

So với các khóa Quốc hội trước đây, tỷ lệ số đại biểu không phải đảng viên ĐCSVN càng ngày càng giảm. Quốc hội Khóa 1 (1946-1960) có 333 đại biểu, trong đó đại biểu Việt Minh (tiền thân của ĐCSVN) chiếm 120 ghế (36%), Đảng Dân Chủ Việt Nam 46 ghế, Đảng Xã Hội Việt Nam 24 ghế, và 143 ghế không đảng phái. Quốc hội Việt Nam khóa 13 (2011-2016) có 500 đại biểu, đại biểu không phải là đảng viên ĐCSVN chiếm 42 ghế (8.4%). Quốc hội Việt Nam khóa 14 (2016-2021) có 500 đại biểu, đại biểu không phải là đảng viên ĐCSVN chiếm 21 ghế (4.23%). Quốc hội khóa 15 có 14 đại biểu là người ngoài Đảng (2.8%).

Theo Hiến pháp 2013. Quốc hội Việt Nam có chức năng “giám sát tối cao đối với hoạt động của Nhà nước.” Trong thời kỳ Đổi mới cuối những năm 1980, một số đại biểu quốc hội, như Dương Trung Quốc, Nguyễn Quốc Thước, Nguyễn Ngọc Trân, và Nguyễn Minh Thuyết đã can đảm thể hiện vai trò này, dù một cách dè dặt, trong các phiên chất vấn một số bộ trưởng. Tuy nhiên trong những năm gần đây, đặc biệt trong hai năm 2024 và 2025, những tiếng nói phản biện tại Quốc hội đã bị dập tắt sau khi chính quyền truy tố và tống ngục hai đại biểu thường có những câu hỏi

4 Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam. *9 người tự ứng cử đại biểu Quốc hội khóa XV.*

5 VOA. *Việt Nam bắt Facebooker Trần Quốc Khánh sau khi ông tuyên bố tự ứng cử ĐBQH.*

6 Người Việt. *Người thứ hai tự ‘ứng cử đại biểu Quốc Hội’ bị bắt.*

7 RFA. *Công an Bình Thuận thả nhà thơ Đồng Chuông Từ đồng thời câu lưu thêm hai người bạn.*

8 RFA. *Công an Bình Thuận thả ông Nguyễn Văn Sơn Trung sau 5 ngày tạm giữ để hỏi chuyện “tự ứng cử”.*

9 RFA. *Facebooker Trần Quốc Khánh bị án sáu năm sáu tháng tù với cáo buộc ‘chống Nhà nước’.*

10 BBC. *Án tù 5 năm cho ứng cử viên ĐBQH độc lập Lê Trọng Hùng.*

thắng thắn tại nghị trường. Ông Lưu Bình Nhưỡng lãnh 13 năm tù và ông Lê Thanh Vân 7 năm tù với những tội danh do chính quyền tùy tiện gán cho hai ông.¹¹

1.4. Đảng Cộng Sản Việt Nam Thay Thế Quốc Hội.

Trong quá trình công tác lập pháp, việc xây dựng các dự thảo luật cần có chỉ đạo từ Đảng bộ Quốc hội. Đây là tổ chức Đảng được thành lập để nghiên cứu và trình Bộ Chính trị chương trình xây dựng luật của Quốc hội. Đảng bộ Quốc hội có nhiệm vụ bảo đảm sự phù hợp của nội dung dự thảo với đường lối, chủ trương của Đảng.¹²

Hiến Pháp (Điều 70) quy định rằng các chức vụ quan trọng hàng đầu trong guồng máy Nhà nước đều do Quốc Hội bầu; tuy nhiên trên thực tế, chính Trung Ương ĐCSVN chọn trước và Quốc Hội bỏ phiếu chấp thuận theo chỉ thị.

Trong năm 2024-2025, Việt Nam đã có nhiều thay đổi trong dàn lãnh đạo cấp cao nhất, như chủ tịch nước, chủ tịch quốc hội, chánh án tòa án nhân dân tối cao và hàng chục quan chức cao cấp khác. Đàng sau sự thay đổi này là việc thanh trừng nội bộ trong Đảng Cộng sản Việt Nam do Bộ trưởng Công an Tô Lâm cầm đầu. Quốc hội chỉ biểu quyết thông qua các thay đổi này với tỷ lệ 100% sau khi nhận được chỉ thị của Bộ Chính trị.

1.5. Chủ Trương “Nhất Thể Hóa” Đảng với Chính Quyền

Với mục đích củng cố quyền lực của ĐCSVN, Tổng Bí thư Tô Lâm đã đề xuất chủ trương tinh gọn tổ chức bộ máy nhà nước. Trong mục đích đó, ngày 14/4/2025, ông ký ban hành Chỉ thị 45-CT/TW về Đại hội Đảng bộ các cấp chuẩn bị cho Đại hội 14 của toàn Đảng. Chỉ thị này lặp lại chủ trương “nhất thể hóa” bí thư cấp ủy và chức chủ tịch Hội đồng Nhân dân (HĐND) các cấp của Nghị quyết số 22/NQ-TW Bộ Chính trị ban hành năm 2008. Với mô hình “nhất thể hóa” này các hội đồng nhân dân chỉ là công cụ của các cấp đảng ủy liên hệ.

Hiện nay các địa phương cả nước đang nỗ lực thực thi Chỉ thị này. Chẳng hạn, ở tỉnh Hải Dương, toàn tỉnh có 43 bí thư đảng ủy đồng thời là chủ tịch Ủy ban Nhân dân (UBND cấp xã).¹³

Ở tỉnh Lào Cai, hiện nay, hầu hết bí thư cấp ủy đồng thời là chủ tịch HĐND cấp huyện; ở cấp xã có 108/151 xã, phường bố trí bí thư đồng thời là chủ tịch HĐND hoặc UBND.¹⁴

Nói tóm lại, qua quy định pháp lý cũng như thực tế tổ chức và điều hành Quốc hội cũng như Hội đồng nhân dân các cấp, các định chế dân cử ở Việt Nam hiện nay chỉ là công cụ để thi hành chính sách và đường lối toàn trị của ĐCSVN. Người dân không có tiếng nói.

2. TRIỆT HẠ ĐỐI LẬP

2.1. Bắt Bớ Các Nhóm Bất Đồng Chính Kiến

Để bảo vệ an ninh chính trị cho Đảng, chính quyền không dung thứ bất kỳ bất đồng và chỉ trích nào từ bên ngoài. Điệp khúc “không để hình thành tổ chức chính trị đối lập trong nước” của các

¹¹ BBC. Ông Lưu Bình Nhưỡng bị tuyên 13 năm tù, ông Lê Thanh Vân 7 năm tù

¹² Hội Luật Gia Việt Nam. Đảng cầm quyền thông qua quyền lập pháp, hành pháp và tư pháp ở Việt Nam.

¹³ Báo Hải Phòng. Hải Dương có 43 bí thư đảng ủy đồng thời là chủ tịch UBND cấp xã

¹⁴ Báo Lào Cay. Công tác xây dựng tổ chức đảng ở Lào Cai: Tiếp bước hào khí Đại thắng mùa Xuân 1975

cấp lãnh đạo ĐCSVN đã được lặp lại trong phát biểu của ông Phạm Minh Chính, Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ trong bài viết “80 năm Công an nhân dân Việt Nam với sự nghiệp xây dựng và phát triển kinh tế xã hội của đất nước” nhân dịp kỷ niệm 80 năm Ngày truyền thống Công an nhân dân Việt Nam (19-8-1945 - 19-8-2025).¹⁵

Vì thế một số tập hợp vận động dân chủ và nhân quyền được nhen nhúm trước đây như Khối 8406, Đảng Nhân Dân Hành Động, Đảng Dân Chủ, đảng Thăng Tiến Việt Nam, Đảng Vì Dân, Cao Trào Nhân Bản, Ủy ban Nhân Quyền, Hiệp hội Đoàn Kết Công Nông, Phong trào Lao Động Việt, Hội Ái Hữu Tù Nhân Chính Trị và Tôn Giáo Việt Nam, Tuổi Trẻ Yêu nước, Phong trào Con Đường Việt Nam, Mạng Lưới Blogger Việt Nam, Hội Anh Em Dân Chủ, Nhóm Hiến Pháp, Liên minh Dân tộc Việt Nam Tự quyết, Hội Phụ nữ Việt Nam vì Nhân quyền, và Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam vẫn tiếp tục bị ngăn cấm và đàn áp. Nhiều thành viên của các tổ chức này đã bị cô lập, bị giam giữ, hoặc tỵ nạn ở nước ngoài.

Chẳng hạn, cho đến tháng 10 năm 2025, Khối 8406 có đến 51 thành viên bị bắt và kết án tù, số đang còn bị giam cầm là 6 người.

Hội Anh Em Dân Chủ có 10 người đang bị giam giữ, trong đó có 8 người bị kết án tù 7 đến 13 năm. LS Nguyễn Văn Đài, người sáng lập Hội, đã bị trục xuất ra nước ngoài.

Bác sĩ Nguyễn Đan Quế, người sáng lập Cao Trào Nhân Bản và linh mục Nguyễn Văn Lý, một thành viên sáng lập Khối 8406 cũng đang bị quản thúc tại gia.

Năm thành viên sáng lập của Liên minh Dân tộc Việt Nam Tự quyết là các ông Lưu Văn Vịnh, Nguyễn Quốc Hoàn, Nguyễn Văn Đức Độ, Từ Công Nghĩa và Phan Trung đang còn chịu những bản án rất nặng từ 8 đến 15 năm tù mặc dù chủ trương hoạt động của họ chỉ là đòi hỏi “ĐCSVN phải trao trả lại quyền dân tộc tự quyết cho toàn dân, để người dân có toàn quyền chọn lựa một thể chế chính trị mà mình muốn, bằng chính thật sự lá phiếu của mình, trong một thể chế tam quyền phân lập.”

Tám thành viên Nhóm Hiến Pháp bị tuyên án tổng cộng 40 năm 6 tháng tù giam với cáo buộc tội danh “phá rối an ninh” theo khoản 1, Điều 118 Bộ luật Hình sự 2015 trong lúc họ chỉ sử dụng trang Facebook cá nhân để chia sẻ, bày tỏ quan điểm, chính kiến về hiện tình đất nước, lên án bất công và ủng hộ chế độ dân chủ, đa nguyên, đa đảng, và tham gia những cuộc biểu tình ôn hòa chống Dự luật Đặc khu và Luật An ninh mạng. Hiện nay cô Nguyễn Thị Ngọc Hạnh, người bị kết án 8 năm tù vẫn còn bị giam giữ.

Ba thành viên chủ chốt của Hội Nhà Báo Độc Lập là Phạm Chí Dũng, Nguyễn Tường Thụy, và Lê Hữu Minh Tuấn đang chịu những bản án nặng nề từ 11 đến 15 năm tù giam. Sức khỏe Tù nhân Lê Hữu Minh Tuấn đang suy giảm trầm trọng mà không được chăm sóc thỏa đáng.¹⁶

2.2. Gia Tăng Trấn Áp Trước Bầu Cử Quốc Hội Và Đại Hội Đảng

Cũng như trước thời gian bầu cử Quốc hội khóa 15 vào năm 2021, trong thời gian chuẩn bị cho cuộc bầu cử Quốc hội khóa 16 vào năm 2026, chính quyền cộng sản Việt Nam đã gia tăng trấn áp các tiếng nói đối lập. Nhiều nhà hoạt động và cựu tù nhân chính trị bị bắt lại mặc dù họ đã im tiếng, như trường hợp cựu tù nhân chính trị Nguyễn Vũ Bình, Cựu tù nhân chính trị Huỳnh Ngọc

¹⁵ Chính sách & Cuộc sống. *80 năm Công an nhân dân Việt Nam với sự nghiệp xây dựng và phát triển kinh tế - xã hội của đất nước*

¹⁶ Người Việt Online. *CSVN ngược đãi tù nhân chính trị Lê Hữu Minh Tuấn*

Ngày 8-10-2025, Cơ quan An ninh điều tra Công an tỉnh Đắk Lắk tổng đạt các quyết định và thi hành lệnh bắt tạm giam đối với cựu tù nhân lương tâm Huỳnh Ngọc Tuấn - Hình Báo Nhân Dân

Tuấn, hoặc những người hoạt động nổi tiếng như Blogger Nguyễn Chí Tuyến, Mục sư Nguyễn Mạnh Hùng, luật sư Trần Đình Triển, nhà báo Huy Đức Trương Huy San, và nhiều nhà hoạt động khác với cáo buộc của hai điều luật mơ hồ 117 và 331 của Luật Hình sự.

Vào ngày 28-8-2025, công an Việt Nam đã bắt giữ năm nhà hoạt động tên là Hồ Sỹ Quyết, Trần Quang Trung, Trần Quang Nam, Nguyễn Tuấn Nghĩa và một người đàn ông tên Khánh. Công an đã tiến hành khám xét nhà, tuy nhiên, họ không cung cấp lệnh bắt giữ và yêu cầu người thân không cung cấp thông tin về vụ án cho các phương tiện truyền thông độc lập “nhằm giữ bí mật các vụ án liên quan đến an ninh quốc gia”.¹⁷

2.3. Đàn Áp Xuyên Biên Giới

Một mục tiêu đàn áp chính trị khác thu hút sự chú ý của dư luận gần đây là những người bất đồng chính kiến sống ở nước ngoài, đặc biệt là ở Thái Lan, nơi nhiều người bất đồng chính kiến và các dân tộc thiểu số bị Việt Nam đàn áp đang tạm trú. Hai vụ bắt cóc các nhà hoạt động ở nước ngoài gây xôn xao dư luận trong những năm trước là vụ nhà báo Trương Duy Nhất vào tháng 8 năm 2020¹⁸ và vụ Blogger Đường Văn Thái vào tháng 4 năm 2023.¹⁹

Trong năm 2024, dư luận quan tâm nhiều đến vụ chính quyền Việt Nam yêu cầu Thái Lan dẫn độ Y Quỳnh Đăp. Đăp là nhà hoạt động nhân quyền, đấu tranh cho sự tự do tôn giáo của người Thượng theo đạo Tin Lành ở Tây Nguyên và là người đồng sáng lập tổ chức xã hội dân sự Người Thượng vì Công lý. Tòa án Việt Nam kết án vắng mặt ông Đăp 10 năm tù với cáo buộc “khủng bố” trong lúc ông đã đến Thái Lan xin tỵ nạn chính trị từ năm 2018. Tuy nhiên, ngày 26-11-2025 chính quyền Thái Lan đã dẫn độ ông Đăp về Việt Nam bất chấp sự phản đối của các tổ chức nhân quyền quốc tế.²⁰

¹⁷ Defend the Defenders. *Three weeks after detention, Vietnam police yet to inform five activists' families about their situations*

¹⁸ BBC. *Vụ Trương Duy Nhất và nạn bắt cóc nhà hoạt động ở Đông Nam Á.*

¹⁹ RFA. *Screams from abducted Vietnamese blogger heard on Thai security camera video.*

²⁰ HRW. *Thailand: Montagnard Activist Extradited to Vietnam*

3. BÓP NGHỆT CÁC QUYỀN DÂN SỰ VÀ CHÍNH TRỊ CƠ BẢN

Để nắm giữ độc quyền chính trị, Đảng Cộng sản Việt Nam đã bóp nghẹt mọi quyền dân sự và chính trị trong Bản Tuyên ngôn Quốc tế Nhân quyền và Công ước Quốc tế về Quyền dân sự và Chính trị mà họ đã cam kết thi hành, đặc biệt là quyền tự do phát biểu và tự do thông tin, quyền tự do lập hội, quyền tự do tập hợp ôn hòa, và quyền tự do cư trú và đi lại.

Vì tính cách quan yếu của quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, và quyền được thông tin trong hoàn cảnh cụ thể của VN hôm nay, bản báo cáo này đã có một mục riêng cho các vấn đề này [Chương IV. Quyền Tự Do Phát Biểu và Tự Do Thông Tin]

3.1. Quyền Tự Do Lập Hội

3.1.1. Trước áp lực của việc hội nhập quốc tế và khuyến cáo của Hội Đồng Nhân Quyền LHQ, từ năm 2005 chính phủ đã công bố Dự luật về Hội. Năm 2014, sau 11 lần sửa đổi dự luật vẫn chưa được đưa ra Quốc Hội thảo luận và biểu quyết. Đến cuối năm 2015, Chủ tịch Quốc Hội Nguyễn Sinh Hùng tuyên bố Quốc Hội sẽ chuyển giao việc biểu quyết Luật về Hội cho Quốc Hội khóa 14.²¹

Sau nhiều lần đệ nạp và rút lui, Quốc Hội Khóa 14 vẫn chưa biểu quyết Dự luật về Hội. Mãi đến thời điểm này, dự luật về hội cũng không được đề cập đến trong chương trình xây dựng luật của các kỳ họp của Quốc hội Khóa 15.

Để khóa lấp thiếu sót này, ngày 8-10-2024 Chính phủ ban hành Nghị định 126/2024/NĐ-CP quy định về tổ chức, hoạt động và quản lý hội, thay thế Nghị định số 45/2010/NĐ-CP và Nghị định số 33/2012/NĐ-CP. So với Nghị định về hội năm 2010 và 2012, Nghị định năm 2024, về bản chất không có gì thay đổi. Nghị định sau này vẫn xem việc thành lập hội là một đặc ân mà người dân muốn nhận được phải chấp nhận sự lãnh đạo tối cao của một hội bao trùm là Đảng Cộng sản Việt Nam. Điều 5 của Nghị định đòi hỏi để được nhà nước cho phép hoạt động hội phải “chấp hành chủ trương, đường lối của Đảng.”

3.1.2. Trong thực tế hiện nay, ngoài ĐCSVN và các tổ chức ngoại vi của ĐCSVN được gọi là các “tổ chức chính trị - xã hội” gồm Mặt trận Tổ Quốc Việt Nam, Công đoàn Việt Nam, Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh, Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam, Hội Nông dân Việt Nam, và Hội Cựu Chiến binh Việt Nam; và 30 hội quần chúng được đảng – nhà nước giao nhiệm vụ trong các lãnh vực chuyên biệt, không một tổ chức nào không cùng lập trường chính trị với ĐCSVN được phép hoạt động. Ngay cả các tổ chức xã hội dân sự có tính chuyên biệt như các tổ chức tương trợ, các tổ chức nghề nghiệp, các tổ chức bảo vệ môi trường cũng phải được sự chấp thuận và chịu sự kiểm soát của ĐCSVN.

3.1.3. Để triệt hạ quyền tự do lập hội, trong những năm trước đây chính quyền đã truy nã và bắt giam lãnh đạo và thành viên của nhiều hội nhóm không cùng chính kiến với ĐCSVN, và ngay cả các hội nhóm xã hội dân sự có tính cách khoa học, kinh tế và môi trường cũng bị đàn áp nặng nề.

Chính quyền cộng sản Việt Nam còn vươn tay ra hầu ngăn chặn và kiểm soát những tổ chức chính trị hoặc xã hội dân sự của người Việt ở hải ngoại bằng cách vô căn cứ vu khống là những tổ chức khủng bố²² trong lúc họ không chịu nhận ra rằng đảng cộng sản Việt Nam là một tổ chức được

21 BBC. *Luật về Hội - phép thử bị trì hoãn?*

22 Bộ Công an. *Danh sách tổ chức liên quan đến khủng bố.*

thiết lập và nắm chính quyền bằng khủng bố.²³

Đặc biệt từ ngày ông Tô Lâm nắm giữ Bộ Công an, sự đàn áp của chính quyền đối với quyền tự do lập hội trở nên khốc liệt hơn, không gian xã hội dân sự trong hai năm 2024 và 2025 thu hẹp lại và hầu như bị triệt tiêu.

3.2. Quyền Tự Do Tập Hợp Ôn Hòa

3.2.1. Chính quyền rất ái ngại những đám đông ngoài sự kiểm soát của họ; tuy nhiên trước áp lực của nhu cầu hội nhập quốc tế, Dự luật Biểu Tình do Thủ Tướng Nguyễn Tấn Dũng đề nghị vào tháng 11 năm 2011 đã được đệ nạp, nhưng đến cuối năm 2015 vẫn chưa được Quốc Hội khóa 13 thảo luận. Đầu năm 2016, Bộ trưởng Tư Pháp VN, Hà Hùng Cường cho hay vì “ý kiến của các thành viên của Chính phủ còn rất khác nhau về nội dung dự luật” cho nên Chính phủ đề nghị Quốc hội cho phép chuyển Dự án Luật Biểu Tình qua kỳ họp thứ 2 của Quốc Hội khóa 14 (cuối năm 2016).²⁴ Tuy nhiên, cũng như Dự án Luật về Hội, Dự án Luật Biểu Tình vẫn chưa được đưa vào nghị trình lập pháp của Quốc Hội Khóa 15. Lý do là vì chính phủ cần có ý kiến của Bộ Chính Trị để “tránh các thế lực thù địch lợi dụng biểu tình để gây rối mất trật tự, chống phá Đảng, Nhà nước ta.”²⁵

Hiện nay việc tụ tập để bày tỏ quan điểm và nguyện vọng của người dân vẫn còn bị quy định bởi Nghị định 38/2005 của Chính phủ và Thông tư số 09/2005/TT-BCA của Bộ Công An. Theo hai văn bản này, muốn tập hợp từ 5 người trở lên, người dân phải đăng ký trước và có sự cho phép của UBND có thẩm quyền, và phải khai trình tên tuổi người tham dự, nội dung, ngày giờ của buổi tập hợp. Những cuộc tập hợp không đáp ứng những điều kiện trên bị coi là bất hợp pháp.

3.2.2. Vì thế trong những năm trước đây chính quyền thẳng tay đàn áp những cuộc biểu tình tự phát của người dân để bày tỏ lòng yêu nước trước hiểm họa xâm lấn lãnh thổ và lãnh hải từ phương Bắc, những cuộc tập hợp phản đối thảm họa ô nhiễm của Nhà máy thép Formosa, hoặc những cuộc biểu tình khắp mọi miền đất nước của dân oan bị cưỡng chế đất đai. Chính quyền đã hình sự hóa các cuộc tụ tập đó với tội danh “gây rối trật tự công cộng” từ điều 245 Bộ luật Hình sự 1999 hoặc điều 318 Luật Hình sự 2015.

Hiện nay nhà tù Việt Nam vẫn còn đang giam giữ rất nhiều người đã sử dụng quyền biểu tình được ghi ở Điều 25 của Hiến pháp 2013, Riêng vụ biểu tình chống Nhà máy thép Formosa, những người tham gia sau đây còn bị giam giữ: Bùi Tuấn Lâm, Bùi Văn Thuận, Cấn Thị Thêu, Đặng Đăng Phước, Đinh Thị Thu Thủy, Đinh Văn Hải, Đỗ Nam Trung, Hoàng Đức Bình, Lê Đình Lượng, Lê Trọng Hùng, Lê Văn Dũng, Lưu Văn Vịnh, Nguyễn Lâm Thắng, Nguyễn Năng Tĩnh, Nguyễn Thị Ngọc Hạnh, Nguyễn Trung Tôn, Nguyễn Trung Trực, Nguyễn Tường Thụy, Nguyễn Văn Đức Độ, Phạm Chí Dũng, Phạm Đoan Trang, Trần Văn Bang, Trịnh Bá Phương, Trịnh Bá Tư, Trương Minh Đức, Trương Văn Dũng, ...

3.2.3. Để đề phòng những cuộc biểu tình của người dân, từ năm 2022 chính quyền CSVN đã thành lập ở các tỉnh và thành phố những trung đoàn và tiểu đoàn Cảnh sát cơ động dự bị chiến đấu mà mục đích là để trấn áp những người bị cho “gây rối trật tự công cộng” và “biểu tình trái

²³ Douglas Pike. *The Viet-Cong Strategy of Terror. Self-published, for U.S. Mission. Saigon. January 1, 1970*

²⁴ Tuổi Trẻ Online. *Chính phủ lại xin lùi dự án Luật biểu tình.*

²⁵ Báo Thanh Tra. *Chưa bàn Luật Biểu tình, Luật Đặc khu tới hết năm 2021.*

Ngày 11-3-2025, người dân Thủ Thiêm căng biểu ngữ đòi công lý trước trụ sở Thành uỷ TP Hồ Chí Minh. Hình Fb Nguyễn Xuân Thy

pháp luật”.²⁶

Đến cuối năm 2024, có 14 tỉnh, thành phố thành lập Cảnh sát Cơ động ở cấp trung đoàn, 49 tỉnh, thành phố thành lập Cảnh sát cơ động ở cấp tiểu đoàn với tổng số trên 30 ngàn chiến sĩ công an.²⁷

Mặc dù bị cấm đoán, cũng đã có nhiều cuộc biểu tình của quần chúng ở nhiều nơi trong năm 2024-2025 nhằm những mục tiêu khác nhau, đặc biệt là các cuộc đình công nhân đòi cải thiện tiền lương và điều kiện làm việc. [Xem phần Quyền Lao Động ở Chương V], và những cuộc tập hợp của dân oan bị cướp đất đòi công lý [Xem phần Dân Oan ở Chương VII]

3.3. Quyền Tự Do Cư Trú Và Đi Lại

3.3.1. Hiện nay, mặc dù Hiến pháp Việt Nam thừa nhận quyền tự do cư trú và tự do đi lại (Điều 23), thực tế quyền cư trú và quyền đi lại của người dân bị cản trở bằng nhiều luật lệ và biện pháp hành chính.

Đối với quyền tự do cư trú, biện pháp thông thường nhất là chế độ đăng ký hộ khẩu, một hình thức kiểm soát dân cư chỉ còn được áp dụng tại Trung Cộng, Bắc Triều Tiên, và Việt Nam. Chế độ đăng ký hộ khẩu đã được chính quyền Việt Nam sử dụng từ thập niên 50, và được luật hóa bởi Luật Cư Trú năm 2006, và các văn kiện lập quy tiếp theo.

Năm 2020, Quốc Hội VN đã thông qua Luật cư trú 2020 số: 68/2020/QH14, sửa đổi Luật cư trú 2006; luật này có hiệu lực từ ngày 1-7-2021. Điểm thay đổi đáng kể của luật mới là thay thế Sổ Hộ khẩu bằng Cơ sở Dữ liệu về Cư trú. Việc thay thế này đã được chính thức thi hành vào năm 2023. Luật cư trú (sửa đổi) chỉ thay thế phương thức kiểm soát cư trú bằng sổ hộ khẩu và giấy tạm trú

²⁶ RFA. *Hơn chục tỉnh/thành lập lực lượng trấn áp biểu tình.*

²⁷ Tiền Phong. *Tiếp tục kiện toàn lực lượng Cảnh sát cơ động dự bị chiến đấu*

bằng dữ liệu điện tử do ứng dụng công nghệ thông tin mang lại.²⁸

Với kỹ thuật số, các dữ liệu về việc cư trú và đi lại của người dân sẽ tập trung hơn, và chính quyền sẽ dễ dàng kiểm soát hơn. Quyền tự do cư trú và đi lại của người dân vì thế sẽ giới hạn hơn, đặc biệt với quy định mơ hồ của Điều 7: “Các hành vi bị nghiêm cấm về cư trú bao gồm: ...8. Lợi dụng việc thực hiện quyền tự do cư trú để xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân.” Luật cư trú 2020 vẫn giữ nguyên những thủ tục rườm rà trong việc đăng ký tạm trú, chuyển hộ khẩu, và nhập hộ khẩu. Ngoài ra Nghị định 144/2021/NĐ-CP quy định mức xử phạt về đăng ký và quản lý cư trú từ 500 ngàn đến 4 triệu đồng, tùy mức vi phạm.

3.3.2. Trong những tháng cuối năm 2025, Bộ Công an đã đề xuất Dự thảo Nghị quyết về phát triển công dân số.²⁹ Theo giải thích của Bộ Công an, mục đích của Nghị quyết là nhằm tạo điều kiện để công dân tham gia vào quy trình xây dựng chính sách, giám sát hoạt động của cơ quan công quyền và phản ánh kịp thời các sự cố trên môi trường số trong các lĩnh vực kinh tế, xã hội cũng như an ninh. Tuy nhiên việc chấm điểm công dân qua việc tham gia quy trình này sẽ đưa đến phân biệt đối xử và vi phạm nhân quyền của người dân. Thực tế mục đích chính của Dự thảo Nghị quyết về phát triển công dân số của Bộ Công an là để quản lý xã hội một cách triệt để hơn mà thôi.

3.3.3. Trong năm 2024-2025 chính quyền vẫn tiếp tục dùng an ninh ngăn cản, chặn bắt, và tịch thu số thông hành với lý do rất mơ hồ “bảo vệ an ninh quốc gia và trật tự an toàn xã hội” chiếu theo Nghị định 136/2007/NĐ-CP về xuất cảnh, nhập cảnh của công dân Việt Nam,³⁰ đặc biệt đối với những thành phần bị cho là nguy hiểm đối với chế độ, như trường hợp:

- Ngày 22/4/2025, Cơ quan An ninh điều tra, Công an thành phố Hà Nội gửi giấy triệu tập lần 1 và ra quyết định tạm hoãn xuất cảnh đối với Hoàng Thị Hồng Thái, một Facebooker có nhiều bài viết được cho là chống phá, bôi nhọ chính quyền.³¹
- Ngày 9-7-2024, Cơ quan An ninh điều tra Công an tỉnh Đắk Lắk từ chối cấp hộ chiếu cho cựu tù nhân lương tâm Huỳnh Thục Vy viện dẫn lý do “an ninh quốc gia” nhưng không đưa ra bất kỳ văn bản nào.³²
- Từ tháng 5 đến tháng 8 năm 2024 công an Hà Nội đã ra quyết định “tạm hoãn xuất cảnh” đối với ông Đoàn Bảo Châu, nhà bình luận và phản biện có nhiều ảnh hưởng trên mạng xã hội. Vào tháng 8 năm 2025, Công an Hà Nội đã phát lệnh truy nã ông Châu với cáo buộc “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống nhà nước.”³³
- Ngày 18-4-2024, Bà Phạm Thị Lân, vợ của nhà báo độc lập Nguyễn Tường Thụy, bị bộ đội biên phòng thuộc Cửa khẩu quốc tế Mộc Bài, tỉnh Tây Ninh, cấm xuất cảnh vì lý do ‘an ninh quốc gia’ khi bà trên đường sang Campuchia du lịch cùng gia đình.³⁴
- Trước khi bị bắt vào ngày 29-2-2024, nhà hoạt động Nguyễn Chí Tuyến đã nhiều lần nhận được lệnh cấm xuất cảnh để phục vụ điều tra từ Cơ quan An ninh điều tra, Công an TP Hà Nội.³⁵

28 Sức Khỏe và Đời Sống. *Bỏ sổ hộ khẩu nhưng vẫn duy trì quản lý cư trú đối với người dân.*

29 Bộ Công An. *Dự thảo Nghị quyết về phát triển công dân số*

30 Chinhphu.vn *Nghị định về xuất cảnh, nhập cảnh của công dân Việt Nam.*

31 Tạp chí Đông Nam Á. *Kẻ chống phá cộm cán Hoàng Thị Hồng Thái bị triệu tập điều tra*

32 RFA. *Cựu TNLT Huỳnh Thục Vy bị từ chối cấp hộ chiếu vì lý do “an ninh quốc gia”*

33 Người Việt Online. *Nhà báo tự do Đoàn Bảo Châu bị truy nã với cáo buộc ‘chống nhà nước’*

34 VOA. *Việt Nam cấm xuất cảnh đối với vợ của nhà báo độc lập Nguyễn Tường Thụy*

35 BBC. *Nhà hoạt động Nguyễn Chí Tuyến bị bắt*

Chính quyền còn giới hạn quyền tự do đi lại của các giới chức tôn giáo khi họ cho rằng hoạt động tôn giáo đó không phù hợp với chính sách tôn giáo của họ:

- Ngày 21-4-2025, Hòa Thượng Thích Nguyên Lý, Trưởng phòng Hành Sự, Viện Tăng Thống Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất cùng một số tăng sĩ lên đường đi Miền Điện cứu trợ nạn nhân động đất. Tại phi trường Tân Sơn Nhất, nhân viên an ninh chặn Hòa Thượng Thích Nguyên Lý, không cho ra máy bay “vì lý do quốc phòng, an ninh theo quy định tại Điều 36 của Luật số 49/2019/QH14 quy định về các trường hợp bị tạm hoãn xuất cảnh.”³⁶
- Trong 2 ngày 26 và 29 tháng 1 năm 2025, cơ quan an ninh sân bay Tân Sơn Nhất đã cấm không cho xuất cảnh đối với Đại Đức Thích Nhật Phước, Chánh Trị Sự Nguyễn Xuân Mai và Chánh Trị Sự Nguyễn Ngọc Diễm thuộc đạo Cao Đài Chơn Truyền với lý do “Quốc phòng, an ninh quy định tại Điều 36 của Luật số 49/2019/QH14”. Cả ba vị đang trên đường đi tham dự Hội Nghị Thượng Đỉnh Về Tự Do Tôn Giáo Quốc Tế năm 2025 tại Hoa Kỳ.³⁷
- Ngày 2-6-2024, Sư Thích Minh Tuệ và những nhà sư đi theo ông bị chính quyền tỉnh Thừa Thiên giải tán khi họ đang trên đường bộ hành tu tập. Ông là một tu sĩ Phật giáo không thuộc giáo hội nào nhưng rất có ảnh hưởng với lối tu tập theo hạnh đầu đà của Phật giáo Nguyên thủy. Ông bộ hành khát thực khắp đất nước trong nhiều năm và có nhiều người ái mộ và đi theo. Chính quyền và Giáo hội Phật giáo Việt Nam, một nhánh Phật giáo được nhà nước công nhận, không muốn ảnh hưởng của Thích Minh Tuệ lan rộng nên đã tìm mọi cách ngăn cản ông tiếp tục bộ hành.³⁸

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Bãi bỏ điều 4 Hiến pháp vốn cho phép ĐCSVN độc quyền lãnh đạo đất nước;
- Nghiêm chỉnh thi hành Điều 25 Hiến pháp liên hệ đến các quyền tự do hội họp, lập hội và biểu tình;
- Sớm ban hành Luật Biểu tình và Luật Lập hội;
- Bảo đảm quyền tự do lập hội, quyền biểu tình ôn hòa, và quyền tự do đi lại, không phải chỉ bằng luật lệ, mà trước hết bằng những hành động cụ thể.

36 Sài Gòn Nhỏ. *Hòa Thượng Thích Nguyên Lý bị CSVN cấm xuất cảnh khi đi cứu trợ*

37 Đề án Dân quyền Việt Nam. *Việt Nam cấm xuất cảnh những người tham dự Hội Nghị Thượng Đỉnh Về Tự Do Tôn Giáo Quốc Tế năm 2025*

38 BBC. *Sư Thích Minh Tuệ ‘tự nguyện dừng đi bộ khát thực’, tại sao?*

IV QUYỀN TỰ DO NGÔN LUẬN VÀ THÔNG TIN

Hiến pháp Việt Nam quy định “Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, tiếp cận thông tin, hội họp, lập hội, biểu tình. Việc thực hiện các quyền này do pháp luật quy định.” (Điều 25)

Trong những năm vừa qua, chính quyền đã đưa ra nhiều luật lệ để khai triển điều khoản hiến pháp trên. Tuy nhiên, việc luật hóa quyền tự do ngôn luận và tự do thông tin trong những năm vừa qua đã không cải thiện, mà trái lại chỉ củng cố thêm sự kiểm soát của Đảng Cộng Sản Việt Nam (ĐCSVN). Chính quyền tiếp tục

- Chiếm giữ độc quyền thông tin,
- Ngăn chặn thông tin bất lợi cho chế độ,
- Tăng cường bộ máy kiểm soát quyền tự do ngôn luận, và
- Đàn áp những người có chính kiến trái ngược hoặc dám trình bày sự thật.

1. NGÔN LUẬN LÀ ĐỘC QUYỀN CỦA NHÀ NƯỚC CSVN

Trong dịp kỷ niệm 100 năm Ngày Báo chí Cách mạng Việt Nam, 21-6-2025, Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Tô Lâm tuyên bố: ‘Báo chí cách mạng phải là tiếng nói của Đảng, Nhà nước, tổ chức chính trị xã hội, là diễn đàn tin cậy của Nhân dân, nhịp cầu nối liền ý Đảng - lòng dân; thực hiện tốt nhiệm vụ đưa chủ trương, đường lối của Đảng, Nhà nước đến với nhân dân.’¹

Và chủ trương đó được thể hiện trong thực tế sinh hoạt báo chí hiện nay tại Việt Nam. Tất cả các cơ quan ngôn luận gồm báo giấy, báo điện tử, truyền thanh, và truyền hình đều thuộc quyền sở hữu hoặc dưới sự kiểm soát của nhà nước để phục vụ cho lợi ích của Đảng Cộng sản Việt Nam.²

Trong năm 2024-2025, Ban Tuyên giáo Trung ương phối hợp với Bộ Thông tin và Truyền thông (TT&TT), và Hội Nhà báo VN đã tổ chức nhiều hội nghị ở cấp trung ương, địa phương và các cơ quan, ban ngành để siết chặt kỷ cương trong hoạt động báo chí và răn đe những khuynh hướng “báo hóa”³ và “tư nhân hóa” báo chí.

1 Báo Điện tử Chính phủ. *Tổng thuật: Kỷ niệm trọng thể 100 năm ngày Báo chí cách mạng Việt Nam*

2 Đến cuối năm 2024, cả nước có 884 cơ quan báo chí, trong đó có 137 báo, 675 tạp chí và 72 đài phát thanh - truyền hình. Tạp chí Cộng sản. *Hội nghị báo chí toàn quốc tổng kết công tác năm 2024, triển khai nhiệm vụ năm 2025*

3 Từ ngữ “báo hóa” ở đây được chính quyền CSVN dùng để nói về hiện tượng một số tạp chí đưa tin có tính thời sự, đặc biệt những tin phản ánh những khía cạnh tiêu cực trong xã hội, thu hút sự hiếu kỳ của người đọc.

2. CHÍNH QUYỀN GIA TĂNG NGĂN CHẶN THÔNG TIN TRÁI CHIỀU

Trong năm 2024-2025 chính quyền CSVN đã gia tăng đàn áp quyền tự do ngôn luận và quyền tự do thông tin bằng luật pháp và những kỹ thuật ngăn chặn luồng thông tin.

2.1. Sửa Đổi Luật Lệ Để Kiểm Soát Hữu Hiệu Hơn Quyền Tự do Ngôn Luận và Thông Tin

Trong hai năm 2024-2025, Chính quyền CSVN tiếp tục xử dụng những luật hiện hành như Luật Hình sự 2015 – đặc biệt Điều 117 “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam” và Điều 331 “Lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân,” Luật Báo chí 2016, Luật Tiếp cận Thông tin 2016, Luật An toàn Thông tin Mạng (2015), và Luật An ninh mạng (2018) để trấn áp quyền tự do ngôn luận và tự do thông tin của người dân.

Ngoài ra, với mục đích đàn áp quyền tự do ngôn luận và thông tin của người dân một cách triệt để và hữu hiệu hơn, chính quyền còn sửa đổi Luật Báo chí, Luật An toàn thông tin mạng và Luật An ninh mạng, ban hành Nghị định 147/2024 về quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng.

2.1.1. Luật Báo Chí 2025 (sửa đổi) do Quốc hội VN thông qua ngày 10-12-2025, và sẽ được áp dụng kể từ 1-7-2026.⁴ Các cơ quan tuyên truyền của nhà nước cho rằng Luật mới giúp "cơ quan báo chí được mở rộng không gian hoạt động." Sự thực hoàn toàn ngược lại. Luật Báo chí 2025 lập lại Điều 4 của Luật Báo chí 2016 khi xác định nhiệm vụ của báo chí phải là: “Tuyên truyền, phổ biến, góp phần xây dựng và bảo vệ đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước...” (Điều 3, b). Báo chí không được phép sản xuất “nội dung về thời sự chính trị, quốc phòng, an ninh, đối ngoại (Điều 23, 2). Và để bảo đảm rằng nhà báo phải chịu sự kiểm soát của chính quyền, Luật quy định muốn được cấp thẻ hành nghề, nhà báo phải qua lớp bồi dưỡng nghiệp vụ và đạo đức và nhà báo phải báo cáo với công an xuất xứ nguồn tin khi được yêu cầu.

2.1.2. Luật An Ninh Mạng 2025 (sửa đổi) được Quốc hội VN thông qua ngày 10-12-2025, và có hiệu lực từ ngày 1-7-2026.⁵ Đây là đề xuất của Bộ Công An nhằm hợp nhất Luật An toàn thông tin mạng (2015) và Luật An ninh mạng (2018). Theo luật mới, Bộ Công An có nhiệm vụ giám sát, kiểm tra, và xử lý mọi hoạt động trên không gian mạng của người dân cho phù hợp với vị thế mới và chức năng đàn áp của Bộ Công an trong lãnh vực không gian mạng xã hội.

2.1.3. Nghị định 147/2024/NĐ-CP về việc Quản lý, Cung cấp, Sử dụng Dịch vụ Internet và Thông tin trên Mạng được ban hành ngày 09-11-2024 để thay thế cho hai văn bản cũ là Nghị Định số 72/2013/NĐ-CP và Nghị Định số 27/2018/NĐ-CP với những quy định khắt khe hơn. Chẳng hạn, người dùng mạng xã hội phải cung cấp thông tin cá nhân gồm họ tên, ngày sinh, số điện thoại di động tại Việt Nam. Chỉ các mạng xã hội đã được cấp phép mới được cung cấp thông tin (viết bài, bình luận, livestream) và chia sẻ thông tin trên mạng xã hội nhưng không được sản xuất nội dung dưới hình thức phóng sự, điều tra, phỏng vấn báo chí. Người sử dụng mạng xã hội có thể bị đình chỉ hoạt động, thu hồi giấy phép khi vi phạm nội dung cho phép cũng như thủ tục được quy định.

Về vi phạm nội dung, Nghị định 147 quy chiếu Luật An ninh Mạng 2018, lập lại những điều mơ hồ,

⁴ Thư viện Pháp luật. *Luật Báo Chí 2025*

⁵ Thư viện Pháp luật. *Luật An Ninh Mạng 2025*

Nhiệm vụ của báo chí phải là: “Tuyên truyền, phổ biến, góp phần xây dựng và bảo vệ đường lối, chủ trương của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước...” (Điều 3, b Luật Báo Chí 2025).

như là: “Xuyên tạc lịch sử, phủ nhận thành tựu cách mạng, phá hoại khối đại đoàn kết toàn dân tộc,” và “xâm phạm chủ quyền, lợi ích, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội, quyền và lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, cá nhân.”

Điều nổi bật của Nghị định 147 là việc quản lý hoạt động cung cấp dịch vụ Internet xuyên biên giới vào Việt Nam. Các công ty cung cấp dịch vụ Internet nước ngoài khi cung cấp thông tin trên Internet có thuê chỗ lưu trữ tại Việt Nam thì phải lưu trữ thông tin của người sử dụng dịch vụ từ Việt Nam khi đăng ký tài khoản mạng xã hội, bao gồm: Họ và tên, ngày tháng năm sinh, số điện thoại di động tại Việt Nam. Các công ty này có nhiệm vụ hợp tác với an ninh Việt Nam để kiểm tra, giám sát và loại bỏ thông tin, dịch vụ, ứng dụng vi phạm pháp luật quy định tại Điều 8 Luật An ninh mạng và các quy định của pháp luật có liên quan khi có yêu cầu của chính quyền Việt Nam. Trường hợp các công ty này không ngăn chặn, gỡ bỏ kịp thời các nội dung bị cấm theo yêu cầu của chính quyền Việt Nam thì chính quyền sẽ có các biện pháp kỹ thuật ngăn chặn toàn bộ nội dung, dịch vụ, ứng dụng trên mạng vi phạm và thực hiện các biện pháp xử phạt hành chính theo quy định.⁶

2.2. Gia Tăng Những Biện Pháp và Kỹ Thuật Ngăn Chặn Các Luồng Thông Tin Trái Chiều

Đồng thời với việc gia tăng các biện pháp hành chính để ngăn cản người dân tiếp cận với các nguồn thông tin độc lập và khách quan như kiểm duyệt văn hóa phẩm “độc hại” tại các cửa khẩu hoặc dịch vụ bưu chính, và ép buộc các nền tảng thông tin xuyên biên giới của ngoại quốc gỡ bỏ

⁶ Thư viện Pháp luật. *Nghị định Số 147/2024/NĐ-CP v/v Quản lý, cung cấp, sử dụng dịch vụ Internet và thông tin trên mạng.*

những thông tin bất lợi cho chế độ,⁷ chính quyền còn tiếp tục áp dụng các kỹ thuật ngăn chặn khác như phá sóng các đài phát thanh Việt ngữ từ hải ngoại, xây dựng tường lửa, đánh sập các trang mạng và Facebooks của những người bất đồng chính kiến. Sau đây là một số trường hợp tiêu biểu:

- Ngày 21-5-2025, Cục An ninh mạng của Bộ Công an ra lệnh chặn ứng dụng Telegram ở Việt Nam với lý do công ty này không chia sẻ dữ liệu người dùng với chính phủ khi được yêu cầu trong khi đó trong tổng số 9600 kênh, nhóm Telegram tồn tại ở Việt Nam, thì có 68% được liệt vào hạng “xấu, độc” có nội dung “chống phá nhà nước.”⁸
- Vào tháng 5 năm 2025, Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch cho biết Bộ đã sử dụng AI để phát hiện vi phạm, duy trì tỷ lệ chặn gỡ nội dung xấu độc trên các nền tảng xuyên biên giới ở mức cao (trên 92%) đối với các nền tảng xuyên biên giới (Google, Facebook, TikTok...)⁹
- Bộ Tư lệnh Tác chiến không gian mạng (Bộ Tư lệnh 86), rong năm 2024, cũng đã xóa hơn 19.700 bài viết, video xấu độc chống phá Đảng, Nhà nước và quân đội.¹⁰

Kỹ thuật dùng hacker xâm nhập máy tính hay cài mã độc vào máy của những đối tượng cần theo dõi vẫn được chính quyền khai triển. Sau đây là một số trường hợp tiêu biểu ghi nhận được trong năm 2024-2025:

- Trong tháng 7 năm 2024, nhiều cơ quan tuyên truyền của nhà nước và các dư luận viên, qua các phương tiện thông tin đại chúng như Facebook, TikTok, Threads và X (Twitter), đồng loạt tấn công Đại học Fulbright, với cáo buộc "mầm mống cách mạng màu", "diễn biến hòa bình", "thế lực thù địch". Đại học Fulbright là một định chế giáo dục tư được thành lập qua sự hợp tác giữa Hoa Kỳ và Việt Nam.¹¹
- Trong tháng 8 năm 2024, Công ty an ninh mạng Huntress cho biết một nhóm tin tặc có liên hệ với an ninh Việt Nam có tên là APT32, còn được gọi là OceanLotus đã xâm nhập phát tán nhiều loại phần mềm độc hại lên máy tính của một tổ chức ủng hộ nhân quyền tại Việt Nam trong ít nhất bốn năm.¹²

3. TĂNG CƯỜNG BỘ MÁY KIỂM SOÁT QUYỀN TỰ DO NGÔN LUẬN

Trên phương diện tổ chức, chính quyền cũng tiếp tục gia tăng quyền hạn và nhân sự cho bộ máy kiểm soát và tuyên truyền như Ban Chỉ đạo 35, Cục An Ninh Mạng và Bộ Tư Lệnh Tác Chiến Không Gian Mạng.

7 - Theo dữ liệu của chính quyền, trong năm 2024 phía Việt Nam đã tổ chức khoảng 20 cuộc họp, trao đổi, đàm phán với các nền tảng xuyên biên giới lớn (Facebook, Google, TikTok, Netflix, Apple...) để nhắc nhở, đôn đốc việc tuân thủ luật pháp Việt Nam. Kết quả là Facebook đã chặn, gỡ 8.981 nội dung chống phá Đảng, Nhà nước, vi phạm pháp luật Việt Nam, bao gồm 8.463 bài viết, 349 tài khoản, 16 nhóm và 153 trang vi phạm (tỷ lệ 94%); Google đã chặn, gỡ 6.043 nội dung vi phạm trên YouTube, bao gồm 6.007 video và 36 kênh vi phạm (đăng tải hơn 39.000 video) (tỷ lệ 91%); TikTok đã chặn, gỡ 971 nội dung vi phạm, bao gồm 677 video và 294 tài khoản (đăng tải hơn 94.000 video) (tỷ lệ 93%). (TTX VN. *Quyết liệt đấu tranh với các nền tảng xuyên biên giới, làm trong sạch không gian mạng xã hội*)

8 BBC. *Thấy gì qua việc Bộ Công an yêu cầu chặn Telegram tại Việt Nam?*

9 Báo đầu tư. *Dùng AI để rà quét, phát hiện các nội dung vi phạm trên các nền tảng xuyên biên giới*

10 Lao Động. *Quân đội bóc gỡ, vô hiệu hóa 19.700 bài viết, video xấu độc*

11 BBC. *Đại học Fulbright Việt Nam và cáo buộc 'cách mạng màu'*

12 The Hacker News. *Vietnamese Human Rights Group Targeted in Multi-Year Cyberattack by APT32*

3.1. Ban Chỉ Đạo 35

Ban Chỉ đạo 35 đã được thành lập theo nhu cầu của Nghị quyết số 35-NQ/TW ngày 22/10/2018 của Bộ Chính trị (khóa XII) với nhiệm vụ tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới. Ban Chỉ đạo 35 có tổ chức từ Trung ương đến cấp tỉnh, cấp huyện theo một cơ cấu thống nhất, trong đó, lực lượng Tuyên giáo, Công an, Quân đội làm nòng cốt. Hiện nay ông Trần Cẩm Tú, Ủy viên Bộ Chính trị, Thường trực Ban Bí thư, Chủ nhiệm Ủy ban Kiểm tra Trung ương, là Trưởng ban Chỉ đạo 35.

3.2. Cục An Ninh Mạng

Cục An ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao được hình thành do việc sáp nhập Cục An ninh mạng với Cục Cảnh sát phòng chống tội phạm sử dụng công nghệ cao với nhiệm vụ bảo đảm an ninh và an toàn mạng, và các biện pháp phòng ngừa, phát hiện, điều tra xử lý tội phạm sử dụng công nghệ cao. Đến nay Bộ Công an đã thành lập các Phòng An ninh mạng và phòng, chống tội phạm sử dụng công nghệ cao ở công an 63 tỉnh, thành.¹³

Cũng trong chiều hướng công an trị trong lãnh vực ngôn luận và thông tin, ngày 28-2-2025 Bộ Thông tin và Truyền thông đã bàn giao nhiệm vụ bảo đảm an toàn thông tin mạng cho Bộ Công an.¹⁴

Ngày 9-7-2025, Ban Thanh niên Cảnh sát Cơ động thuộc Bộ Công an cho biết đang xây dựng “Mặt trận thông tin có tính chiến đấu”, với mục tiêu đào tạo 10.000 dư luận viên số, ứng dụng trí tuệ nhân tạo và báo cáo thời gian thực để kịp thời phát hiện, phản bác thông tin xấu, độc trên không gian mạng.¹⁵

3.3. Lực lượng 47

Lực lượng 47 Học viện Lục quân, hay Trung đoàn 47 – thuộc Tổng cục Chính trị Quân đội nhân dân Việt Nam được thành lập vào năm 2017, có nhiệm vụ đấu tranh chống các “quan điểm sai trái” trên không gian mạng. Lực lượng này bao gồm cả quân nhân chuyên nghiệp và các cộng tác viên ngoài quân đội, có quân số tương đương 1 trung đoàn (10,000 người).¹⁶ Để khuyến khích và tưởng thưởng người đang làm việc trong lãnh vực an ninh mạng, ngày 1-7-2025, Chính phủ đã ban hành Nghị định 179/2025/NĐ-CP, hỗ trợ đặc biệt 5 triệu đồng mỗi tháng cho mỗi thành viên.

3.4. Bộ Tư Lệnh Tác Chiến Không Gian Mạng

Bộ Tư Lệnh Tác Chiến Không Gian Mạng – còn được gọi là Bộ Tư lệnh 86, được thành lập vào năm 2018, là đơn vị trực thuộc Bộ Quốc phòng Việt Nam, có nhiệm vụ bảo vệ an ninh quốc phòng trên không gian mạng; tuy nhiên, nhiệm vụ của cơ quan này còn là để đấu tranh phòng chống “diễn biến hòa bình” trên không gian mạng.

13 Dân Trí. *Bộ Công an đã bố trí lực lượng an ninh mạng ở công an 63 tỉnh, thành*

14 Lao Động. *Bộ Công an nhận nhiệm vụ bảo đảm an toàn thông tin mạng*

15 Thanhgiang.vn. *Ra quân Chiến dịch Thanh niên CSCĐ tình nguyện Hè 2025*

16 Tuổi Trẻ Online. *Hơn 10.000 người trong ‘Lực lượng 47’ đấu tranh trên mạng.*

Ngày 8-5-2024, Facebooker Phan Tất Thành, cựu quản trị viên của Fanpage Nhật Ký Yêu Nước, bị đưa vào phòng xử án. Hình Báo Tiền Phong

4. ĐÀN ÁP NHỮNG NGƯỜI DÁM BÀY TỎ CHÍNH KIẾN KHÁC VỚI ĐƯỜNG LỐI CỦA ĐCSVN

4.1. Hình Sự Hóa Quyền Tự Do Ngôn Luận

Việc lạm dụng những điều luật mơ hồ của Luật Hình sự, đặc biệt là Điều 117 (Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam) và Điều 331 (Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân) để giam cầm những tiếng nói bất đồng đã gia tăng trong năm 2024-2025. Trong số 125 tù nhân chính trị và tôn giáo bị truy tố trong năm 2024-2025, có đến 22 người bị truy tố với điều 117 và 56 người với điều 331 (Xem danh sách đầy đủ ở phụ lục 1).

Sau đây là một số trường hợp nổi bật:

- Ngày 27-9-2025, Tòa án Nhân dân Thành phố Đà Nẵng đã tuyên án tù nhân lương tâm Trịnh Bá Phương 11 năm tù giam về tội “tuyên truyền chống Nhà nước” (Điều 117 LHS) chỉ vì công an phát hiện trong phòng giam khẩu hiệu ‘Đả Đảo Đảng Cộng Sản Việt Nam Vi Phạm Nhân Quyền, Đả Đảo Tòa Án Cộng Án Kết Án Oan Tội’. Phiên tòa chỉ kéo dài 3 giờ; luật sư không được trình bày lời bào chữa; ông bị công an bịt miệng không cho nói. Ông Phương đang thụ án 10 năm tù giam cho cùng tội danh này bởi một phiên tòa trước đó vào ngày 24-6-2020.¹⁷
- Ngày 14-8-2025, Công an thành phố Hà Nội ra quyết định truy nã đặc biệt với ông Đoàn Bảo Châu. Ông Châu bị khởi tố về cáo buộc của Điều 117 LHS. Ông Châu là một nhà báo tự do, võ sư, tiểu thuyết gia, thường hay lên tiếng về các vấn đề thời sự xã hội trên trang cá nhân có hơn 200,000 lượt theo dõi.¹⁸

17 VNTB. *Trịnh Bá Phương: án chống án chỉ vì một chuyện “phản đối bất công*

18 CPI. *Vietnam issues arrest warrant for journalist in hiding Doan Bao Chau*

Ngày 30-10-2024, TAND thành phố Hà Nội xử blogger Đường Văn Thái 12 năm tù với cáo buộc “làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước”. Blogger Đường Văn Thái bị đặc vụ Việt Nam bắt cóc từ Thái Lan vào ngày 13-4-2023.

Ngày 4-6-2025, Công an TP Hồ Chí Minh đã khởi tố và bắt giữ ba người chủ trương kênh YouTube “Người Đưa Tin” với cáo buộc phát tán hơn 6,700 video “có nội dung xuyên tạc” cá nhân, tổ chức, và chính sách của ĐCSVN. Kênh YouTube trên đã thu hút hơn 1 tỷ lượt xem.¹⁹

- Ngày 28-4-2025, Tòa án nhân dân tỉnh Đắk Lắk tuyên án 6 năm tù đối với bà Lê Thị Minh Thiều với cáo buộc của Điều 117 LHS. Theo cáo trạng, bà Thiều đã sử dụng 05 tài khoản Facebook, 01 tài khoản Zalo để công khai đăng tải, chia sẻ nhiều bài viết có nội dung xuyên tạc chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước trong suốt thời gian từ năm 2021 đến tháng 8/2024.²⁰
- Ngày 27-2-2025, Tòa án nhân dân TP Hà Nội tuyên phạt ông Trương Huy San (bút danh Huy Đức) 30 tháng tù về tội với cáo buộc của Điều 331 LHS. Ông San là một nhà báo, Blogger và tác giả của cuốn sách Bên Thắng Cuộc (2012).²¹
- Ngày 30-10-2024, Tòa án nhân dân TP Hà Nội tuyên phạt ông Đường Văn Thái 12 năm tù với cáo buộc của Điều 117 LHS. Ông Thái là một Blogger bị an ninh Việt Nam bắt cóc từ Thái Lan, nơi ông đang tạm cư để đi tỵ nạn tại một nước thứ ba.²²
- Ngày 16-9-2024, Tòa án nhân dân TP Hà Nội kết án ông Phan Văn Bách 5 năm tù với cáo buộc của Điều 117 LHS. Ông Bách là cựu thành viên của kênh truyền hình độc lập CHTV.²³
- Ngày 15-8-2024, một tòa án ở Hà Nội tuyên án nhà hoạt động Nguyễn Chí Tuyến 5 năm tù với cáo buộc của Điều 117 LHS. Ông Tuyến là một nhà hoạt động và YouTuber có tiếng chuyên bình luận về chính trị - xã hội ở Việt Nam.²⁴

¹⁹ Pháp Luật. *3 admin trang YouTube ‘Người đưa tin’ bị bắt*

²⁰ Công An Tỉnh Đắk Lắk. *Tuyên án bị cáo Lê Thị Minh Thiều 06 năm tù về tội “Làm, tàng trữ, phát tán thông tin, tài liệu nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam”*

²¹ BBC. *Nhà báo Huy Đức bị phạt 30 tháng tù*

²² Tuổi Trẻ. *Tuyên phạt Đường Văn Thái 12 năm tù về tội tuyên truyền chống Nhà nước*

²³ The Vietnamese. *Democracy Activist Phan Van Bach Sentenced to 5 Years*

²⁴ BBC. *Nhà hoạt động Nguyễn Chí Tuyến bị tuyên 5 năm tù*

- Ngày 30-5-2024, một tòa án ở Hà Nội đã tuyên phạt LS Trần Đình Triển 3 năm tù theo quy định của Điều 331 LHS. Theo cáo trạng LS Triển đã đăng ba bài viết trên Facebook chỉ trích những việc làm của Chánh án Tòa án Nhân dân Tối cao Nguyễn Hòa Bình, nay là Phó Thủ tướng Chính phủ.²⁵
- Ngày 8-5-2024, Tòa án nhân dân TP Hồ Chí Minh tuyên phạt ông Phan Tất Thành 8 năm tù với cáo buộc của Điều 117 LHS. Ông Thành là cựu quản trị viên của Fanpage Nhật Ký Yêu Nước - một trang mạng xã hội với hơn 800 ngàn người theo dõi chuyên cổ vũ cho tự do dân chủ ở Việt Nam.²⁶

4.2. Đàn Áp Ngôn Luận Xuyên Biên Giới

Việc đàn áp quyền tự do ngôn luận không chỉ dừng lại trong phạm vi lãnh thổ Việt Nam. Trong năm 2024-2025, nhà cầm quyền CSVN còn vươn tay ra ngoài biên giới để truy đuổi, bắt cóc, và tổng đạt lệnh bắt giam những người Việt ở nước ngoài sử dụng các nền tảng thông tin xã hội để bày tỏ chính kiến và chuyển tải những tin tức khác với tuyên truyền của nhà nước. Bốn trường hợp đàn áp tự do ngôn luận xuyên biên giới nổi bật trong năm 2024-2025 là:

- Ngày 30-10-2024, Tòa án Nhân dân thành phố Hà Nội đã kết án ông Đường Văn Thái 12 năm tù giam và ba năm quản chế về các bài viết trên mạng xã hội trong một phiên xử kín.²⁷ Ông Thái là một người tỵ nạn chính trị tại Thái Lan, thường sử dụng Facebook và YouTube để vạch trần tình trạng tham nhũng tại Việt Nam. Công an Việt Nam đã bắt cóc ông Thái đưa về nước và tung tin ông Thái bị bắt khi tìm cách nhập cảnh trái phép vào Việt Nam.
- Ngày 20-1-2024, Tòa án nhân dân tỉnh Đắk Lắk tuyên án ông Y Quỳnh Đăp 10 năm tù với tội khủng bố trong lúc ông đang còn tỵ nạn tại Thái Lan. Năm 2019, cùng với một số người sắc tộc khác, ông thành lập tổ chức Người Thượng vì Công Lý với mục đích bảo vệ các quyền cơ bản của người Thượng ở Tây Nguyên. Tổ chức này thường gửi báo cáo về vi phạm nhân quyền đối với người dân tộc thiểu số ở khu vực Tây Nguyên đến Liên Hiệp Quốc. Ngày 26-11-2025, chính quyền Thái Lan đã dẫn độ ông Đăp về Việt Nam theo lời yêu cầu của Việt Nam mặc dù nhiều tổ chức nhân quyền quốc tế đã lên tiếng phản đối.²⁸
- Ngày 17-11-2025, Cơ quan An ninh điều tra Bộ Công an đã khởi tố, ra lệnh bắt tạm giam ông Lê Trung Khoa và Đỗ Văn Ngà để điều tra tội “Làm, tàng trữ, phát tán, tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.”²⁹ Ông Khoa đang sinh sống tại Cộng hòa Liên bang Đức, và là người sáng lập và chủ biên trang Thoibao.de, một tờ báo mạng thường phê phán chính sách của nhà cầm quyền CSVN. Ngày 31-12-2025, Tòa án Nhân dân Hà Nội xử khiếm diện ông Khoa 17 năm tù.³⁰
- Ngày 09-12-2025, Viện kiểm sát nhân dân tối cao đã ban hành Cáo trạng số 02/CT-VKSTC-V1 truy tố nhà hoạt động Nguyễn Văn Đài đang tỵ nạn tại Đức về tội “Làm, tàng trữ, phát tán, tuyên truyền thông tin, tài liệu, nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.” Ngày 31-12-2025, TAND Hà Nội xử khiếm diện Nguyễn Văn Đài 17 năm tù. Trước đây khi còn ở Việt Nam, ông Đài đã bị kêu án 2 lần với 19 năm tù giam và 9 năm quản chế vì những hoạt

25 Người Lao Động. *Cựu luật sư Trần Đình Triển bị bác kháng cáo kêu oan, tuyên y án 3 năm tù*

26 Tiền Phong. *Bị phạt 8 năm tù vì tuyên truyền chống phá Nhà nước*

27 Tuổi Trẻ. *Tuyên phạt Đường Văn Thái 12 năm tù về tội tuyên truyền chống Nhà nước*

28 HRW. *Thailand: Montagnard Activist Extradited to Vietnam*

29 VnExpress. *Lê Trung Khoa bị khởi tố*

30 Nhân Dân. *Bị cáo Lê Trung Khoa bị tuyên phạt 17 năm tù*

động cho nhân quyền.³¹

4.3. Bạo Lực Đối Với Nhà Báo

Báo cáo quốc gia gửi Hội đồng Nhân quyền LHQ trước kỳ Kiểm điểm định kỳ năm 2024 của Việt Nam viết: “Việt Nam đã có hành động mạnh mẽ để chống tội phạm mạng, lừa đảo, thông tin không chính xác và thông tin bị bóp méo, đồng thời bảo vệ các nhà báo và phóng viên.” Tuy nhiên, trong thực tế việc hành nghề báo chí vẫn gặp nhiều nguy hiểm. Các phóng viên dòng chính vẫn thường xuyên bị bạo hành trong năm 2024-2025, sau đây là số vụ tiêu biểu:

- Đêm 23-4-2024, hai nhà báo là N.V.C. (phóng viên Thời báo VTV) và M.H.M. (phóng viên báo điện tử VnExpress) bị ba đối tượng hành hung gây thương tích khi tác nghiệp vụ cháy tại thôn Việt Yên, xã Ngũ Hiệp, Thanh Trì, Hà Nội.³²
- Ngày 18-2-2025, khi đang tác nghiệp tại công trường Dự án xây dựng, mở rộng Quốc lộ 50 (huyện Bình Chánh, TP HCM), phóng viên L.V.Y. của Báo điện tử V. bất ngờ bị một người đàn ông chửi bới, dùng xe máy lao thẳng vào người.³³
- Ngày 6-11-2024, phóng viên Lê Văn Thành của báo Công an Nhân dân đang làm phóng sự về tình trạng bệnh viện công bị bỏ hoang trong nhiều năm, cơ sở vật chất xuống cấp, gây lãng phí thì bị một người tự xưng là bảo vệ chửi bới và tấn công.³⁴

KHUYẾN NGHỊ

Chính phủ Việt Nam cần:

- Bảo đảm đầy đủ quyền tự do ngôn luận và tự do tiếp cận thông tin của mọi người dân Việt Nam theo tinh thần của *Công ước Quốc tế về những Quyền Dân sự và Chính trị*;
- Bãi bỏ Điều 117 và Điều 331 của Luật Hình sự 2015; thu hồi hoặc sửa đổi Luật Báo chí 2016, Luật Tiếp Cận Thông Tin 2016, và Luật An Ninh Mạng 2018;
- Thực thi *Kế hoạch hành động của Liên hợp quốc về an toàn của các nhà báo và vấn đề không bị trừng phạt*;
- Thả tất cả những tù nhân bị kết án vì đã sử dụng quyền tự do bày tỏ quan điểm một cách ôn hòa.

31 VNExpress. *Nguyễn Văn Đài bị tuyên 17 năm tù*

32 Lao Động. *Điều tra việc 2 phóng viên bị hành hung khi tác nghiệp tại vụ cháy xưởng*

33 Tri thức và Cuộc sống. *Phóng viên bị hành hung khi tác nghiệp tại dự án mở rộng Quốc lộ 50*

34 Công an Nhân dân. *Thông tin ban đầu về việc phóng viên Báo CAND bị hành hung khi tác nghiệp*

V QUYỀN TỰ DO TÔN GIÁO VÀ TÍN NGƯỠNG

Trong Báo cáo Quốc gia gửi Hội đồng Nhân quyền Liên hiệp quốc nhân kỳ Kiểm điểm Định kỳ năm 2024, Việt Nam viết: “Việt Nam luôn tôn trọng và bảo đảm quyền tự do tôn giáo, tín ngưỡng, thúc đẩy bình đẳng giữa các tôn giáo cùng với các giá trị văn hóa, đạo đức và đóng góp của các tôn giáo vào sự phát triển đất nước.”¹

Để hiểu rõ hơn tính xác thực của báo cáo đó, tường trình dưới đây sẽ cho thấy tình hình tự do tôn giáo tại Việt Nam trong năm 2024-2025 qua ba phần chính:

- Pháp luật Việt Nam vi phạm quyền tự do tôn giáo;
- Nhà cầm quyền CSVN củng cố và gia tăng các cơ chế kiểm soát và đàn áp tôn giáo;
- Nhà cầm quyền CSVN vi phạm quyền tự do tôn giáo và tín ngưỡng bằng hành động đàn áp.

1. PHÁP LUẬT VIỆT NAM VI PHẠM QUYỀN TỰ DO TÔN GIÁO

Trong khung cảnh pháp lý hiện hành, hoạt động tôn giáo tại Việt Nam được quy định bởi Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo, ban hành ngày 18-11-2016 và Nghị định Số: 95/2023/NĐ-CP ngày 29 tháng 12 năm 2023, quy định chi tiết việc thi hành Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo nói trên.

1.1. Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo 2016 :

- Thứ nhất, tổ chức tôn giáo phải có sự công nhận của chính quyền mới được hoạt động hợp pháp (Điều 2.12 và Chương V, Mục 1);
- Thứ đến các tôn giáo phải đăng ký các sinh hoạt của mình, nói một cách rõ ràng hơn là phải xin phép, và phải xin phép nghĩa là có thể bị từ chối (Chương IV);
- Và thứ ba là chính quyền vẫn tiếp tục có quyền can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo, đặc biệt là trong việc tuyển chọn, phong chức, và bổ nhiệm tu sĩ. (Chương V, Mục 2 và 3).

Những quy định này hoàn toàn đi ngược lại những nguyên tắc căn bản về quyền tự do tôn giáo được vạch rõ trong Điều 18 của Tuyên Ngôn Quốc tế Nhân Quyền và Điều 18 của Công Ước Quốc tế về Những Quyền Dân Sự và Chính Trị mà Việt Nam đã cam kết tôn trọng trên cương vị là một thành viên của Liên Hiệp Quốc.

¹ Human Rights Council - Working Group on the Universal Periodic Review Forty-sixth session. *National report submitted pursuant to Human Rights Council resolutions 5/1 and 16/21. Viet Nam. P.9*

1.2. Nghị Định Số: 95/2023/NĐ-CP

Nghị định Số: 95/2023/NĐ-CP ngày 29/12/2023 của Chính phủ về việc chi tiết hóa một số điều của Luật tín ngưỡng, tôn giáo, bắt đầu có hiệu lực từ ngày 30/3/2024 và thay thế Nghị định số 162/2017/NĐ-CP. Theo Nghị định này, việc kiểm soát của chính quyền đối với sinh hoạt của các tôn giáo được gia tăng; cụ thể là:

- Chính quyền có quyền “đình chỉ toàn bộ hoạt động tôn giáo của tổ chức tôn giáo, tổ chức tôn giáo trực thuộc” (Điều 12) và “đình chỉ hoạt động đào tạo của cơ sở đào tạo tôn giáo” (Điều 16) “khi vi phạm nghiêm trọng một trong các trường hợp quy định tại khoản 4, khoản 5 Điều 5 của Luật tín ngưỡng, tôn giáo.” Hai điều khoản trên của Nghị định số 95 không xác định thế nào là “vi phạm nghiêm trọng,” cho phép chính quyền tùy nghi giải thích. Các quy định về các hành vi vi phạm ở Khoản 4 và 5 Điều 5 của Luật tín ngưỡng, tôn giáo lại quá rộng và không rõ ràng.
- Trình tự, thủ tục chấp thuận việc phong phẩm, bổ nhiệm, bầu cử, suy cử có yếu tố nước ngoài quy định ở Điều 23 của Nghị định cũng là trình tự của cơ chế xin-cho với những điều kiện quá ngặt nghèo. Với cơ chế xin-cho thì nhà nước có quyền từ chối với những lý do tùy tiện. Cụ thể là chính quyền có quyền từ chối việc Vatican bổ nhiệm một giám mục không vừa lòng chính quyền.
- Việc tiếp nhận và sử dụng các khoản tài trợ của tổ chức, cá nhân nước ngoài để hỗ trợ hoạt động tôn giáo ở Điều 26 của Nghị định cũng được quy định theo chiều hướng can thiệp vào nội bộ của các tổ chức tôn giáo một cách thô bạo.
- Hoạt động tôn giáo qua hình thức trực tuyến phải tuân thủ pháp luật về thông tin, truyền thông (Điều 27), nghĩa là các quy định an ninh mạng.

Để thi hành Nghị định trên, Ngày 10-7-2024 Bộ Nội vụ ban hành Quyết định Số: 491/QĐ-BNV thiết lập 103 thủ tục hành chính trong lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo, một rừng thủ tục rườm rà có tính kiểm soát và cản trở.²

Sau 7 năm được thi hành, Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo không cải thiện được gì cho sinh hoạt của các tôn giáo vốn bị kềm kẹp từ khi người cộng sản nắm chính quyền. Cơ chế xin-cho vẫn là nguyên tắc trong tương quan nhà nước với tôn giáo.

Trong phiên Kiểm Điểm Định Kỳ lần thứ 4 của Hội Đồng Nhân quyền LHQ vào năm 2024, Việt Nam đã nhận được khuyến nghị rà soát và sửa đổi Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo 2016 cho phù hợp với những đòi hỏi của Công Ước Về Các Quyền Dân Sự và Chính Trị. Tuy nhiên Việt Nam đã từ chối không chấp nhận khuyến nghị này.

1.3. Đặt Một Số Tổ Chức Tôn Giáo Ra Ngoài Vòng Pháp Luật

Đối với chính quyền CSVN, kiểm soát các tôn giáo là công tác ưu tiên trong việc ổn định chính trị, vì thế chính quyền tiếp tục đặt các tổ chức tôn giáo lớn và chính thống nhưng không chịu sự chi phối của ĐCSVN ra ngoài vòng pháp luật.

Tính đến tháng 6 năm 2025, có 17 tôn giáo được Nhà nước Việt Nam công nhận hoặc cấp đăng ký hoạt động. Các tôn giáo này bao gồm Phật giáo, Công giáo, Tin Lành, Cao Đài, Phật giáo Hòa

² Bộ Nội Vụ. *Quyết định Số: 491/QĐ-BNV ngày 10 tháng 7 năm 2024 về Danh mục 103 thủ tục hành chính trong lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo thuộc phạm vi chức năng quản lý nhà nước của Bộ Nội vụ.*

Hảo, Hồi giáo, Tôn giáo Baha'i, Tịnh độ Cư sĩ Phật hội Việt Nam, Đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa, Bửu Sơn Kỳ Hương, Minh Sư Đạo, Minh Lý Đạo – Tam Tông Miếu, Chăm Bà La Môn, Giáo hội Các Thánh hữu Ngày sau của Chúa Giê Su Ky Tô (Mormon), Phật giáo Hiếu Nghĩa Tà Lơn, Giáo hội Cơ Đốc Phục Lâm Việt Nam, và Pháp tạng Phật giáo Việt Nam.³

Thật ra trong số những tôn giáo lớn, chính quyền đã vì quyền lợi của đảng cầm quyền mà phân hóa ra làm hai, và chỉ thừa nhận nhóm chấp nhận thuần phục chính quyền, chẳng hạn:

Đối với Phật Giáo, Nhà nước chỉ công nhận Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam, một tổ chức do chính quyền lập ra vào năm 1981,⁴ trái lại phủ nhận và đàn áp Giáo Hội Phật Giáo Việt Nam Thống Nhất (được thành lập trước và là tổ chức thừa kế chính danh của nhiều môn phái Phật Giáo).

Đối với Phật Giáo Hòa Hảo, Nhà nước phủ nhận Phật Giáo Hòa Hảo Thuần Túy và lập ra Ban Trị Sự Trung Ương Phật Giáo Hòa Hảo theo công văn số 51/TCGP-V3 ngày 08/4/1999 của Ban Tôn giáo Chính phủ.⁵

Đối với Cao Đài Giáo, ngày 09-5-1997, Chính phủ đã ban hành Quyết định số 10/QĐ/TGCP, phê duyệt Điều lệ và công nhận tư cách pháp nhân của một Giáo hội Cao Đài mới, gọi là Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ Cao Đài Tây Ninh để tách ra khỏi Hội thánh Cao Đài Chơn Truyền, tức là Đại Đạo Tam Kỳ Phổ Độ.

Đối với các phật tử sắc tộc Khmer, Nhà nước giải tán hội Phật Giáo Tiểu Thừa Theravada và ép buộc sư sãi gia nhập Hội Đoàn Kết Sư Sãi Yêu Nước, một tổ chức được thành lập vào năm 1991, theo tinh thần Chỉ thị 68-CT/TW, ngày 18-4-1991 của Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa VI).⁶

Đối với Công Giáo thì họ tìm mọi cách nuôi dưỡng Ủy ban Đoàn Kết Công Giáo, để gây sức ép với Hội Đồng Giám Mục và những linh mục tu sĩ không cùng chính kiến.

Đối với các giáo hội Tin Lành, trong số hơn 80 tổ chức Tin lành đang hoạt động, chỉ có 10 Tổ chức Tin lành có pháp nhân, 3 tổ chức được cấp đăng ký hoạt động tôn giáo.⁷

- Hội Thánh Tin Lành Đấng Christ, một tổ chức tôn giáo có tầm vóc thế giới bị cho là “tổ chức phản động đội lốt tôn giáo để tiến hành các hoạt động xâm phạm an ninh quốc gia.”⁸

- Hội Thánh của Chúa Trời, còn gọi là Hội Thánh Chúa Trời Mẹ, là một phong trào tôn giáo đã có mặt tại 185 quốc gia và đã có hoạt động ở 21 tỉnh/thành phố ở Việt Nam, vẫn đang bị cấm đoán và ruồng bắt.⁹

- Quy kết cho tổ chức “Ân Điển Cứu Rỗi” là tà giáo, “có giáo lý cực đoan, cổ súy cho những hành vi vi phạm pháp luật,” rồi tìm cách cấm đoán và bắt bớ những người tin theo.¹⁰

3 Bộ Dân tộc và Tôn giáo. *17 tôn giáo được công nhận tại Việt Nam, có một số được ít người biết đến*

4 Đỗ Trung Hiếu. *Tiến trình thống nhất Phật Giáo*

5 Ban Tôn giáo Chính phủ. *Phật giáo Hòa Hảo 20 năm hoạt động và phát triển.*

6 Bạch Thanh sang. *Hội Đoàn kết Sư sãi yêu nước vùng Tây Nam Bộ với các hoạt động hướng đến đời sống xã hội và vấn đề đặt ra. Nghiên cứu Tôn giáo, số 12, 2018 tr. 39-58.*

7 VOV. *Nhiều tổ chức Tin lành hoạt động bất hợp pháp tại Việt Nam.*

8 Công An Nhân Dân. *Bài 1: Những hoạt động vi phạm pháp luật của tổ chức “Tin lành Đấng Christ”.*

9 Công an Nhân dân. *Đảng sau cái gọi là “Hội thánh của Đức Chúa trời Mẹ”.*

10 Công an Nhân dân. *Kiên quyết xóa bỏ hoạt động của tổ chức bất hợp pháp “ân điển cứu rỗi”.*

- Một số đồng bào sắc tộc dân tộc H'Mông tham gia Đạo Giê Sù và Đạo Bà Cô Dợ, một biến thể của Thiên Chúa Giáo, bị trấn áp vì cho là có mục đích tập hợp lực lượng ly khai tự trị lập nhà nước H'Mông riêng.¹¹

- Tiếp tục gán cho đạo Dương Văn Minh là tổ chức bất hợp pháp núp bóng tín ngưỡng để lôi kéo đồng bào H'Mông âm mưu lợi dụng chống phá nhà nước,¹² mặc dù ngay cả vị đại biểu quốc hội địa phương xác quyết mục đích của tổ chức Dương Văn Minh chỉ nhằm cải thiện phong tục tập quán của người H'Mông.¹³

- Tiếp tục theo chân Đảng Cộng sản Trung quốc tuyên truyền chống đối và trấn áp Pháp Luân Công ở nhiều địa phương trên cả nước, như ở Yên Bái,¹⁴ Lào Cai,¹⁵ và Thái Nguyên.¹⁶

Đối với các tổ chức tôn giáo đã được thừa nhận, việc kiểm soát được thực hiện qua hai cách. Cách thứ nhất là kiểm soát từ bên ngoài bởi bộ máy nhà nước, và cách thứ hai là từ bên trong nội bộ các tôn giáo bằng các thủ đoạn xâm nhập để lũng đoạn tổ chức các tôn giáo.

2. CÙNG CỐ CÁC CƠ CHẾ KIỂM SOÁT VÀ ĐÀN ÁP TÔN GIÁO

Ngoài việc sử dụng lực lượng công an như là những phương tiện vũ trang để theo dõi và đàn áp các tổ chức tôn giáo không theo đường lối và chính sách của nhà nước, chính quyền còn tạo dựng những cơ chế thuộc guồng máy nhà nước và những tổ chức được cài đặt trong các tôn giáo để kiểm soát các tôn giáo.

2.1. Những Cơ Chế Kiểm Soát Từ Bên Ngoài Các Tổ Chức Tôn Giáo

Để khai triển việc kiểm soát từ bên ngoài, CSVN, trong kế hoạch cải tổ hệ thống chính quyền năm 2025, đã tái bố trí hai cơ quan chuyên biệt ở cấp trung ương là Ban Tôn Giáo Chính Phủ thuộc Bộ Dân tộc và Tôn giáo và Vụ Dân tộc và Tôn giáo thuộc Ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương thuộc hệ thống Đảng. Cả hai cơ quan này đều có những tổ chức lệ thuộc ở cấp địa phương.

Ban Tôn Giáo Chính Phủ, được thành lập từ năm 1955, hiện nay trực thuộc Bộ Dân tộc và Tôn giáo có chức năng tham mưu giúp Bộ trưởng Bộ Dân tộc và Tôn giáo quản lý nhà nước về lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo và tổ chức thực hiện chính sách, pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo trong phạm vi cả nước.

Trưởng ban Tôn Giáo Chính Phủ hiện nay là ông Vũ Hoài Bắc, nguyên là thiếu tướng công an, Cục trưởng Cục An ninh điều tra, Bộ Công an. Thứ trưởng Bộ Dân tộc và Tôn giáo phụ trách Ban Tôn giáo Chính phủ là Trung tướng công an Nguyễn Hải Trung, nguyên Giám đốc Công an Thành phố Hà Nội. Với thành phần nhân sự lãnh đạo xuất phát từ ngành công an, chính quyền CSVN đã gia tăng việc công an hóa hệ thống kiểm soát các tôn giáo.

Ở cấp địa phương, mọi tỉnh, thành, xã phường, và thị trấn đều có Ban tôn giáo cấp tương đương.

11 Công an Nhân dân. *Nhận diện về tà đạo Giê Sù, Bà Cô Dợ trong dân tộc Mông.*

12 Công an Nhân dân. *Ngăn chặn, xoá bỏ tổ chức bất hợp pháp Dương Văn Minh.*

13 Youtube. *Đại biểu Quốc hội Sùng Thìn Cò ý kiến về cán bộ thiếu trách nhiệm, không sâu sát tình hình người dân.*

14 Lao Động. *Ngăn chặn các đối tượng phát tán tài liệu Pháp luân công tại vùng cao Yên Bái*

15 Sức khỏe & Đời sống. *Ngăn chặn đối tượng phát tán tài liệu 'Pháp luân công'*

16 Báo Thái Nguyên. *Phát hiện 2 vụ việc tuyên truyền, phát tán tài liệu Pháp luân công*

Cơ quan thứ hai là Vụ Dân tộc và Tôn giáo thuộc Ban Tuyên giáo và Dân vận Trung ương của ĐCSVN, có nhiệm vụ theo dõi và tham mưu cho Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng về chính sách tôn giáo.

Được trang bị với các tổ chức quyền lực đó, trong năm 2024-2025, chính quyền đã tiếp tục kiểm soát các tôn giáo bằng các thủ tục được quy định bởi Luật Tôn giáo Tín ngưỡng 2016, và đặc biệt là Nghị định 41/2025/NĐ-CP.

2.2. Những Cơ Chế Kiểm Soát Bên Trong Các Tổ Chức Tôn Giáo

Việc kiểm soát từ bên trong được chính quyền thực hiện qua Mặt trận Tổ quốc Việt Nam. Đây là một tổ chức do ĐCSVN thành lập và lãnh đạo quy tụ khoảng 70 đoàn thể chính trị-xã hội, trong đó có sự tham dự của hầu hết các tổ chức tôn giáo được nhà nước công nhận.

Là thành viên của Mặt trận Tổ quốc, các tôn giáo có nhiệm vụ tuyên truyền, vận động đồng bào tôn giáo tuân thủ và đường lối, chính sách, pháp luật của Đảng và Nhà nước và tích cực thực hiện chính sách tôn giáo của nhà nước.

Ngoài ra chính quyền còn bí mật bố trí xâm nhập nhân sự vào tổ chức tôn giáo. Cho đến nay Thủ tướng CSVN đã ra 32 Quyết định về danh mục bí mật nhà nước trong các ngành hoạt động của nhà nước và ĐCSVN.¹⁷ Quyết định 1722/QĐ-TTg của Thủ tướng Chính phủ về danh mục bí mật nhà nước của Đảng cho thấy ĐCSVN bố trí người vào các tổ chức tôn giáo (Điều 3 Khoản 7, Điểm b-d). Trong danh mục bí mật nhà nước thuộc Bộ Nội vụ (Quyết định số 960/QĐ-TTg, Điều 3, Khoản 8, Điểm c), và thuộc Hội Liên hiệp Phụ nữ (Quyết định số 1222/QĐ-TTg, Điều 1, Khoản 4) cũng có nội dung tương tự.

Chính quyền cộng sản đã đào tạo những cán bộ “công an đội lốt tu sĩ” đặc biệt là tu sĩ Phật Giáo, để cài vào các chùa, các tu viện ở trong nước, cũng như tại hải ngoại¹⁸ theo Nghị Quyết 36 về Công Tác đối với Người Việt Nam ở Nước Ngoài (36-NQ/TW).

Đó cũng là trường hợp của Đạo Cao Đài với việc chính quyền đưa người thuộc tổ chức Cao Đài do chính quyền thành lập vào năm 1997 từ Việt Nam qua trà trộn và xâm lấn các tổ chức Cao Đài ở hải ngoại và thành lập Ban Đại Diện Hội Thánh Cao Đài Tòa Thánh Tây Ninh Tại Hải Ngoại.¹⁹

Chính quyền CSVN còn xử dụng một số chức sắc các tổ chức Tin lành được thừa nhận để đã kích, lên án, và khuyến dụ những tín hữu thuộc các tổ chức Tin lành không được thừa nhận từ bỏ tổ chức tôn giáo của họ để gia nhập những tổ chức Tin lành do CSVN kiểm soát.²⁰

3. CÁC HÀNH VI ĐÀN ÁP TÔN GIÁO

Việc đàn áp các tôn giáo của chính quyền CSVN được thực hiện bằng nhiều phương cách: từ việc truy đuổi và giam cầm những tín đồ đến việc ngăn cản đi lại và tụ tập, cưỡng bức bỏ đạo, phá hoại cơ sở, và tịch thu tài sản của các giáo hội.

¹⁷ Ban Cơ Yếu Chính Phủ. *Tổng hợp Danh mục bí mật nhà nước trong các lĩnh vực do Thủ tướng Chính phủ ban hành.*

¹⁸ The Epoch Times. *Vietnam's Covert War Against Overseas Buddhists.*

¹⁹ Mạch Sống News. *[Đấy Lùi NQ36] Cộng đồng Cao Đài và Phật Giáo ở Hoa Kỳ bị xâm nhập nghiêm trọng*

²⁰ Mạch Sống. *Hội Thánh Tin Lành Việt Nam – Miền Nam: một trợ cụ cho đàn áp tôn giáo*

3.1. Đàn Áp Qua việc Hình Sự Hóa Sinh Hoạt Tôn Giáo

Việc hình sự hóa những hoạt động tôn giáo chính đáng nhưng không hợp với chính sách của nhà nước với các tội danh như tội phá hoại chính sách đoàn kết (Điều 116 BLHS), tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam (Điều 117), tội gây rối trật tự công cộng (Điều 318)... là những lạm dụng hiển nhiên luật hình sự để đàn áp quyền tự do tôn giáo.

Hiện nay chính quyền Việt Nam tiếp tục giam giữ những người hoạt động tôn giáo vì những cáo buộc đã vi phạm những điều luật mơ hồ của Luật Hình sự 2015, trong đó có những người phải chịu những án tù rất nặng như các thành viên Ân Đàn Đại Đạo,²¹ Mục sư Nguyễn Trung Tôn,²² nhà truyền đạo Y Krếch Byă, tín đồ phật giáo Hòa Hảo Nguyễn Hoàng Nam...(xin xem danh sách đầy đủ tù nhân vì lý do tôn giáo trong Phụ lục II).

Trong năm 2024-2025, chính quyền CSVN tiếp tục dùng các điều luật mơ hồ của Luật Hình sự 2015 để truy tố và giam cầm những người hoạt động tôn giáo:

- Ngày 8-10-2025, Cơ quan An ninh điều tra Công an tỉnh Đắk Lắk đã tổng đạt quyết định khởi tố bị can và lệnh bắt tạm giam đối với ông Y Nuen Ayũn, Trưởng ban điều hành Hội thánh Tin lành đấng Christ Tây Nguyên với cáo buộc “Phá hoại chính sách đoàn kết.”²³
- Ngày 9-7-2025, TAND tỉnh An Giang tuyên phạt anh Hồ Trọng Phúc (17 tuổi) 1 năm tù với cáo buộc “Lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức” vì đã dùng mạng xã hội để chia sẻ lại nội dung các bài viết trên trang “Quangminh Tự”. Phúc là một tín đồ Hòa Hảo ở Quang Minh Tự, do cựu tù nhân tôn giáo Võ Văn Thanh Liêm lập.²⁴
- Ngày 23-5-2025, Tòa án Nhân tỉnh Đắk Lắk tuyên phạt ông Y Thịnh Niê 9 năm tù về tội “Phá hoại chính sách đoàn kết.” Ông Y Thịnh Niê từ chối giải tán giáo hội tại gia để gia nhập Hội Thánh Tin Lành Việt Nam – Miền Nam (Evangelical Church of Vietnam – South, ECVN-South hay ECVS) do nhà nước kiểm soát.²⁵
- Ngày 21-5-2025, Tòa án nhân dân huyện Đức Hòa tuyên phạt Ông Lê Tùng Vân 3 năm tù về tội Loạn luân trong phiên xét xử kín. Đây là vụ án thứ hai đối với vị sáng lập và điều hành cơ sở tôn giáo Tịnh Thất Bồng Lai, một tổ chức Phật giáo không thuộc Giáo hội Phật giáo Việt Nam được chính quyền thừa nhận.²⁶
- Ngày 6-5-2025, Tòa án nhân dân tỉnh Đắk Lắk, xử sơ thẩm và tuyên án ông Y Pồ Mlô, một tín đồ Tin Lành độc lập, 7 năm 6 tháng tù và hình phạt bổ sung 3 năm quản chế về tội Phá hoại chính sách đoàn kết.²⁷
- Ngày 6-3-2025, Tòa án Nhân dân tỉnh Gia Lai đã xử ông Rơ Châm Grông, Chấp sự trưởng khu vực Chư Păh thuộc giáo hội Tin lành Đê Ga 7 năm tù về tội “Phá hoại chính sách đoàn kết.”²⁸

21 VOV. *Việt Nam tuyên án 22 người về tội ‘hoạt động nhằm lật đổ chính quyền’*

22 RFA. *Sức khoẻ TNLT Nguyễn Trung Tôn nguy kịch, trại giam từ chối điều trị y tế.*

23 VTV Online. *Bắt trưởng ban điều hành một tổ chức phân động ở Đắk Lắk.*

24 Dân Việt. *Thanh niên 17 tuổi lãnh án vì lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước*

25 Lao Động. *Đối tượng phá hoại chính sách đoàn kết ở Đắk Lắk lĩnh án 9 năm tù*

26 Lao Động. *Tuyên án Lê Tùng Vân 3 năm tù về tội Loạn luân*

27 Dân Trí. *7 năm 6 tháng tù cho kẻ phá hoại chính sách đoàn kết dân tộc*

28 Công Lý. *Đối tượng phá hoại chính sách đoàn kết lĩnh 7 năm tù*

Ngày 6-3-2025 Tòa án Nhân dân tỉnh Gia Lai đã xử ông Rơ Chăm Grông Chấp sự trưởng khu vực Chư Păh thuộc giáo hội Tin lành Đê Ga 7 năm tù về tội Phá hoại chính sách đoàn kết. Ảnh Báo Văn Hóa

- Ngày 16-1-2025, Mục sư Nguyễn Mạnh Hùng bị bắt theo cáo buộc của Điều 117 vì chỉ trích chế độ trên Facebook. Mục sư Hùng thuộc Giáo hội Mennonite độc lập và là thành viên của Hội đồng Liên Tôn Việt Nam tranh đấu cho tự do tôn giáo.²⁹
- Ngày 26-11-2024, một tòa án ở tỉnh Vĩnh Long tuyên phạt 5 tu sĩ và 4 tín đồ Phật giáo Khmer Krom tổng cộng 27 năm 9 tháng tù giam với cáo buộc “Lợi dụng quyền tự do dân chủ.” Những người này bị bắt khi tiến hành xây dựng một giảng đường của một ngôi chùa nhưng bị chính quyền ngăn cản, cho rằng đó là công trình không có giấy phép.³⁰
- Ngày 28-3-2024, chính quyền tỉnh Đắk Lắk tuyên phạt ông Y Kréc Byă, một tín đồ theo Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên mức án 13 năm tù giam và 5 năm quản chế về tội “Phá hoại chính sách đoàn kết dân tộc” theo điều 116 của Bộ luật Hình sự.³¹
- Ngày 26-1-2024, TAND tỉnh Phú Yên kết án Nay Y Blang, một thành viên của Giáo hội Tin Lành Tây Nguyên, 4 năm 6 tháng tù về tội “Lợi dụng quyền tự do dân chủ, xâm phạm lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân.” Vào năm 2005 ông đã bị TAND tỉnh Phú Yên xử phạt 5 năm 6 tháng tù về tội “phá hoại chính sách đoàn kết.”³²

3.2. Đàn Áp Bằng Các Mệnh Lệnh Hành Chánh

3.2.1. Ngăn Cản Quyền Tự Do Đi Lại của Các Giới Chức Tôn Giáo

Cùng lúc, với mệnh lệnh hành chánh, chính quyền ở nhiều địa phương tiếp tục ngăn cản việc đi lại của các giới chức tôn giáo và những cuộc tụ tập sinh hoạt tôn giáo. Sau đây là một số trường hợp được ghi nhận qua các phương tiện truyền thông:

- Ngày 21-4-2025, an ninh Sân bay Tân Sơn Nhất đã chặn Hòa thượng Thích Nguyên Lý, Trưởng

²⁹ VOA. *Việt Nam bắt giữ mục sư Nguyễn Mạnh Hùng với cáo buộc ‘tuyên truyền chống nhà nước*

³⁰ VOA. *Việt Nam phạt tù 9 nhà sư, nhà hoạt động Khmer Krom*

³¹ RFA. *Kết án ông Y Kréc Byă 13 năm tù vì cáo buộc “phá hoại chính sách đoàn kết”*

³² RFA. *Vietnam sentences ethnic minority man to 4½ years for religious activities*

phòng Hành sự Viện Tăng Thống của Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống Nhất, và thông báo rằng ông bị cấm đi lại tạm thời vì lý do quốc phòng và an ninh theo Điều 36 của Luật cấm đi lại tạm thời (49/2019/QH14). Hòa Thượng Thích Nguyên Lý đang trên đường đi cứu trợ các nạn nhân động đất ở Myanmar.³³

- Ngày 28-1-2025, hai chức việc của đạo Cao Đài độc lập là bà Nguyễn Xuân Mai và ông Nguyễn Ngọc Diễm bị cấm xuất cảnh tại phi trường Tân Sơn Nhất khi họ lên đường dự hội nghị tự do tôn giáo quốc tế ở Hoa Kỳ.³⁴
- Ngày 26-1-2025, an ninh sân bay quốc tế Tân Sơn Nhất ngăn cản không cho Đại đức Thích Nhật Phước, thuộc Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống Nhất xuất cảnh đi dự hội nghị tự do tôn giáo quốc tế ở Hoa Kỳ.³⁵

3.2.2. Ngăn Cản và Phá Rối Các Sinh Hoạt Tôn Giáo

- Tối 11-8-2025, chính quyền địa phương đã ngăn cản việc cử hành thánh lễ tại một tư gia ở xóm Bình Khang, xã Đại Từ, tỉnh Thái Nguyên bằng cách cúp điện và yêu cầu ngưng thánh lễ. Có 3 giáo dân bị an ninh đưa về trụ sở công an để làm việc.³⁶

- Ngày 10-6-2025, ba ngày trước đại lễ Đại lễ kỷ niệm 86 năm Ngày Đức Huỳnh Giáo Chủ khai sáng đạo Phật giáo Hòa Hảo, chính quyền yêu cầu ông Hà Văn Duy HỒ, Hội trưởng Phật giáo Hòa Hảo Thuận Túy, phải tháo gỡ hết các biểu ngữ mừng đại lễ có tên Phật giáo Hòa Hảo Thuận Túy và cấm ông và mọi người đến trụ sở tạm thời của Giáo hội Phật giáo Hòa Hảo Thuận túy ở xã Long Giang, Huyện Chợ Mới, An Giang.³⁷
- Ngày 15-5-2024, Đại lễ Phật đản Phật lịch 2568 và lễ Hiệp kỳ (lễ giỗ) ở Tổ đình Quốc Ân (thành phố Huế) do Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất tổ chức đã bị phá hoại khi các biểu ngữ bị xịt sơn, nhiều phần tử lạ trà trộn ngăn cản chụp hình và việc trực tiếp phát hình bị phá sổng.³⁸
- Trường hợp ngăn cản sinh hoạt tôn giáo gây nên sự quan tâm của nhiều người trong năm 2024-2025 là việc chính quyền tìm mọi cách ngăn trở hành trình khát thực của Thích Minh Tuệ, một nhà sư tu theo hạnh đầu đà. Vào khoảng những tháng đầu năm 2024, việc tu hành của Thích Minh Tuệ thu hút hàng ngàn người trên lộ trình khát thực của ông. Chính quyền và Giáo hội Phật giáo được sự hậu thuẫn của nhà nước lo sợ uy tín của ông sẽ có ảnh hưởng tiêu cực đến chính sách tôn giáo của nhà nước nên tìm mọi cách ngăn cản bằng hành động cũng như qua tuyên truyền.³⁹

3.2.3. Xâm Phạm Tài Sản của các tổ chức Tôn Giáo

Ngoài ra, để hạn chế sinh hoạt và ảnh hưởng của các tổ chức tôn giáo, chính quyền còn dùng Luật Đất Đai 2013, được sửa đổi và bổ túc nhiều lần, để hợp pháp hóa việc cướp đi những cơ sở bất động sản như trường học và cơ sở y tế xã hội của các giáo hội.

Sau khi kiểm soát được toàn Miền Nam, chính quyền cộng sản đã tịch thu hầu hết đất đai, các cơ

33 Người Việt. Hòa Thượng Thích Nguyên Lý bị CSVN cấm xuất cảnh khi đi cứu trợ

34 RFA. Ba nhân chứng được mời dự hội nghị tự do tôn giáo ở Mỹ bị cấm xuất cảnh

35 RFA. Một nhà sư bị cấm xuất cảnh đi Mỹ dự hội nghị tự do tôn giáo

36 RFA. Thái Nguyên: Thánh lễ tại gia bị cắt điện, ba người bị đưa về trụ sở công an

37 Sài Gòn Nhỏ. CSVN gia tăng đàn áp Phật giáo Hòa Hảo Thuận túy, ngăn chặn hành lễ

38 RFA. Huế: Đại lễ Phật đản của Tăng đoàn GHPGVNTN bị phá, băng-rôn bị xịt sơn

39 RFA. Thực hư việc Ban Tôn giáo Chính phủ nói sư Minh Tuệ “tự nguyện dừng bộ hành khát thực”

Tháng 6 năm 2025, Các nữ tu Tu Hội Nữ Tử Bác Ái Thánh Vinh Sơn tọa kháng đòi lại mảnh đất trường tiểu học Bế Văn Đàn đang bị chính quyền đập phá để xây dựng cơ sở mới mà không có sự đồng ý của nhà dòng. Ảnh Facebook Hà Trung Kiên

sở giáo dục, y tế, xã hội, và một số tu viện và chủng viện của các tôn giáo. Chẳng hạn, chỉ riêng Tổng Giáo phận Sài Gòn, có đến 400 cơ sở bị tịch thu sau 1975,⁴⁰ và tổng giáo phận Hà Nội hiện có 95 cơ sở đang thuộc quyền sử dụng của nhà nước.⁴¹ Cho đến nay, một số ít cơ sở bị tịch thu vẫn còn được sử dụng trong mục đích giáo dục; tuy nhiên một số lớn lại được chính quyền khai thác trong các dịch vụ kiếm lời như vũ trường, khách sạn, hay chung cư cho cán bộ nhà nước.

Việc chiếm đoạt các cơ sở tôn giáo nhằm mục đích hạn chế các phương tiện sinh hoạt của tôn giáo vẫn còn tiếp tục trong năm 2024-2025. Ngoài những vụ cưỡng chiếm chưa giải quyết trong những năm gần đây như vụ cơ sở Thánh thất Cao Đài Tây Ninh, Chùa Liên Trì ở thành phố Hồ Chí Minh, và Dòng Thiên An ở Huế,⁴² chính quyền CSVN còn tiến hành nhiều vụ cưỡng chiếm mới các cơ sở tôn giáo khác như:

- Ngày 1-9-2025, chính quyền TP Huế cho người rào khu đất L'Accueil, vốn thuộc quyền sở hữu của Dòng Chúa Cứu Thế để chuẩn bị cho một dự án đập phá để xây cất mà không có sự đồng ý của nhà dòng.⁴³
- Trong tháng 5, năm 2025, chính quyền quận Bình Thạnh, TP Hồ Chí Minh đã đập phá trường tiểu học Bế Văn Đàn (cơ sở 2) tại số 10 Phan Đăng Lưu, phường 7, quận Bình Thạnh do các nữ tử Bác Ái Thánh Vinh Sơn xây dựng nhằm phục vụ công tác giáo dục và các hoạt động bác ái

40 123doc. *Các cơ sở công giáo mà nhà nước Việt Nam đã chuyển quyền sử dụng.*

41 RFI. *Giáo hội Công giáo Việt Nam phản đối chính quyền phá tu viện Camêlô.*

42 Thông Tin 24h. *Giáo Xứ Thị Nghè Sài Gòn bị chính quyền chiếm đoạt tài sản.*

43 DCCTVN. *Xin hiệp lời cầu nguyện cho Dòng Chúa Cứu Thế Việt Nam - Nhà Huế*

mà không có sự đồng ý của nhà dòng.⁴⁴

- Ngày 25-3-2025, thông báo của Tòa giám mục Kon Tum cho biết, chính quyền đã phá hủy tòa nhà trong khuôn viên trường Yao Phu Kuênot thuộc quyền sở hữu của Giáo phận Kon Tum trước năm 1975.⁴⁵
- Ngày 18-11-2024, hàng chục tín hữu của Hội Thánh Tin Lành Việt Nam - Chi hội Gia Định đã kéo đến sân Trung tâm giáo dục thường xuyên Quận Phú Nhuận, vốn là trường tư thục Tin Lành Gia Định thuộc sở hữu của Hội thánh Tin lành Gia định từ năm 1950, để ngăn cản việc chính quyền lấy đất để thi công xây dựng trường học mới.⁴⁶
- Ngày 8-5-2024, chính quyền TP Phan Thiết tiến hành việc xây dựng trên phần đất trong khuôn viên nhà thờ thuộc Giáo xứ Thanh Hải thuộc TP Phan Thiết nhưng vấp phải phản ứng của các giáo dân.⁴⁷
- Ngày 1-4-2024, Công an huyện Tam Bình, tỉnh Vĩnh Long đưa người và thiết bị tới đập phá giảng đường của chùa Đại Thọ, một ngôi chùa của người Khmer Krom, sau khi bắt giữ sư trụ trì Thạch Chanh Đa Ra ngày 26-03-2024.⁴⁸

Song song với việc chiếm đoạt đất đai và triệt hạ các cơ sở tôn giáo không chịu sự kiểm soát của ĐCSVN, chính quyền lại dùng quyền ban phát đất đai như là phần thưởng cho những tổ chức tôn giáo thuần phục đường lối của Đảng. Trường hợp nổi bật nhất là việc trong nhiều năm qua chính quyền đã cấp ban cho Giáo hội Phật giáo Việt Nam nhiều khu đất rộng lớn ở những vị trí đẹp để xây cất nhiều ngôi chùa đạt kỷ lục đẹp nhất và to lớn nhất.⁴⁹ Chẳng hạn, ở tỉnh Ninh Bình, chùa Bái Đính được cấp trên 1.000 ha đất;⁵⁰ chùa Tam Chúc, tỉnh Hà Nam, được cấp trên 5.000 ha, được đánh giá là ngôi chùa lớn nhất thế giới. Điều mỉa mai là dự án xây dựng khu du lịch tâm linh chùa Tam Chúc lại bao gồm cả sòng bài.⁵¹

3.2.4. Cường Bức Bỏ Đạo

Đây là hình thức đàn áp triệt để hơn cả, và đã được chính quyền CSVN thừa nhận. Ngày 9-11-2021, Thủ tướng Chính phủ ký Quyết định số 78/QĐ-TTg phê duyệt Đề án “Đấu tranh, ngăn chặn, tiến tới xóa bỏ tổ chức bất hợp pháp Dương Văn Minh ở các tỉnh Tuyên Quang, Cao Bằng, Thái Nguyên, Bắc Kạn và Lào Cai;” gọi tắt là Đề án 78.

Ngày 15-9-2023, Thứ trưởng Bộ Nội vụ Vũ Chiến Thắng ký ban hành văn bản số 5254/BNV-TGCP Về việc một số công tác đối với “Hội thánh của Đức Chúa Trời Mẹ” gửi UBND các tỉnh, thành phố. Văn thư chỉ thị cho các cấp chính quyền “phát hiện kịp thời và kiên quyết đấu tranh, xóa bỏ về phương diện tổ chức đối với Hội thánh Đức Chúa Trời Mẹ tại Việt Nam.”⁵²

Trong năm 2024-2025, chính quyền trung ương và các địa phương đã tiến hành nhiều chiến

44 Saigon Nhỏ. *Dòng nữ tu Thánh Vinh Sơn ở Sài Gòn kêu cứu vì bị cướp đất*

45 Luật Khoa Tạp chí. *Chính quyền phá bỏ tòa nhà của giáo phận Kon Tum*

46 RFA. *TPHCM: Hội Thánh Tin Lành Gia Định biểu tình đòi chính quyền trả ngôi trường mượn gần 50 năm*

47 RFA. *Giáo dân xứ Thanh Hải phản đối chính quyền xây trường trên đất mượn của nhà thờ*

48 RFA. *Vụ sư Thạch Chanh Đa Ra: Công an phá hủy giảng đường của chùa Đại Thọ*

49 Luật Khoa. *Nhà nước vẫn giữ quyền ban phát đất đai như một công cụ kiểm soát tôn giáo.*

50 Báo Ninh Bình. *Ninh Bình: Công bố quy hoạch điều chỉnh, mở rộng khu núi chùa Bái Đính*

51 VietnamNet. *Nhập nhèm phía sau ngôi chùa lớn nhất thế giới*

52 Bộ Nội Vụ. *Văn bản số 5254/BNV-TGCP V/v một số công tác đối với “Hội thánh của Đức Chúa Trời Mẹ”.*

dịch triệt hạ các nhóm tôn giáo mà họ gọi là “tà đạo, đạo lạ”; chẳng hạn:

- Theo báo cáo của Công an tỉnh Gia Lai, từ năm 2022 đến tháng 5-2024 chính quyền đã vận động được 575 trường hợp “Tin lành Đền ga” quay về các tôn giáo được chính quyền công nhận.⁵³
- Theo Công an tỉnh Phú Yên, đến tháng 9-2024, các hoạt động liên quan Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên tại 6 buôn làng ở 4 xã và 3 điểm nhóm sinh hoạt trái phép trên địa bàn huyện Sông Hinh đều được xóa bỏ.⁵⁴
- Theo Công an tỉnh Tuyên Quang, cho đến tháng 11-2024, chính quyền tỉnh đã xóa bỏ hoàn toàn 12/12 loại hình tà đạo, đạo lạ trên địa bàn tỉnh.⁵⁵
- Ngày 22-6-2024, Công an tỉnh Quảng Nam phát hiện 11 người (5 nam, 4 nữ, 2 trẻ em) đang học kinh thánh của “Hội thánh Đức chúa trời mẹ.” tại thị trấn Nam Phước (huyện Duy Xuyên). Ngay sau đó, công an đã lập biên bản, thu giữ các tài liệu liên quan đến “Hội thánh Đức chúa trời mẹ” và mời các đối tượng về làm việc và xử lý theo quy định.⁵⁶

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Tức khắc và vô điều kiện trả tự do cho những ai bị bắt bớ tùy tiện vì biểu tỏ ôn hòa đức tin tôn giáo của họ;
- Xem xét lại Luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo và mọi quy định về tôn giáo, tuân thủ theo tiêu chuẩn quốc tế được bảo đảm trong Công Ước Quốc Tế về Các Quyền Dân Sự và Chính Trị;
- Xóa bỏ mọi hình thức hạn chế quyền tự do hành đạo; không can thiệp vào sinh hoạt nội bộ của các tôn giáo, và trả lại các tài sản của các giáo hội đã bị tịch thu.

Chính quyền Hoa Kỳ nên:

- Đưa Việt Nam trở lại Danh Sách Các Quốc Gia Cần Quan Tâm Đặc Biệt mà Ủy Hội Hoa Kỳ về Tự Do Tôn Giáo Quốc Tế, nhiều tổ chức phi chính phủ, và nhiều đại biểu quốc hội Hoa Kỳ đã nhiều lần đề nghị.

53 Nhân Dân. *Gia Lai: Tiếp tục nhân rộng mô hình “Trở về đức tin giữ bình yên thôn, làng”*

54 Công an Nhân dân. *Xóa bỏ “Tin Lành Đấng Christ Tây Nguyên” ở Sông Hinh*

55 Vietnam Plus. *Tuyên Quang đấu tranh xóa bỏ hoàn toàn các loại hình tà đạo, đạo lạ*

56 VietnamNet. *Triệt xóa điểm sinh hoạt ‘Hội thánh Đức chúa trời mẹ’ ở Quảng Nam*

VI

QUYỀN ĐƯỢC LÀM VIỆC VÀ THỤ HƯỞNG THÀNH QUẢ LAO ĐỘNG

Để được tham gia vào hai Hiệp định thương mại tự do (FTA): Hiệp định Đối tác Toàn diện và Tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), và Hiệp định Thương mại Tự Do giữa Liên Hiệp Âu Châu và Việt Nam (EVFTA), Việt Nam đã cam kết tôn trọng quyền của người lao động theo quy định của Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO). Cam kết đó đã mở ra nhiều hy vọng cho quyền của người lao động. Trong thời gian thương thảo, đã có nhiều ý kiến cổ xúy cho các hiệp định này dựa trên sự tin tưởng rằng quyền của người lao động sẽ được thăng tiến hơn nếu Việt Nam thi hành những cam kết trong các hiệp định, và cộng đồng thế giới, đặc biệt là Liên Hiệp Âu Châu sẵn sàng sử dụng những biện pháp chế tài cần thiết để buộc Việt Nam thực thi đầy đủ và nghiêm chỉnh hiệp định đã ký.

1. SỬA ĐỔI LUẬT LỆ VỀ LAO ĐỘNG ĐỂ THÔNG QUA NHỮNG HIỆP ĐỊNH THƯƠNG MẠI TỰ DO (FTAS)

Một trong những đòi hỏi căn bản của Hiệp định Thương mại Tự Do giữa Liên Hiệp Âu Châu và Việt Nam (EVFTA) là Việt Nam, với tư cách là thành viên của Tổ chức Lao động Quốc tế (ILO), cam kết tôn trọng, thúc đẩy và thực hiện Tuyên bố 1998 của ILO về những nguyên tắc và quyền cơ bản trong lao động, bao gồm việc phê chuẩn và thực thi có hiệu quả các Công ước cơ bản của ILO. (Điều 13 EVFTA)

Cho đến nay Việt Nam đã phê chuẩn, gia nhập 25 công ước của ILO, trong đó có 7 của 8 công ước cơ bản. Việt Nam hứa sẽ phê chuẩn Công ước 87 về Quyền Tự Do Lập Hội vào năm 2023 nhưng cho đến nay vẫn chưa thực hiện.

Vì luật lệ về lao động hiện hành tại Việt Nam có nhiều điều không phù hợp với Công ước 98, Công ước 87, và Công ước 105 của ILO cho nên trong những năm gần đây chính quyền Việt Nam đã tiến hành sửa đổi Luật Lao Động 2012 và Luật Công Đoàn 2012.

1.1. Luật Lao Động Năm 2019

Ngày 20-11-2019 Quốc hội VN đã thông qua Bộ luật Lao Động số 45/2019/QH14, và luật có hiệu lực thi hành từ ngày 01-01-2021. Ngoài những sửa đổi có tính cách kỹ thuật như hợp đồng lao động bằng điện tử có giá trị như hợp đồng bằng văn bản, và trả lương qua ngân hàng v.v. Luật Lao Động 2019 có một vài điểm mới và tích cực so với luật cũ, như người lao động được đơn phương chấm dứt hợp đồng không cần lý do trong một số trường hợp (Điều 34), có thêm nhiều hình thức đối thoại giữa người lao động và doanh nghiệp (Điều 63), và nhà nước không can thiệp trực tiếp vào tiền lương của doanh nghiệp (Điều 93).

1.1.1. Tuy nhiên điều sửa đổi được chú ý hơn hết trong Luật Lao Động 2019 là “Quyền thành lập, gia nhập và tham gia hoạt động của tổ chức đại diện người lao động tại cơ sở” (Điều 170). Theo điều khoản này thì có hai loại “Tổ chức đại diện người lao động tại cơ sở”; loại thứ nhất là “công đoàn cơ sở thuộc hệ thống tổ chức Công đoàn Việt Nam”, loại thứ hai, mới được đặt ra, là “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp.”

Căn cứ vào việc cho phép thành lập tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp này, một số người vội kết luận chính quyền CSVN “đã cho phép thành lập các tổ chức công đoàn độc lập tại cơ sở.”¹

Sự thực, việc đọc lại toàn bộ bản văn Bộ Luật Lao Động 2019 không cho thấy cụm từ “công đoàn độc lập” được dùng ở bất kỳ điều khoản nào. Lại nữa, với những ràng buộc quy định bởi các điều khoản khác ngay trong bộ luật này thì “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp” được nói ở điều 170 này chỉ giới hạn trong phạm vi xí nghiệp cá thể, không phải là một tổ chức công đoàn đầy đủ chức năng và quyền hạn như Công ước 87 của ILO quy định.

Hơn thế nữa, cũng như tất cả các bộ luật mới được ban hành trong những năm gần đây, Luật Lao Động 2019 chứa đựng những điều khoản có thể thay đổi hoàn toàn bản chất của Luật bằng cách trối buộc việc thi hành Luật vào những quy định của các luật lệ khác, vốn rất mơ hồ (Điều 178.8 LLĐ)

Cho đến thời điểm này, chính phủ Việt Nam chưa đưa ra một văn bản lập quy nào ấn định cách thức thi hành điều khoản liên hệ đến “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp” này, và cũng chưa có một tổ chức nào được cho phép thành lập theo mô hình đó.

1.1.2. Trong lúc đó, Bộ Chính trị của ĐCSVN đã ra Nghị quyết số 02-NQ/TƯ, ngày 12-6-2021 về đổi mới tổ chức và hoạt động của Công đoàn Việt Nam trong tình hình mới, để ngăn ngừa việc hình thành những công đoàn độc lập. Một trong những điểm nổi bật, tuy được xếp ở phần cuối của Nghị quyết, là, “Tăng cường tuyên truyền để người sử dụng lao động, công nhân, người lao động nhận diện các hành vi lợi dụng việc thành lập và hoạt động của tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp để xâm phạm an ninh quốc gia, gây mất an ninh trật tự.” (Nghị quyết số 02-NQ/TƯ, III, 6)

Vào tháng 07/2020, một tổ chức mang tên Nghiệp đoàn Độc lập Việt Nam (VIU), đã được thành lập trên không gian mạng không có sự thừa nhận của chính quyền. Theo trang mạng của VIU, đây là một “tổ chức phi chính trị và bất vụ lợi, được sáng lập từ nhu cầu thực tiễn và theo đuổi sứ mệnh bảo vệ quyền lợi chính đáng của người lao động Việt Nam trong bối cảnh hội nhập quốc tế. Tôn chỉ hoạt động của nghiệp đoàn là Đoàn kết - Tương trợ - Phát triển” Các cơ quan ngôn luận của chính quyền đã vội vàng lên án đây là mưu đồ “nhằm hình thành các tổ chức, lực lượng chính trị đối lập trong nội địa nhằm tiến tới thực hiện “cách mạng màu”, “cách mạng đường phố” hòng lật đổ Đảng Cộng sản, xóa bỏ chế độ chính trị tại Việt Nam.”²

Đến giữa năm 2022 thì trang mạng của tổ chức Nghiệp đoàn Độc lập Việt Nam (VIU) đã biến mất, không thể truy cập được.

Trong năm 2024-2025, mặc dù chưa có “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp” nào được phép thành lập, bộ máy tuyên truyền của nhà nước tiếp tục đưa ra lời răn đe “những đối tượng

¹ BBC. *Thực hư chuyện ‘công đoàn’ độc lập được thừa nhận ở VN?*

² An Ninh Thủ Đô. *Lật tẩy mưu đồ đen tối dưới vỏ bọc tổ chức “Công đoàn độc lập Việt Nam”*

cơ hội chính trị dùng nhiều âm mưu, thủ đoạn lôi kéo, kích động công nhân và người lao động tăng cường các hoạt động bất hợp tác với người sử dụng lao động, đòi thành lập cái gọi là “công đoàn độc lập” nhằm mưu đồ hình thành tổ chức chính trị đối lập để chống phá Đảng, Nhà nước, gây mất an ninh xã hội, chia rẽ khối đại đoàn kết dân tộc.”³

1.2. Luật Công Đoàn

Việt Nam đã khởi sự tiến trình sửa đổi Luật Công đoàn 2012 cùng thời với Luật Lao động 2019. Tuy nhiên mãi đến ngày 27 tháng 11 năm 2024 Luật Công đoàn sửa đổi mới được ban hành, và có hiệu lực áp dụng kể từ 1 tháng 7 năm 2025. Tuy đã qua một quá trình lập pháp gay go vì “có nhiều khía cạnh phức tạp, nhạy cảm” như Chủ tịch TĐLĐVN Nguyễn Đình Khang thú nhận,⁴ Luật công đoàn 2024 chẳng có thay đổi gì đáng kể về thực chất, ngoài hai điều nổi bật:

Thứ nhất, đưa vào khái niệm “tổ chức của người lao động tại doanh nghiệp” được quy định ở Điều 170 của Luật Lao động 2019; đồng thời dự phòng việc sáp nhập những tổ chức chưa hề hiện hữu này vào hệ thống công đoàn của nhà nước (Điều 6).

Thứ hai, lập lại điều 331 của Luật Hình sự 2015 ở phạm vi tập thể khi quy định “Cấm lợi dụng quyền công đoàn để vi phạm pháp luật, xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của cơ quan, tổ chức, đơn vị, doanh nghiệp, cá nhân” (Điều 10, Khoản 7).

Phần cốt lõi về bản chất của công đoàn vẫn giữ nguyên: công đoàn là “tổ chức chính trị - xã hội” trong hệ thống chính trị do ĐCSVN lãnh đạo (Điều 1).

2. GIA TĂNG KIỂM SOÁT CÔNG ĐOÀN VÀ ĐÀN ÁP NHỮNG NGƯỜI HOẠT ĐỘNG CHO NGƯỜI LAO ĐỘNG

2.1. Gia Tăng Kiểm Soát Hoạt động Công Đoàn

Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam (TĐLĐVN), tổ chức công đoàn hợp pháp duy nhất tại Việt Nam ngày nay, được ĐCSVN thành lập vào năm 1929 cùng với sự ra đời của ĐCSVN với mục đích tập hợp công nhân để hỗ trợ cho đường lối và chương trình hành động của Đảng. Là một thành viên của Mặt Trận Tổ Quốc VN, một tổ chức ngoại vi của ĐCSVN, từ ngày thành lập đến nay, mục đích và cách thức hoạt động của tổ chức công đoàn vẫn không thay đổi. Sự lệ thuộc của TĐLĐVN vào ĐCSVN được ghi rõ trong Hiến Pháp năm 2013.⁵

Cho đến cuối năm 2024, TĐLĐVN có hơn 127.000 công đoàn cơ sở và nghiệp đoàn cơ sở, với hơn 11,8 triệu đoàn viên.⁶

3 Nhân Dân. *Nhận diện mưu đồ chống phá đất nước núp bóng “công đoàn độc lập”*

4 Đại Đoàn kết. *Sửa Luật Công đoàn rất khó, phức tạp, nhạy cảm.*

5 Điều 10 Hiến pháp năm 2013 hiến định: “*Công đoàn Việt Nam là tổ chức chính trị - xã hội của giai cấp công nhân và của người lao động được thành lập trên cơ sở tự nguyện, đại diện cho người lao động, chăm lo và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng của người lao động; tham gia quản lý nhà nước, quản lý kinh tế - xã hội; tham gia kiểm tra, thanh tra, giám sát hoạt động của cơ quan nhà nước, tổ chức, đơn vị, doanh nghiệp về những vấn đề liên quan đến quyền, nghĩa vụ của người lao động; tuyên truyền, vận động người lao động học tập, nâng cao trình độ, kỹ năng nghề nghiệp, chấp hành pháp luật, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.*”

6 Công Đoàn Việt Nam. *Phát triển đoàn viên, xây dựng tổ chức Công đoàn.*

Ngày 23/5/2025, TLĐLĐVN đã có Công văn 4133/TLĐ-ToC về việc sắp xếp tổ chức bộ máy công đoàn theo tinh thần Nghị quyết 60-NQ/TW. Theo đó, sẽ không tổ chức công đoàn trong các cơ quan hành chính hưởng 100% lương ngân sách nhà nước và lực lượng vũ trang. Các tổ chức công đoàn trong các cơ quan trên đều được giải thể. Vì thế cho đến giữa năm 2025 đã có khoảng 52.000 công đoàn cơ sở đã được giải thể với số lượng đoàn viên công đoàn là 2,2 triệu người.⁷

Những thành phần nòng cốt của TLĐLĐVN phải là đảng viên ĐCSVN, từ cấp Tổng Liên Đoàn đến các Công Đoàn Cơ Sở. Chủ tịch TLĐLĐVN, Ông Nguyễn Đình Khang là Ủy viên Ban Chấp Hành Trung Ương Đảng, Bí thư Đảng đoàn TLĐLĐVN. “Mô hình bí thư cấp ủy đồng thời là Chủ tịch UBND cùng cấp” trong lãnh vực chính quyền cũng được mở rộng trong lãnh vực tổ chức công đoàn vì điều đó “bảo đảm cho công đoàn, công nhân phát triển theo đúng định hướng của Đảng, Nhà nước...”⁸

Để kiểm soát sinh hoạt của công nhân theo chủ trương và đường lối của Đảng, ban chấp hành công đoàn các cấp phải “thực hiện chủ trương, nghị quyết, quy định của Đảng và công đoàn cấp trên” và “chỉ đạo, kiểm tra, hướng dẫn hoạt động đối với công đoàn cấp dưới”⁹

Ngoài ra, công đoàn còn được dùng như là môi trường đào tạo ứng viên cho ĐCSVN. Theo TLĐLĐVN, trong năm 2024, các cấp Công đoàn đã giới thiệu được 158.813 đoàn viên ưu tú cho Đảng xem xét bồi dưỡng, kết nạp.¹⁰

2. 2. Đàn Áp Những Người Hoạt Động Cho Lợi Ích Của Người Lao Động

- Vụ án Nguyễn Văn Bình, Vụ trưởng Vụ pháp chế - Bộ Lao động Thương binh và Xã hội.

Ngày 9/5/2024, Cơ quan An ninh điều tra Công an TP. Hà Nội đã ra Quyết định khởi tố vụ án hình sự, Quyết định khởi tố bị can, Lệnh tạm giam đối với ông Nguyễn Văn Bình với cáo buộc “Cố ý làm lộ bí mật Nhà nước” theo Điều 337 Bộ luật Hình sự. Trước khi làm việc cho Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, Ông Bình đã từng cộng tác với ILO – Văn phòng Hà Nội trong vai trò là Cán bộ phụ trách Luật Lao động và Quan hệ Lao động. Ở vị trí Vụ trưởng Vụ pháp chế - Bộ Lao động Thương binh và Xã hội, ông Bình đã có nhiều đóng góp cho quyền của người lao động Việt Nam như thúc đẩy VN phê chuẩn một số công ước cốt lõi của ILO, trong đó có Công ước số 98 về Quyền Tổ chức và Thương lượng tập thể, Công ước số 105 về Bãi bỏ Lao động Cưỡng bức. Việc ông có nhiều quan hệ với các tổ chức quốc tế về lao động trong mục tiêu cải cách chính sách và luật lệ lao động được chính quyền đánh giá là một đe dọa cho đường lối của ĐCSVN, vì thế cần phải bị loại trừ.¹¹

- Vụ án Vũ Minh Tiến. Ngày 20 tháng 4 năm 2024, Công an Hà Nội đã bắt giữ Vũ Minh Tiến, Trưởng Ban Chính sách - Pháp luật của TLĐLĐVN, đồng thời là Viện trưởng Viện Công nhân và Công đoàn (IWTU), với cáo buộc “cố ý làm lộ bí mật nhà nước” theo Điều 337 của Bộ luật hình sự. Vào thời điểm bị bắt, ông Tiến đang dẫn đầu các nỗ lực đưa luật lao động của Việt Nam phù hợp với các tiêu chuẩn quốc tế, trong đó bao gồm sửa đổi Luật Công đoàn và phê chuẩn Công ước 87 của ILO về quyền tự do thành lập công đoàn.¹²

⁷ Lao Động. *Kết thúc hoạt động khoảng 52.000 công đoàn cơ sở*

⁸ Minh Ngọc, (Tạp chí Cộng sản). *Cấp ủy viên là chủ tịch công đoàn trong các doanh nghiệp ngoài khu vực nhà nước: Mô hình cần nhân rộng trong thực tiễn.*

⁹ Tổng Liên Đoàn Lao Động VN. *Điều lệ Công đoàn Việt Nam hiện hành, ban hành ngày 03 tháng 02 năm 2020*

¹⁰ Đại Biểu Nhân Dân. *Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam sẽ biểu dương 95 công nhân lao động tiêu biểu là đảng viên.*

¹¹ BBC. *Vụ trưởng Nguyễn Văn Bình là ai mà bị bắt trước phiên điều trần của Mỹ với Việt Nam?*

¹² Project 88. *Vietnam Arrests Second Trade Unionist in a Month as Minister of Public Security Named President.*

3. NGƯỜI LAO ĐỘNG VẪN KÉO LÊ CUỘC SỐNG CHẶT VẶT

3.1. Gia Nhập Công Đoàn Là Một Gánh Nặng Của Công Nhân

Ngoài bốn phận phải chấp hành chính sách và mệnh lệnh của công đoàn các cấp, công nhân hằng tháng còn phải đóng kinh phí công đoàn và đoàn phí công đoàn. Kinh phí công đoàn là số tiền các doanh nghiệp trích ra từ tiền lương người lao động để nộp cho công đoàn. Số tiền này hiện nay là 2% tiền lương của công nhân, và áp dụng cho mọi doanh nghiệp, dù doanh nghiệp đó có tổ chức công đoàn cơ sở hay không. Các doanh nghiệp không thu kinh phí công đoàn sẽ bị phạt tiền 12%-15% tổng số tiền phải đóng. Ngoài ra, những công nhân là đoàn viên công đoàn còn phải đóng thêm 0.5% tiền lương của mình cho công đoàn, gọi là đoàn phí công đoàn.

Mặc dù nhận được nguồn tài chính của công nhân, hệ thống TLĐLĐVN chưa từng tham gia hoặc ủng hộ những cố gắng của công nhân trong việc đòi hỏi những quyền lợi chính đáng; trái lại các cán bộ công đoàn luôn đứng về phía chính quyền và chủ nhân để đàn áp và dập tắt những cuộc đình công và những cá nhân hay tổ chức bảo vệ quyền của người lao động. Người lãnh đạo công đoàn không những là cán bộ của nhà nước mà còn là đại diện cho chủ nhân trong nhiều trường hợp. Theo một cuộc khảo sát mới đây, có đến 30% số doanh nghiệp được khảo sát có các nhà quản lý cấp cao của doanh nghiệp đồng thời là lãnh đạo công đoàn.¹³

3.2. Đồng Lương Không Đủ Sống

Chính quyền Việt Nam luôn tự hào có độ tăng trưởng kinh tế cao gấp đôi mức trung bình của các quốc gia đang phát triển. Thực tế sự tăng trưởng GDP của một nền kinh tế gia công như Việt Nam không có gì bảo đảm rằng cuộc sống của người dân, đặc biệt là những người lao động trực tiếp làm ra sản phẩm, được cải thiện hơn.

Một cuộc thăm dò trong năm 2025 của TLĐLĐVN trên gần 3.000 người lao động tại 10 tỉnh, thành phố cho thấy chỉ có 54,9% cho biết đồng lương vừa đủ chi tiêu cơ bản, 26,3% sống kham khổ, và 7,9% không đủ sống, phải làm thêm các công việc khác để có thêm thu nhập trang trải cuộc sống.

Hơn 53,3% người lao động cho biết tiền lương chỉ đáp ứng một phần (trên 50%) nhu cầu chi cho giáo dục con cái. 44,1% người lao động cho biết thu nhập của họ chỉ đảm bảo nhu cầu chăm sóc sức khỏe và khám chữa bệnh ở mức cơ bản.

Cuộc khảo sát cũng cho thấy đồng lương ngặt nghèo đã ảnh hưởng rất lớn đến ngay cả quyết định thành lập gia đình đối với người còn độc thân.¹⁴

3.3. Thiếu An Toàn Lao Động

Đã thế, người lao động phải làm việc trong những điều kiện thiếu an toàn. Theo Bộ (Lao động Thương binh Xã hội, Trong năm 2024 trên toàn quốc đã xảy ra 8.286 vụ tai nạn lao động, làm 8.472 người bị nạn. Số vụ tai nạn chết người là 675 vụ, tăng 13 vụ, tương ứng 1,96% so với năm 2023. Số người chết vì tai nạn lao động là 727 người, tăng 28 người, tương ứng 4,81% so với năm 2023.¹⁵

13 Lê Quang Cảnh & Đinh Lê Hải Hà. *Các tình huống thực tế tại Việt Nam về thực hành kinh doanh có trách nhiệm. Nhà xuất bản Đại học Kinh tế Quốc dân, 2023, tr. 16*

14 Lao Động. *Bất ngờ với kết quả khảo sát liên quan đến tiền lương của người lao động*

15 Lao Động. *Tai nạn lao động năm 2024 khiến hàng trăm người tử vong, thiệt hại hàng chục nghìn tỉ đồng.*

Ngày 22-4-2024 tai nạn lao động làm 7 người chết và 3 người bị thương tại Công ty CP xi măng và khoáng sản Yên Bái . (Ảnh Mạng xã hội)

Lý do chính gây ra tai nạn là sự tắc trách của chủ nhân trong việc xây dựng quy trình thao tác, huấn luyện công nhân chưa đầy đủ, và thiết bị không bảo đảm an toàn (46,91% tổng số vụ và 47,12% tổng số người chết) trong lúc nguyên nhân trực tiếp do người lao động chỉ chiếm 22,88% tổng số vụ và 20,55% tổng số người chết.¹⁶

3.4. Nơi Làm Việc Không Đủ Tiêu Chuẩn Vệ Sinh

Không những chỉ lo đồng lương không đủ sống và vấn đề an toàn lao động, hàng ngày người lao động còn phải áy ngại về điều kiện vệ sinh nơi làm việc và sự an toàn của bữa cơm trưa tại xí nghiệp. Nhiều cơ sở sản xuất chỉ vì nhu cầu lợi nhuận mà coi thường sinh mạng của công nhân. Trong năm 2024-2025 có nhiều vụ ngộ độc thực phẩm từ bữa ăn tập thể ở xí nghiệp, chẳng hạn:

- Ngày 6.12.2024, 63 công nhân một công ty may đóng ở Khu công nghiệp WHA (Huyện Nghi Lộc, Nghệ An).¹⁷
- Ngày 12.8. 2024, 247 công nhân Công ty Bo Hsing, ở KCN Hòa Phú, Huyện Long Hồ, Vĩnh Long.¹⁸
- Ngày 27/6/2024, 178 công nhân Nhà máy Đóng tàu Sông Cấm, Hải Phòng.¹⁹
- Ngày 15-5-2024, 89 công nhân Công ty TNHH Dechang Việt Nam (khu công nghiệp Giang Điền, huyện Trảng Bom, tỉnh Đồng Nai).²⁰
- Ngày 14.5.2024, 438 công nhân Công ty TNHH Shinwon Ebenezer Việt Nam tỉnh Vĩnh Phúc.²¹

¹⁶ Lao động Thủ đô. *Số vụ tai nạn lao động vẫn tăng.*

¹⁷ Thanh Niên. *Hàng loạt công nhân nhập viện sau bữa ăn trưa*

¹⁸ Thanh Niên. *Vụ hàng trăm công nhân nghi bị ngộ độc thực phẩm: Đã có 168 người xuất viện*

¹⁹ Công lý. *Vụ hơn 100 công nhân nghi ngộ độc thực phẩm: Đình chỉ hoạt động bếp ăn*

²⁰ UBND Tỉnh Đồng Nai. *89 công nhân Công ty TNHH Dechang Việt Nam nghi bị ngộ độc thực phẩm*

²¹ Pháp luật & Cuộc sống. *Vụ 438 công nhân ngộ độc tại Vĩnh Phúc: Nguyên nhân từ món canh chua*

Lý do chính của các vụ ngộ độc trên là các vi khuẩn và chất histamin từ các nguồn thực phẩm bẩn rẻ tiền trên thị trường mà các nhà thầu đã dung để biến chế vì muốn cho giá suất ăn xuống thấp cho hợp với túi tiền của người lao động. Hiện nay giá một suất ăn công nhân đầy đủ dao động từ 25.000 đồng đến 40.000 đồng, trong lúc đó người lao động nghèo chỉ có thể chi ra từ 18.000 đến 20.000 đồng cho một phần ăn trưa.²²

3.5. Đình Công Chính Đáng Vẫn Là Bất Hợp Pháp

Trước hoàn cảnh bị chèn ép từ chủ xí nghiệp và sự bất lực và thờ ơ của công đoàn, phương tiện duy nhất còn lại của người lao động là đình công. Cho đến nay mặc dù các cuộc đình công đều có lý do chính đáng nhưng hoàn toàn bất hợp pháp bởi vì không do công đoàn tổ chức lãnh đạo, không qua thủ tục thương lượng tập thể và tham khảo ý kiến công nhân như được dự liệu trong Luật lao động 2019.

Theo báo cáo của Tổng Liên Đoàn Lao Động VN, năm 2024 cả nước xảy ra 76 cuộc ngừng việc tập thể, tăng 18 cuộc so với cùng kỳ năm 2023.²³

Và trong 5 tháng đầu năm 2025, cả nước xảy ra 37 cuộc ngừng việc tập thể, tăng 8 cuộc so với cùng kỳ năm trước.²⁴

Trong những cuộc đình công bất hợp pháp do người lao động chủ xướng đó có những vụ lên đến cả hàng ngàn công nhân tham dự; chẳng hạn:

- Từ ngày 1 đến ngày 7-3-2025, trên địa bàn tỉnh Thanh Hóa có hơn 25.000 công nhân ngừng việc tại 10 doanh nghiệp nhằm đòi các quyền lợi về chế độ chính sách, tiền lương.²⁵
- Ngày 7-3-2025, đa số trong 11 ngàn công nhân lao động của Công ty Giày Amara Việt Nam ở thị trấn Cổ Lễ, huyện Trực Ninh tỉnh Nam Định ngừng việc đòi tăng lương.²⁶
- Ngày 22-8-2024, khoảng hơn 1.000 công nhân tại Công ty TNHH giày Alena Việt Nam, huyện Yên Định, tỉnh Thanh Hóa, đã đồng loạt ngừng việc tập thể để yêu cầu chủ doanh nghiệp chi trả thêm chế độ tăng ca.²⁷
- Ngày 2-8-2024, khoảng 1.600 công nhân Công ty TNHH KD Sports Việt Nam (thị trấn Thắng, huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang) ngừng việc tập thể để đề nghị công ty tăng lương cơ bản thêm 260.000 đồng/tháng mà không tăng sản lượng, giải quyết một số khúc mắc về lương theo ca, tiền ăn ca...²⁸
- Ngày 06.03.2024, ở Biên Hòa, Đồng Nai, hơn 1.700 công nhân Công ty TNHH Timber Industries ngừng việc tập thể, yêu cầu công ty đối thoại về thời gian làm việc, xem xét cải thiện điều kiện lao động và bữa ăn trưa.²⁹

Tất cả các cuộc đình công trong năm 2024-2025 đều xuất phát từ lý do trực tiếp liên hệ đến đời sống của người công nhân vì các chủ xí nghiệp không thực hiện đầy đủ trách nhiệm xã hội đối với

22 Pháp Luật. *Hạ giá suất ăn để cạnh tranh: Tiềm ẩn nguy cơ mất an toàn thực phẩm*

23 Công Thương. *Năm 2024, cả nước xảy ra 76 cuộc ngừng việc tập thể*

24 Lao Động. *5 tháng đầu năm 2025, cả nước xảy ra 37 cuộc ngừng việc tập thể*

25 Vietnam Plus. *Chấm dứt tình trạng ngừng việc tập thể hàng loạt tại Thanh Hóa*

26 Thanh Tra. Nam Định: *Ngừng việc tại công ty có hơn 11.000 công nhân*

27 Người Lao Động. *Hơn 1.000 công nhân ngưng việc tập thể đòi quyền lợi*

28 SaiGon Giải Phóng. *1.600 công nhân may ngừng việc, doanh nghiệp đồng ý tăng 250.000 đồng/tháng*

29 Lao Động. *1.700 công nhân công ty gỗ ở Đồng Nai ngừng việc tập thể*

Ngày 7-3-2025, Công nhân Công ty TNHH Giày Amara Việt Nam ở thị trấn Cổ Lễ huyện Trực Ninh tỉnh Nam Định ngừng việc đòi tăng lương. Ảnh Báo Thanh tra

người lao động, bao gồm vấn đề tiền lương, tiền thưởng, giờ làm việc, giờ nghỉ, an toàn vệ sinh lao động v.v. Và điều đáng chú ý là đa số các cuộc đình công diễn ra tại doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài (FDI).

Trước những đòi hỏi chính đáng của công nhân, chính quyền cho rằng đó là những cuộc tập trung đông người trái pháp luật, gây rối an ninh, trật tự và hăm dọa “xử lý nghiêm”.³⁰

4. CƯỠNG BỨC LAO ĐỘNG VÀ LAO ĐỘNG TRẺ EM VẪN TIẾP TỤC

Việt Nam phê chuẩn Công ước 182 về Loại Bỏ Những Hình Thức Lao Động Trẻ Em tồi tệ nhất từ 1999, nhưng mãi đến ngày 8-6-2020 Quốc hội VN mới phê chuẩn Công ước số 105 của ILO về Xóa Bỏ Lao Động Cưỡng Bức. Đây là những bước tiến quan trọng về mặt pháp chế; tuy nhiên thực tế thi hành những quy định của các công ước lại là một vấn đề khác.

4.1. Bóc Lột Lao Động Trong Các Trại Giăm Và Trung Tâm Phục Hồi Nhân Phẩm

Việc sử dụng tù nhân trong các trại giam, học viên trong các trung tâm phục hồi nhân phẩm, các trại cai nghiện ma túy, và các trường giáo dưỡng vào việc lao động sản xuất tại chỗ là một hiện tượng phổ biến từ lâu. Năm 2012, mười hai cơ quan của Liên hợp quốc, bao gồm ILO, Tổ chức Y tế Thế giới (WHO) và Văn phòng Liên hợp quốc về Ma túy và Tội phạm (UNODC), đã đưa ra một tuyên bố chung kêu gọi Việt Nam đóng cửa các trung tâm cai nghiện ma túy bắt buộc, với lý do đã sử dụng cưỡng bức lao động và không có bằng chứng có điều trị bằng y dược.³¹⁻

Cho đến nay việc tổ chức lao động cho các bệnh nhân tại các trại cai nghiện ma túy vẫn còn được áp dụng. Đến tháng 3 năm 2025 việc quản lý các cơ sở cai nghiện ma túy từ các Sở Lao động,

³⁰ Công lý. *Nam Định: Sẽ xử lý nghiêm việc lợi dụng ngừng việc, đình công để gây rối*

³¹ ILRF. *Forced labor in Vietnam.*

Thương binh và Xã hội được chuyển giao cho công an các tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương.³²

Trong quá trình gia nhập Công ước số 105 của Tổ chức Lao Động Quốc Tế về xóa bỏ lao động cưỡng bức vào năm 2020, chính quyền CSVN không phủ nhận tình trạng các tù nhân phải lao động. Tuy nhiên họ cho rằng việc bắt tù nhân làm việc là có mục đích giáo dục. Và lại điều đó không vi phạm công ước 105 bởi vì đó là một trong 5 biệt lệ được quy định trong công ước 29 về lao động cưỡng bức mà Việt Nam đã gia nhập vào năm 2007. Với biệt lệ này, theo giải thích của chính quyền CSVN, lao động của phạm nhân trong trại giam được thực hiện theo Luật Thi hành án hình sự; có sự quản lý của trại giam, không bị chuyển nhượng và đặt dưới quyền sử dụng của tư nhân thì không bị ràng buộc bởi công ước 105.³³

Tuy nhiên, trong tháng 3 năm 2022, chiếu đề nghị của Bộ Công an, Ủy ban Thường vụ QH đã đưa ra Nghị quyết số 54/2022 tán thành việc đưa phạm nhân đi lao động ở những công trường do xí nghiệp tư nhân quản lý.³⁴ Ngày 13-03-2023, Chính phủ ban hành Nghị định số 09/2023 quy định chi tiết thi hành Nghị quyết trên của Quốc hội.

Ngày 09 tháng 11 năm 2020, Chính phủ VN ban hành Nghị định Số 133/2020/NĐ-CP quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Thi Hành Án Hình Sự năm 2019, ấn định số tiền tù nhân lao động được hưởng chỉ bằng 10% số tiền thu được từ kết quả lao động sau khi khấu trừ các “chi phí hợp lý trong quá trình tổ chức lao động.” Điều này có nghĩa là các tù nhân lao động hầu như làm không công. Nghị định này không những chỉ áp dụng đối với các phạm nhân mà còn đối với các học sinh của những trường giáo dưỡng.

cho đến cuối năm 2024, đã có 06 trại giam (Hồng Ca, Suối Hai, Ninh Khánh, Thanh Phong, Xuân Hà, Tống Lê Chân) hợp tác với các đối tác doanh nghiệp tổ chức thành lập 11 Khu lao động, hướng nghiệp, dạy nghề ngoài trại giam, tổ chức cho 388 phạm nhân lao động.³⁵

4.2. Các Hình Thức Cưỡng Bức Lao Động Trong Các Xí Nghiệp

Trong xí nghiệp, những hình thức lao động cưỡng bức thường gặp là phải làm thêm giờ ngoài ý muốn dưới áp lực có thể bị sa thải.³⁶

Luật Lao động hiện hành quy định nếu người lao động không đồng ý làm thêm giờ trong trường hợp thông thường thì người sử dụng lao động không được lấy lý do này để đuổi việc. Tuy nhiên trong thực tế, trước viễn ảnh bị mất việc làm trong tình hình kinh tế khó khăn, người lao động không có lựa chọn nào khác ngoài việc chấp nhận làm thêm giờ. Đây cũng là một hình thức cưỡng bức tâm lý.

4.3. Xuất Khẩu Lao Động: Bẫy Sập Của Lao Động Cưỡng Bức

Một mảng lớn khác trong số 650 ngàn công nhân xuất khẩu ở 40 quốc gia và lãnh thổ, phần lớn tập trung ở Đài Loan, Nam Hàn, Mã Lai, Nhật Bản, và các nước Trung Đông cũng là nạn nhân của lao động cưỡng bức. Nhiều người trong số họ, đặc biệt là những người xuất khẩu lao động chui, là nạn nhân của việc buôn người, bị bóc lột bởi các công ty môi giới. Thông thường thì các công

32 Học viện Cảnh sát Nhân dân. *Tiếp nhận nhiệm vụ để nâng cao hiệu quả cai nghiện ma túy và quản lý sau cai nghiện*

33 Dân Sinh. *Lao động của phạm nhân không thuộc phạm vi điều chỉnh của Công ước 105.*

34 Vietnam Plus. *Thí điểm mô hình tổ chức dạy nghề cho phạm nhân ngoài trại giam.*

35 Thanh Niên. *Gần 400 phạm nhân được học nghề ngoài trại giam*

36 Shelley Nguyen. *Human Rights Research Center. Fast Fashion and Workers' Rights Violations in Vietnam*

ty môi giới này tìm đến những làng nghèo khổ, hứa hẹn rằng sẽ được hợp đồng lao động tốt, rồi khi đưa họ đến phi trường ngoại quốc thì tịch thu hộ chiếu rồi giao cho chủ. Khi người lao động biết được rằng các điều khoản về lương cao là nói láo thì đã muộn, không có hộ chiếu và không có tiền để quay về được.

Trong năm 2024-2025, tình trạng cưỡng bức lao động đối với công nhân xuất khẩu đặc biệt được quan tâm khi có nhiều báo cáo về những người lao động được hứa hẹn những công việc tốt ở Campuchia và Phi Luật Tân, nhưng rồi lại bị bắt làm những việc vô đạo đức trong các sòng bài và lừa đảo trên Internet [xem Chương I, 3. 2. Nạn Bóc Lột Người Công Nhân Xuất Khẩu].

4.4. Trẻ Em Bị Cưỡng Bức Lao Động Vẫn Tiếp Tục

Một khía cạnh khác của lao động cưỡng bức là tình trạng trẻ em bị ngược đãi và bị bắt làm việc trong những điều kiện nguy hiểm. Theo báo cáo của tổ chức UNICEF, hiện có khoảng 1 triệu trẻ em phải lao động ở Việt Nam.³⁷

Báo cáo của Bộ Lao Động Hoa Kỳ về sản phẩm do lao động thiếu nhi hay lao động cưỡng bức, xuất bản năm 2024, liệt kê 17 sản phẩm có sử dụng trẻ em tại VN như sau: gạch ngói, hạt điều, cà phê, đánh bắt cá, giày dép, đồ nội thất, may mặc, bông may mặc, da, tiêu, gạo, cao su, mía, trà, dệt may, gỗ, thuốc lá. Riêng hai ngành sản phẩm vừa có sử dụng lao động trẻ em và vừa có lao động cưỡng bức là may mặc và bông may mặc.³⁸

Tuy nhiên thực ra hiện tượng trẻ em bị cưỡng bức lao động phổ biến nhất tại Việt Nam là “nghề” ở đợ cho các gia đình giàu có, buôn thúng bán bưng tại các nơi công cộng như bán vé số và đánh giày. Tệ hơn nữa có rất nhiều trẻ em phải đóng vai tàn tật để thu hút lòng trắc ẩn của khách qua đường, phục vụ cho những tổ chức ăn xin chuyên nghiệp. Những “nghề” này đã không được xếp vào các báo cáo về lao động trẻ em tại Việt Nam.

Dù đã cam kết tôn trọng quyền của người lao động thông qua việc chấp hành những công ước quốc tế về lao động của ILO và các hiệp ước thương mại quốc tế, Việt Nam vẫn tiếp tục xâm phạm những quyền căn bản của người lao động.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Sửa đổi Bộ Luật Lao Động 2019 và Luật Công Đoàn 2012, bảo đảm thiết thực quyền tự do thiết lập những công đoàn độc lập;
- Phê chuẩn và thực thi Công ước số 87 về Tự do Hiệp hội và Bảo vệ Quyền Tổ chức, và nghiêm chỉnh thi hành các công ước quốc tế về quyền của người lao động đã ký kết.
- Cải thiện điều kiện sinh sống và làm việc của công nhân một cách cụ thể trong lãnh vực việc làm, tiền lương, bảo hiểm xã hội, và an toàn vệ sinh lao động.
- Xóa bỏ mọi hình thức lao động cưỡng bức; nghiêm cấm việc bóc lột lao động trẻ em.

³⁷ UNICEF USA. *Support Children in Vietnam with UNICEF*

³⁸ U.S. Department of Labor. *2024 List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor*.

VII QUYỀN ĐƯỢC ĐỐI XỬ BÌNH ĐẲNG, KHÔNG KỶ THỊ

Hiến pháp Việt Nam được tu chính năm 2013 minh thị quy định “Mọi người đều bình đẳng trước pháp luật” và “Không ai bị phân biệt đối xử trong đời sống chính trị, dân sự, kinh tế, văn hóa, xã hội.” (Điều 16). Ngoài ra Quốc hội Việt Nam cũng đã thông qua nhiều luật lệ ngăn cấm việc đối xử kỳ thị trong các lĩnh vực chuyên biệt như Luật Phòng, chống bạo lực gia đình (2007, sửa đổi 2022), Luật Người khuyết tật (2010), Luật Hôn nhân và Gia đình (2014), Luật Trẻ em (2016), Luật Giáo dục (2019), và Luật Bình đẳng giới (2006).

Tuy nhiên những văn bản pháp lý trên không phải là những yếu tố đủ để chứng tỏ thiện chí và khả năng của chính quyền trong việc giải quyết những bất bình đẳng và kỳ thị. Phần tương trình thực tế những tương quan trong xã hội Việt Nam ngày nay, đặc biệt là thời gian năm 2024-2025, trong một số lĩnh vực dưới đây sẽ cho thấy chính quyền vẫn còn xa những mệnh lệnh của luật lệ họ đặt ra.

- Kỳ thị đối với thành phần thuộc chế độ Việt Nam Cộng Hòa
- Kỳ thị đối với người không thuộc Đảng Cộng sản Việt Nam
- Kỳ thị đối với người có tôn giáo
- Kỳ thị đối với các sắc dân thiểu số
- Kỳ thị đối với phụ nữ

1. KỶ THỊ ĐỐI VỚI NHỮNG THÀNH PHẦN THUỘC CHẾ ĐỘ VIỆT NAM CỘNG HÒA

Trong dịp kỷ niệm 50 năm chiến thắng của Bắc Việt (1975-2025,) Tổng Bí thư Đảng CSVN Tô Lâm lập lại “chính sách hòa hợp, hòa giải dân tộc” và nói, “Tất cả người Việt Nam đều là con dân nước Việt, đều có quyền sống, làm việc, quyền tự do mưu cầu hạnh phúc và yêu thương trên mảnh đất quê hương, đều có quyền và trách nhiệm góp sức xây dựng Tổ quốc.”¹

1.1. Số Phận Các Thương Phế Binh Việt Nam Cộng Hòa

Tuy nhiên, nhìn lại cách đối đãi hiện nay của chính quyền với những người từng phục vụ chính quyền Việt Nam Cộng Hòa người ta không thấy thay đổi nào đáng kể trong suốt năm mươi năm

¹ Báo Điện Tử Chính Phủ. *Diễn văn của Tổng Bí thư Tô Lâm tại Lễ kỷ niệm 50 năm Ngày Giải phóng miền nam, thống nhất đất nước*

qua. Việc phân biệt bên này là “người có công” và bên kia là “ngụy” vẫn không khác những năm sau cuộc chiến.

Tuy các trại “tập trung cải tạo” đã đóng cửa gần ba thập kỷ qua, việc áp dụng chính sách lý lịch đối với người dân Miền Nam vẫn đang gây nên một hố sâu bất bình đẳng lớn lao giữa bên chiến thắng và bên thua trận trong nhiều lãnh vực như giáo dục, chính trị, và kinh tế.²

Trong thành phần của chính quyền Việt Nam Cộng Hòa trước đây, những người bị đối xử kỳ thị tệ hại nhất bởi chế độ hiện nay là các thương phế binh và gia đình của họ. Sau 1975 khoảng 200 ngàn³ thương phế binh VNCH đã phải chấp nhận sự ngược đãi của kẻ thắng trận. Họ sống trong cảnh nghèo đói cùng cực, không có bất kỳ nguồn thu nhập nào. Nhiều người bị đẩy đi vùng Kinh Tế Mới. Một số trở thành người ăn xin trên đường phố. Kể từ năm 2014, với sự trợ giúp của đồng hương khắp nơi, một số thương phế binh VNCH đã tìm đến bên nhau và nói lên cho thế giới biết rằng tại VN họ đã và đang bị kỳ thị và đối xử phân biệt như là những kẻ bên lề.

Một số tổ chức tôn giáo trong nước như Giáo hội Phật giáo Việt Nam Thống nhất, Dòng Chúa Cứu thế (38, Kỳ Đồng, quận 3, thành phố Hồ Chí Minh), Hội H.O. Cứu trợ Thương phế binh và Quả phụ Việt Nam Cộng Hòa tổ chức chương trình từ thiện giúp đỡ những thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa có hoàn cảnh khó khăn.⁴

Từ năm 2014, chương trình Tri ân Thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa tại Dòng Chúa Cứu Thế Sài Gòn đã tổ chức khám bệnh, và cung cấp các vật dụng cần thiết như xe lắc, xe lăn, nạng chống, v.v... Tuy nhiên công việc từ thiện này lại bị chính quyền ngăn cản trong những năm vừa qua. Vào tháng 4 năm 2024, dưới áp lực của chính quyền, chương trình từ thiện này bắt buộc tự chấm dứt.⁵

Tuy thế, trong Báo cáo quốc gia đầu tiên về việc thực thi công ước LHQ về quyền của người khuyết tật, Việt Nam không hề nhắc đến thân phận của những thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa. Ngày 7-3-2025, trong phiên rà soát báo cáo này, Phó Chủ tịch ủy ban về Quyền của Người khuyết tật, bà Amalia Gamio, đã nêu vấn đề đối xử với các thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa với phái đoàn Việt Nam, và không nhận được giải thích thỏa đáng.⁶

1.2. Chính Sách Ưu Đãi Người Có Công Với Cách Mạng

Trong lúc đó, chính quyền áp dụng một chính sách ngược hẳn đối với các thương phế binh của bộ đội cộng sản tham gia trong cuộc chiến và gia đình của họ. Theo báo cáo của Bộ Lao Động - Thương Binh và Xã Hội hiện có hơn 9.2 triệu người có công được hưởng các chính sách ưu đãi dành cho người có công với cách mạng (khoảng 10% dân số cả nước), trong đó có gần 1,4 triệu người đang hưởng chế độ ưu đãi hằng tháng.-

Ngày 1-7-2024, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 77/2024 quy định điều chỉnh mức chuẩn trợ cấp ưu đãi người có công với cách mạng từ 2.055.000 đồng lên 2.789.000 đồng (tăng 35,7%).⁷

Ngày 23-4-2025, Chính phủ đã dành 834 tỷ đồng làm quà cho người có công với cách mạng, nhân

2 RFA. *Ngược đãi sau 30/4 là bi kịch lịch sử.*

3 Hội HO Cứu Trợ TPB & QP. *Chuyện người thương binh.*

4 RFA. *Tết với Thương phế binh Việt Nam Cộng Hòa và mong ước tuổi xế chiều.*

5 Người Việt. *Sự thật về chương trình Tri ân TPB-VNCH bị buộc chấm dứt*

6 RFA. *Liên Hợp Quốc chất vấn Việt Nam về thương phế binh VNCH*

7 VnEconomy. *Chính sách ưu đãi người có công với cách mạng luôn được Bổ sung và Hoàn thiện.*

dịp kỷ niệm 50 năm Ngày Giải phóng Miền Nam, thống nhất đất nước (30/4/1975 - 30/4/2025) và 80 năm ngày thành lập chế độ cộng sản (02/9/1945-02/9/2025).⁸

Ngoài ra, người có công còn được hưởng nhiều quyền lợi và ưu đãi khác, như miễn hoặc giảm tiền sử dụng đất, bảo hiểm y tế, ưu tiên trong tuyển sinh các kỳ thi đại học và ngành nghề, tạo việc làm, vay vốn ưu đãi để sản xuất, kinh doanh, miễn hoặc giảm thuế theo quy định của pháp luật v.v.

Theo Thủ tướng Phạm Minh Chính, với các biện pháp ưu đãi đó, hiện nay có 99% hộ gia đình người có công có mức sống bằng hoặc cao hơn mức sống trung bình của nhân dân nơi cư trú, và không còn hộ người có công thuộc diện hộ nghèo.⁹

2. KỶ THỊ ĐỐI VỚI NGƯỜI NGOÀI ĐẢNG

Đảng Cộng Sản Việt Nam hiện nay có khoảng 5.6 triệu đảng viên trong một quốc gia với dân số khoảng 101 triệu người. ĐCSVN là chính đảng duy nhất được quyền hoạt động theo Hiến pháp, và các đảng viên là những người có nhiều đặc quyền đặc lợi so với những người ngoài đảng. Sự phân biệt kỳ thị một bên là đảng viên và bên kia là người ngoài đảng không những chỉ giới hạn trong lãnh vực công quyền [xem chương III – Quyền Được Tham Gia Đời Sống Chính Trị Quốc Gia], mà còn bao trùm mọi sinh hoạt xã hội, từ kinh tế, giáo dục, và an sinh xã hội.v.v.

2.2. Kỳ Thị Trong Sinh Hoạt Kinh Tế

Về kinh tế, theo quy định hiện hành của chính quyền CSVN, ngoài việc được ban tặng 12 loại huy hiệu đảng được tính theo số năm tuổi đảng, các đảng viên còn được tiền thưởng tính theo thâm niên đảng, giao động từ 3.5 đến 35 triệu đồng.¹⁰

Ngoài ra, khi đảng viên được bầu cử hoặc chỉ định vào Ban Chấp hành Đảng bộ, Chi bộ các cấp từ Trung ương đến cơ sở sẽ được hưởng phụ cấp trách nhiệm. Chẳng hạn, trong tháng 7/2025 Bộ Tài chính đề xuất điều chỉnh mức phụ cấp phục vụ một tháng cho cán bộ trong đó các Trưởng ban của Đảng ở Trung ương và Bí thư Tỉnh ủy, Thành ủy tăng từ 400 ngàn đồng lên 2.7 triệu đồng (tăng gấp 6.75).¹¹ Ngân khoản để đãi ngộ đảng viên ĐCSVN là do ngân sách quốc gia.

2.3. Kỳ Thị Trong Lãnh Vực Giáo Dục

Về giáo dục, đặc biệt đối với việc thi tuyển, không kể những trường thuộc khối an ninh và quân sự mà điều kiện bắt buộc phải là đảng viên hoặc đoàn viên Đoàn Thanh Niên Cộng Sản Hồ Chí Minh,¹² các trường cao đẳng và đại học khác cũng dựa vào lý lịch bản thân và gia đình của ứng viên như là điều kiện quyết định cho việc tuyển chọn.

2.4. Kỳ Thị Trong Lãnh Vực An Sinh Xã Hội

Về phương diện an sinh xã hội, với chính sách đãi ngộ được áp dụng hiện nay thì các dịch vụ như nhà ở và y tế đều được phân loại và tùy theo chức vụ trong đảng mà các dịch vụ đó được phân

⁸ Báo Điện tử Chính phủ. *Dành 834 tỷ đồng tặng quà người có công với cách mạng nhân dịp 30/4 và 2/9*

⁹ VnEconomy. *Thủ tướng: Bảo đảm người có công và gia đình có mức sống từ trung bình khá*

¹⁰ Công Đoàn Việt Nam. *Chi tiết mức tiền thưởng huy hiệu Đảng năm 2025*

¹¹ VNExpress. *Đề xuất tăng phụ cấp cho bộ trưởng, bí thư tỉnh ủy lên 2,7 triệu đồng*

¹² Tuổi Trẻ Online. *3 điểm mới khi xét tuyển vào trường quân đội.*

phối.

Chẳng hạn trong lĩnh vực y tế, trong lúc phần lớn các bệnh viện trên cả nước ở trong tình trạng quá tải trầm trọng ảnh hưởng đến phẩm chất dịch vụ y tế công nói chung, thì ở mỗi tỉnh, mỗi thành phố, mỗi huyện đều có bệnh viện riêng, hoặc khu vực riêng của bệnh viện dành chăm sóc sức khỏe cho cán bộ, đảng viên cao cấp. Ở trung ương có Ban Bảo Vệ, Chăm Sóc Sức Khỏe Cán Bộ Trung Ương, và ở địa phương có các ban bảo vệ, chăm sóc sức khỏe cán bộ tỉnh, huyện, thị xã, thành phố. Chế độ hỗ trợ và chăm sóc sức khỏe không dựa trên tình trạng sức khỏe, mà lại được phân chia thành nhiều cấp tùy chức vụ cao thấp trong đảng. Chẳng hạn, ở tỉnh Khánh Hòa, những đảng viên giữ chức vụ cao cấp nhận được chi phí khám bệnh thường niên tối đa 20 triệu đồng/người; những cán bộ cấp thấp hơn được tối đa 5 triệu đồng/người.¹³

Trong lúc đó, mãi cho đến tháng 7 năm 2025, chính quyền mới nghĩ đến việc người dân sẽ được khám sức khỏe định kỳ miễn phí ít nhất một lần mỗi năm kể từ 2026.¹⁴ Tuy nhiên có nhiều lý do để những người hoài nghi không tin đó là lời hứa có thể thực hiện được.

3. KỶ THỊ ĐỐI VỚI NGƯỜI CÓ TÔN GIÁO

Mặc dù điều 5 của luật Tín Ngưỡng, Tôn Giáo được Quốc Hội Việt Nam thông qua ngày 18-11-2016 lần đầu tiên minh nhiên nghiêm cấm “phân biệt đối xử, kỳ thị vì lý do tín ngưỡng, tôn giáo,” việc phân biệt và kỳ thị đối với người có tôn giáo vẫn không cải thiện hơn trong năm 2024-2025. Trong thực tế, chính quyền CSVN vẫn coi các tôn giáo là mối nguy hại cho sự tồn tại của chế độ; vì thế, ngoài việc cấm đoán và đàn áp một số tôn giáo [xem chương IV của Báo cáo này], chính quyền luôn đối đãi với người có tín ngưỡng như là công dân bậc hai trong mọi lĩnh vực sinh hoạt xã hội, đặc biệt trong sinh hoạt công quyền và giáo dục.”

3.1. Bất Bình Đẳng Trong Sinh Hoạt Công Quyền

Đối với các chức vụ dân cử, để trang trí cho chế độ, trong các kỳ bầu cử Quốc Hội và các Hội Đồng Nhân Dân Tỉnh, nhà nước Việt Nam thường ấn định trước một số hạn ngạch cho các đại biểu tôn giáo được tuyển chọn theo tiêu chuẩn trung thành với Đảng CSVN. Trong kỳ bầu cử Quốc Hội khóa 15 năm 2021, chính quyền đã bố trí cho 6 chức sắc tôn giáo làm đại biểu trong tổng số 500 thành viên của Quốc Hội.¹⁵ Tuy nhiên việc trình diễn đầy kịch tính đó không khóa lấp được thực tế khó khăn mà những người có niềm tin tôn giáo phải đối diện khi họ muốn thi thố tài năng của họ trong lĩnh vực công quyền. Chẳng hạn, với chế độ thẩm tra lý lịch ba đời, người theo tôn giáo không thể thi vào trường Sĩ Quan Quân Đội và Công An.¹⁶ Ngay cả người phối ngẫu của hai đối tượng này cũng không được theo đạo Công Giáo, đạo Tin Lành, hoặc đạo Hồi.¹⁷

Trong năm 2021, chính quyền CSVN tiến hành việc làm thẻ căn cước công dân mới có gắn chip điện tử cho mọi công dân từ 14 tuổi trở lên. Trong mẫu đơn có mục tôn giáo bắt buộc phải khai; và cán bộ phòng Cảnh Sát Quản Lý Hành Chính thường bắt ghi là ‘không tôn giáo’ nếu không có

13 Khánh Hòa Online. *Sửa đổi mức chi khám sức khỏe hàng năm cho cán bộ thuộc diện Ban Thường vụ Tỉnh ủy quản lý và một số đối tượng chính sách khác*

14 VNExpress. *Toàn dân được khám sức khỏe định kỳ miễn phí từ năm 2026*

15 Tin Tức. *Dự kiến số lượng, cơ cấu, thành phần đại biểu Quốc hội khóa XV.*

16 Luật Sư. *Tại sao đạo Thiên chúa không được làm công an?*

17 Dân Luật. *Theo đạo thiên chúa có được lấy sĩ quan quân đội không?*

giấy tờ chứng minh do tổ chức tôn giáo cấp. Đây không chỉ là một sự vi phạm quyền tự do tôn giáo, mà hơn thế nữa, chúng tỏ sự phân biệt và kỳ thị công dân dựa trên lý lịch tôn giáo.¹⁸

Trong thực tế, trên toàn quốc cũng như ở các địa phương, không một tín đồ tôn giáo nào được giữ một chức vụ quan trọng có thực quyền trong các cơ quan nhà nước, kể cả những cơ quan thuộc lãnh vực chuyên môn như y tế, giáo dục, tài chính.

3.2. Bất Bình Đẳng Trong Cơ Hội Giáo Dục

Cũng như đối với con cái của những viên chức cũ của VNCH, “chủ nghĩa lý lịch” cũng được áp dụng đối với thành phần tín hữu các tôn giáo trong việc ghi danh thi tuyển vào các trường cao đẳng. Mẫu khai sơ yếu lý lịch cho học sinh–sinh viên hiện hành tại Việt Nam luôn có câu hỏi về tôn giáo. Cũng như câu hỏi về thành phần xã hội, đảng–đoàn, lý lịch gia đình trước 1975, câu hỏi về tôn giáo là một yếu tố quan trọng quyết định đến tương lai con đường học vấn và nghề nghiệp.¹⁹ Những học sinh–sinh viên khai có tôn giáo sẽ không được ưu tiên lựa chọn ngành học, học bổng, và các quyền lợi khác dù điểm số khả năng cao hơn các học sinh khác.

4. KỶ THỊ ĐỐI VỚI CÁC SẮC DÂN THIỂU SỐ

Việt Nam có 54 sắc dân, trong đó người Kinh chiếm khoảng 85% dân số cả nước, 53 dân tộc thiểu số chiếm khoảng 15% dân số. Trừ người Hoa mà đa số sống bằng kinh doanh ở các khu thị tứ, số các dân tộc thiểu số còn lại sống rải rác ở những vùng núi non hẻo lánh ở Cao Nguyên Trung Phần và Tây-Bắc. Một số lớn các sắc dân có tập tục và ngôn ngữ riêng. Việc nghiêm cấm các chính sách và hành vi kỳ thị giữa các sắc dân đã được ghi vào Hiến Pháp năm 2013 ở điều 5: “Các dân tộc bình đẳng, đoàn kết, tôn trọng và giúp nhau cùng phát triển; nghiêm cấm mọi hành vi kỳ thị, chia rẽ dân tộc”. Tuy nhiên thực tế sinh hoạt hằng ngày cho thấy nạn kỳ thị vẫn là mối lo âu thường trực của người dân thiểu số. Việc kỳ thị đối với các dân tộc ít người đặc biệt nổi bật trong các lãnh vực kinh tế, giáo dục, và chính trị.

4. 1. Bất Bình Đẳng Trong Sinh Hoạt Kinh Tế

Những kế hoạch “xóa đói giảm nghèo” ở Việt Nam sau chính sách đổi mới kinh tế đã tăng lợi tức trung bình của người dân phần lớn nhờ vào lượng đầu tư nước ngoài, ngoại viện, và kiều hối. Tuy nhiên sự tăng trưởng kinh tế thực ra chỉ đem lại giàu có cho một thiểu số ở thành thị, và đào sâu thêm hố ngăn cách giàu – nghèo giữa nhiều thành phần xã hội khác nhau. Đa số người dân, đặc biệt là các sắc dân thiểu số, còn đứng ngoài lề của sự phát triển này.

Theo một nghiên cứu năm 2023 của chuyên gia Liên Hiệp Quốc, trong lúc chỉ chiếm khoảng 15% dân số, các sắc dân thiểu số chiếm tới 90% số người nghèo cùng cực của cả nước và hơn 50% số người nghèo đa chiều. Thu nhập bình quân của họ chỉ bằng 40-50% bình quân cả nước.²⁰

Một nghiên cứu độc lập xuất bản cuối năm 2024 cho thấy mặc dù tăng trưởng kinh tế giúp giảm nghèo, nhưng người nghèo, đặc biệt là ở các tỉnh có tỷ lệ dân tộc thiểu số cao hơn có tỷ lệ nghèo

18 Việt Nam Thời Báo. *Vi phạm quyền tự do tôn giáo qua việc cấp căn cước công dân.*

19 Thư viện Bản án. *Cách ghi sơ yếu lý lịch học sinh, sinh viên 2024 đầy đủ, chi tiết*

20 Ramla Khalidi, UNDP in Viet Nam. *Digital solutions empower ethnic minority women in Vietnam.* (Asia Times on 25 March, 2023)

Tài sản của một gia đình nghèo người dân tộc Mày. Hình cắt từ YouTube Chao Vlog (16-6-2025)

đói cao hơn. Hơn nữa, khoảng cách bất bình đẳng này đang gia tăng theo thời gian.²¹

Có nhiều lý do đưa đến tình trạng chênh lệch đó, như vị trí địa dư, trình độ giáo dục, văn hóa... Tuy nhiên lý do quan trọng nhất vẫn là chính sách đối xử bất công đối với các nhóm sắc dân thiểu số này, đặc biệt là chính sách về đất đai.

Cho đến nay, tuyệt đại đa số các dân tộc ít người sống bằng nghề làm rẫy. Đất là nguồn sống chính, nếu không là duy nhất, của các dân tộc ít người. Sau 1975, với chính sách tái bố trí dân số, không gian sống của người thượng du bị thu nhỏ lại. Các số liệu chính thức cho thấy dân số của khu vực Cao Nguyên Trung Phần đã tăng từ khoảng 1 triệu người vào năm 1975 lên đến khoảng 6 triệu người vào năm 2021.²²

Một số lớn những người mới đến là từ Miền Bắc vào, tạo nên những xung đột về văn hóa và chính trị. Việc khai thác rừng lấy gỗ bất hợp pháp, của nhà nước qua việc khuyến khích canh tác quy mô lớn nông sản xuất khẩu và cao su, xây dựng các công trình hạ tầng như thủy điện, thủy lợi, sân golf... đã đẩy các buôn làng vào sâu hơn đến những vùng đất kém màu mỡ. Theo đánh giá của Hội đồng Dân tộc của Quốc hội, đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi vẫn “đói nghèo” vì thiếu đất, thiếu tư liệu sản xuất.²³

Vì thế, từ sau 1975, Các khu vực tập trung các dân tộc thiểu số (Vùng-Cao nguyên Tây Bắc và Tây nguyên thường xuyên xảy ra những biến động lớn mà lý do là chính quyền vi phạm quyền đất đai và quyền tự do tôn giáo của các dân tộc thiểu số.

Biến cố lớn gần đây nhất là vụ tấn công vào trụ sở hai ủy ban nhân dân xã thuộc huyện Cư Kuin, tỉnh Đắk Lắk ngày 11-6-2023 đưa đến 9 cán bộ chính quyền tử vong và hơn 90 người bị bắt giữ với cáo buộc khủng bố.²⁴ Nhiều người dân tộc thiểu số Tây nguyên đã liều mạng bỏ bản làng trốn qua Campuchia và Thái Lan tìm đất sống.

21 Hai-Anh H. Dang, Shatakshee Dhongde, Minh N. N. Do, Cuong Viet Nguyen, Obert Pimhidzai. *Rapid Economic Growth but Rising Poverty Segregation: Will Vietnam Meet the SDGs for Equitable Development?*

22 Quản lý Nhà nước. *Tác động của di cư tự do đến sự phát triển kinh tế – xã hội ở khu vực Tây Nguyên hiện nay.*

23 Vietnam Plus. *Cần bố trí nguồn lực giải quyết đất đai cho đồng bào dân tộc thiểu số.*

24 RFA. *Đắk Lắk: Công an nói đã thu hồi hơn 4.500 loại vũ khí từ người dân sau vụ nổ súng chết người tháng trước.*

4. 2. Bất Bình Đẳng Trong Y Tế và Giáo Dục

4.2.1. Theo một báo cáo của Ngân Hàng Thế Giới vào năm 2019, tỷ lệ thấp còi ở trẻ em người dân tộc thiểu số cao gấp hơn 2 lần so với nhóm trẻ em người Kinh (31.4% - 15%), và tỷ lệ trẻ em người dân tộc thiểu số thiếu cân cũng lớn hơn gấp 2,25 lần so với trẻ em người Kinh (21,9% - 9,7%).²⁵

Tình trạng chênh lệch này vẫn không khả quan hơn trong thời gian gần đây. Theo báo cáo năm 2024 của UNICEF thì trẻ em tộc thiểu số tiếp tục phải đối mặt với nguy cơ sức khỏe cao hơn do hạn chế tiếp cận các dịch vụ chăm sóc sức khỏe và phòng ngừa.²⁶

4.2.2. Một hệ luận tất yếu khác của nghèo đói là thất học. Nhiều cuộc nghiên cứu về vấn đề giáo dục của thiếu nhi các sắc tộc tại Việt Nam đều đưa đến kết luận rằng các sắc dân thiểu số là thành phần ít có cơ hội tiếp nhận giáo dục nhất, tỷ lệ bỏ học cao hơn và nhập học muộn hơn. Những buôn làng xa xôi luôn thiếu cơ sở trường ốc, giáo viên dân tộc thiểu số và chương trình giáo dục song ngữ.

Các học sinh người dân tộc thiểu số bị loại ra khỏi sự phát triển giáo dục, đặc biệt từ cấp hai trở lên. Theo báo cáo cập nhật 2024 của UNICEF thì chỉ có một trong năm học sinh dân tộc thiểu số học hết trung học phổ thông hoặc cao hơn.²⁷

4. 3. Bất Bình Đẳng Trong Sinh Hoạt Chính Trị

4.3.1. Trong cuộc bầu cử Quốc Hội khóa XV năm 2021, ĐCSVN đã bố trí đưa 89 người thuộc các dân tộc thiểu số vào nghị trường, tương đương 17.84% số đại biểu Quốc Hội. Tỷ lệ này thật sự đã được chính quyền quyết định trước khi có kết quả.²⁸ Những người được gọi là đại biểu của các dân tộc thiểu số được chọn bởi chính quyền trung ương với nhiệm vụ là chuyển đạt mệnh lệnh từ trên xuống.

4.3.2. Người dân tộc thiểu số ở các buôn làng không có một cơ chế phát sinh từ họ và đại diện cho những quyền lợi của họ. Vì thế họ chỉ có thể bày tỏ nguyện vọng qua biểu tình, trốn ra nước ngoài, hoặc những hình thức chống đối khác. Đó chính là lý do của các cuộc đàn áp tập thể hoặc bắt bớ cá nhân mà người dân tộc thiểu số đã và đang phải tiếp tục chịu đựng từ sau 1975. Hiện tại số người Thượng chạy trốn qua Thái Lan để tránh chính quyền Việt Nam bắt bớ cũng đang sống trong tình cảnh khó khăn; họ có thể bị bắt và trục xuất về Việt Nam bất cứ lúc nào.²⁹

4.3.3. Việc chính quyền Cộng Sản Việt Nam tiếp tục kỳ thị và ngược đãi các sắc dân thiểu số ở miền Cao Nguyên Trung Phần Việt Nam bắt nguồn từ sự nghi ngờ lòng trung thành của họ đối với chế độ hiện hành. Trong thời gian trước 1975, những nhóm sắc dân này đã có nhiều liên hệ với chính quyền Miền Nam cũng như quân đội Hoa Kỳ. Sau 1975 chính quyền Cộng Sản luôn coi việc theo đạo Tin Lành của dân tộc thiểu số như là một mối đe dọa chính trị đối với chế độ.

4.3.4. Đối với sắc dân thiểu số Khmer ở một số tỉnh thuộc Đồng bằng Sông Cửu Long, chính quyền

25 Nkosinathi V. N. Mbuya, Stephen J. Atwood, and Phuong Nam Huynh. *Persistent Malnutrition in Ethnic Minority Communities of Vietnam: Issues and Options for Policy and Interventions* (English). International Development in Focus Washington, D.C.: World Bank Group.

26 United Nations Children's Fund, *UNICEF Vietnam Annual Report 2024*, UNICEF, New York, February 2025

27 UNICEF USA. Support Children in Vietnam with UNICEF

28 Chinhphu.vn. *Nghị quyết số 1185/NQ-UBTVQH14 của ỦY BAN THƯỜNG VỤ QUỐC HỘI: Dự kiến số lượng, cơ cấu, thành phần đại biểu Quốc hội khóa XV.*

29 Luật Khoa Tạp Chí. *Khi Tây Nguyên không còn là nhà.*

Ngày 26-11-2024, một tòa án ở tỉnh Vĩnh Long tuyên phạt 9 người vì họ lên tiếng bảo vệ quyền của người Khmer Krom với án tù tổng cộng hơn 26 năm. Ảnh Báo Vĩnh Long

còn đi xa hơn nữa khi nhân danh “sự thống nhất quốc gia” để phủ nhận quyền của dân tộc thiểu số Khmer Krom.³⁰ Trong năm 2024-2025, chính quyền VN đã bắt và kết án ít nhất 9 người thuộc sắc dân Khmer Krom với những bản án nặng nề dựa trên những điều mơ hồ của Luật hình sự trong lúc thực ra họ chỉ muốn thực hành tôn giáo theo truyền thống của họ.³¹

Ngày 25-8-2025, Các chuyên gia Liên hợp quốc đã bày tỏ quan ngại sâu sắc về các báo cáo về tình trạng đàn áp ngày càng gia tăng đối với người dân tộc bản địa Khmer Krom tại Việt Nam, bao gồm những người bảo vệ nhân quyền, các nhà sư và tín đồ Phật giáo Nguyên thủy, và những người ủng hộ quyền văn hóa.³²

5. KỶ THỊ ĐỐI VỚI PHỤ NỮ

Kỳ thị đối với nữ giới ở Việt Nam ngày nay xuất hiện dưới nhiều hình thức nhưng phổ biến nhất là nạn nhân của bạo lực gia đình, chênh lệch thù lao và xâm hại tình dục nơi làm việc.

5.1. Bạo Hành Đối Với Phụ Nữ

Theo một cuộc nghiên cứu khá quy mô do Tổng cục Thống kê, Bộ Lao động, Thương binh và Xã

³⁰ UNPO. *Vietnam admits arrests for possession of UN Declaration on Rights of Indigenous Peoples.*

³¹ RFA. *Tòa Vĩnh Long kết án tù các nhà sư và phạt tù người Khmer Krom*

³² UN. *Viet Nam: UN experts alarmed by ongoing repression of Khmer Krom Indigenous Peoples and Theravada Buddhist monks*

hội, và Quỹ Hoạt động Dân số của Liên hợp quốc công bố vào năm 2020, cứ 3 phụ nữ thì có gần 2 phụ nữ (62,9%) từng bị một hoặc nhiều hình thức bạo lực thể chất, tình dục, tình cảm và kinh tế, bị chồng kiểm soát hành vi trong đời và 31,6% hiện đang bị bạo lực (trong 12 tháng qua.)³³

5.1.1. Trong cuộc thảo luận về dự thảo Luật Phòng, chống bạo lực gia đình (sửa đổi) hồi tháng 6 năm 2022, đại biểu Hà Thị Nga, Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam đã thừa nhận rằng bạo lực gia đình “có xu hướng trầm trọng hơn, đa dạng hơn, phức tạp hơn, đã và đang để lại những hậu quả thương tâm, đau xót cho nhiều gia đình.”³⁴

Đặc biệt trong những năm gần đây tin tức tình trạng bạo lực gia đình đi đến tột đỉnh của cường độ với việc chồng giết vợ xuất hiện hằng ngày trên mạng xã hội.³⁵

5.1.2. Ngoài khung cảnh gia đình, người phụ nữ còn bị bạo hành ngoài xã hội, đặc biệt là nơi làm việc. Theo một cuộc thăm dò vào năm 2023 của NÓI, một công ty truyền thông chuyên kể những câu chuyện của phụ nữ Việt Nam, gần 90% phụ nữ được hỏi chia sẻ rằng họ từng bị quấy rối tình dục. Hầu hết (63%) không tìm kiếm sự giúp đỡ do không hiểu đầy đủ rằng đó là hành vi quấy rối. Chỉ 20% nạn nhân tìm kiếm sự giúp đỡ hài lòng với sự hỗ trợ mà họ nhận được. Quan trọng hơn, có đến 84% nạn nhân cho hay việc quấy rối tình dục thường xảy ra ở nơi công cộng (văn phòng, phòng tập thể dục, đường phố, trực tuyến.)³⁶

5.2. Bất Bình Đẳng Giới Trong Việc Làm

Việt Nam đã phê chuẩn nhiều công ước quốc tế của Tổ Chức Lao Động Thế Giới (ILO) liên hệ đến bình đẳng việc làm. Tuy nhiên thực tế hiện nay, qua các cuộc khảo sát, cho thấy nữ giới vẫn chịu nhiều thiệt thòi, bất bình đẳng so với nam giới trong việc làm.

5.2.1. Tiền lương và thu nhập bình quân của một lao động nữ luôn thấp hơn so với lao động nam. Theo thống kê của Cục Thống kê, tình hình lao động, việc làm quý 1-2025, thu nhập bình quân tháng của lao động nữ là 7,1 triệu đồng/tháng và lao động nam là 9,3 triệu đồng/tháng, nghĩa là tương đương 76%.³⁷

5.2.2. Lao động nữ cũng thường xuyên phải đối mặt với những rủi ro tại nơi làm việc như quấy rối tình dục, áp lực công việc và điều kiện làm việc không an toàn, ảnh hưởng xấu đến sức khỏe thể chất và tinh thần của họ.³⁸

5.2.3. Tỷ lệ nữ giới nắm giữ các vị trí lãnh đạo trong mọi ngành sinh hoạt kinh tế rất thấp. Theo những nghiên cứu mới nhất, chỉ có 11% CEO tại Việt Nam là nữ, một tỷ lệ thấp so với ASEAN (27%).³⁹

33 GSO, MOLISA, and UNFPA in Viet Nam. 2020. *The National Study on Violence against Women in Viet Nam 2019*.

34 Phụ Nữ Thủ Đô. *Chủ tịch Hội LHPN Việt Nam Hà Thị Nga nêu 5 đề xuất để hoàn thiện dự thảo Luật phòng, chống bạo lực gia đình (sửa đổi)*

35 Lao Động. *Tag: chồng giết vợ*

36 Angelique Masse-Nguyen (NOI). *What Vietnamese women told us on sexual harassment?*

37 Tuổi Trẻ. *Thu nhập của nam giới hay phụ nữ cao hơn?*

38 Tran Thi Ngat and Nguyen Thi Lan Huong. *Geder equality in Vietnam's garment industry: Current situation, challenges, and policy directions*. (International Journal of Management Studies and Social Science Research), January 2025, 07(03):246-248

39 TheLEADER. *Gỡ rào cản vô hình trên con đường thăng tiến của nữ lãnh đạo*.

5.2.4. Sự kỳ thị và bất bình đẳng giới tính bi đát nhất trong việc làm chính là số phận của những thiếu nữ vì hoàn cảnh kinh tế gia đình mà phải di dân lao động. Trong những năm gần đây, cùng với đà phát triển kinh tế, số người từ nông thôn đổ về các đô thị tăng mạnh, trong số đó lao động nữ chiếm tỷ lệ rất lớn (78%),⁴⁰ chủ yếu làm việc trong các ngành như may mặc, da giày, điện tử, chế biến thực phẩm. Tuy nhiên, họ phải thường xuyên đối mặt với những thách thức như bất bình đẳng trong thù lao, thiếu ổn định về công việc, và những rủi ro về an toàn lao động; và tệ hơn nữa, họ thường xuyên là nạn nhân của bạo lực.

5.3. Bất Bình Đẳng Giới Trong Sinh Hoạt Công Quyền

Việt Nam thường tự hào về thành tích có nhiều phụ nữ tham gia chính quyền. Trong Quốc hội Khóa XV, được bầu lên năm 2021, có 151 phụ nữ, chiếm 30.26% tổng số đại biểu Quốc hội. Sự thực những số liệu đó không hề có khả năng biểu hiện được sự tham dự của nữ giới bởi vì sự phân bổ các thành phần của Quốc hội đã được ấn định trước bởi ĐCSVN.⁴¹

Lại nữa, trong chế độ chính trị hiện hành, các cơ chế đại biểu không hề có chút quyền lực nào; mọi quyết định đều thuộc về đảng ủy; và thực tế là trong số 16 Ủy Viên Bộ Chính Trị hiện nay (cuối năm 2025) chỉ có 1 nữ, và trong số 34 bí thư tỉnh-thành ủy sau vụ cải tổ bộ máy nhà nước vào năm nay không còn một phụ nữ nào. Đó mới thực sự là những chức vụ quyền lực nhất trong hệ thống chính quyền Việt Nam hiện nay, cho nên tình trạng thiếu sự đại diện của nữ giới trong các cơ quan có thực quyền này đặc biệt đáng tiếc.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Tăng cường các nỗ lực nhằm giải quyết tình trạng phân biệt đối xử dựa trên lý lịch chính trị, tôn giáo, nguồn gốc sắc tộc, và phái tính, không chỉ bằng luật lệ và lời hứa, mà bằng những hành động cụ thể;
- Ngưng ngay việc tra cứu lý lịch chính trị và tôn giáo trong việc tuyển chọn giáo dục và nghề nghiệp;
- Chấm dứt ngay hành vi xâm phạm tài nguyên thiên nhiên của đồng bào dân tộc thiểu số;
- Thiết lập một cơ chế độc lập, bao gồm những tổ chức nhân quyền quốc tế, để điều tra những vi phạm các công ước quốc tế về chống kỳ thị mà Việt Nam đã ký kết.

40 Tran Thi Ngat and Nguyen Thi Lan Huong. *Gender equality in Vietnam's garment industry: Current situation, challenges, and policy directions*. (International Journal of Management Studies and Social Science Research), January 2025, 07(03):246-248

41 Nghị quyết số 1185/NQ-UBTVQH14 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội ngày 11/1/2021, dự kiến tổng số đại biểu Quốc hội khóa XV là 500 đại biểu.

VIII

QUYỀN ĐƯỢC HƯỞNG CUỘC SỐNG AN LẠC

Với chính sách Đổi Mới vào cuối thập niên 80, trong những năm gần đây Việt Nam đã đạt được những thành tựu trong lĩnh vực gia tăng tổng sản phẩm quốc nội (GDP) và thu nhập bình quân đầu người (GDP Per Capita). Những thành tựu đó phần lớn nhờ vào đầu tư trực tiếp của các công ty ngoại quốc (FDI), những chương trình Hỗ trợ Phát triển Chính thức (ODA), số lượng kiều hối, và nhất là nhờ vào quá trình bãi bỏ quy định và tự do hóa thị trường sau khi gia nhập Tổ Chức Thương mại Thế giới (WTO) và các Hiệp định thương mại tự do (FTA).

Tuy nhiên những con số ấn tượng về tăng trưởng của tổng sản phẩm quốc nội và thu nhập bình quân đầu người không nói lên được thực trạng an sinh của đại đa số người dân. Bất bình đẳng thu nhập, khả năng tiếp cận hạn chế các dịch vụ xã hội của người di cư và các dân tộc thiểu số, chênh lệch vùng miền, các hoạt động kinh tế không bền vững, môi trường xuống cấp, tham nhũng vẫn còn là những vấn nạn xiết chặt quyền được sống an lạc của đại đa số người dân.

1. CỦA CẢI TẬP TRUNG TRONG TAY THIỂU SỐ

1.1. Nghèo Đói là Mối Bạn Tâm Của Đại Đa Số

Theo số liệu thu thập từ Cơ sở dữ liệu Bất bình đẳng Thế giới, mặc dù có sự cải tiến trong những năm qua, mức độ bất bình đẳng trong phân chia của cải tại Việt Nam trong năm 2025 vẫn đáng lo ngại. Một nửa dân số nghèo nhất chỉ chiếm 4% tài sản cả nước trong lúc 1% người giàu nhất chiếm đến 25% của cải cả nước.¹

Theo kết quả nghiên cứu về Chỉ Số Hiệu Quả Quản Trị và Hành Chính Công cấp Tỉnh (PAPI) ở Việt Nam năm 2024, nghèo / đói là mối quan tâm lớn thứ nhì trong 10 mối quan tâm lớn của người dân mặc dù họ cho rằng nền kinh tế cả nước có vẻ khởi sắc hơn năm trước.²

1.2. Hồ Cách Biệt Giàu - Nghèo Càng Ngày Càng Lớn

Trong lúc đó theo Báo cáo Thịnh vượng 2025 của công ty tư vấn bất động sản Knight Frank, số người có giá trị tài sản ròng cực cao (UHNWIs), 30 triệu đô la trở lên, là 752 người. Con số này tăng 2,4% so với năm trước. Knight Frank cũng dự đoán con số này sẽ tăng lên 978 vào năm 2028,

1 World Inequality Database. *Vietnam*.

2 CECODES, RTA and UNDP (2025). *The 2024 Viet Nam Provincial Governance and Public Administration Performance Index (PAPI 2024): Measuring Citizens' Experiences*.

tăng 30% trong vòng 5 năm.³

Đa Phần những nhà giàu mới nổi này đã trở thành giàu có một cách nhanh chóng bằng bốn cách: một là do được ưu đãi “trốn thuế hợp pháp”, hai là do thu lợi từ quá trình cổ phần hóa tài sản nhà nước, ba là do đặc quyền nắm được thông tin về quy hoạch đất đai, bốn là do tham nhũng, sau hết mới do tài kinh doanh. Theo TS Lê Đăng Doanh, nguyên Viện trưởng Viện Quản Lý Kinh Tế Trung Ương, nhóm người mới giàu này chỉ là “sản phẩm của thể chế hiện hành, của chủ nghĩa tư bản hoang dã.”⁴

Như vậy việc tăng trưởng kinh tế chỉ làm giàu cho một số rất ít người được chính quyền ưu đãi. Thành phần không được hưởng thành quả của phát triển kinh tế là đại đa số người sống ở thôn quê, những nhóm dân tộc thiểu số, những người tàn tật. Đặc biệt đối với những nhóm dân tộc thiểu số, dù chỉ chiếm 15% tổng dân số, nhưng lại chiếm 47% tổng số người nghèo ở Việt Nam và chiếm 68% số người nghèo cùng cực.⁵

2. AN SINH CỦA TUỔI THƠ

Phát biểu tại Lễ Phát động Tháng hành động vì trẻ em năm 2025 vào ngày 31 tháng 5, 2025, Bộ trưởng Bộ Y tế Đào Hồng Lan cho biết: “Công tác bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em đã đạt được nhiều kết quả quan trọng và toàn diện. Hệ thống chính sách, pháp luật về trẻ em tiếp tục được hoàn thiện, phù hợp với các công ước quốc tế và yêu cầu thực tiễn; nhiều chương trình, kế hoạch hành động quốc gia vì trẻ em đã và đang được triển khai đồng bộ.”⁶

Thực tế xã hội cho thấy tình trạng an sinh của trẻ em hiện nay tại Việt Nam không phải là hình ảnh chính quyền mô tả qua các luật lệ và báo cáo của họ. Một bộ phận không nhỏ trẻ thơ Việt Nam vẫn phải sống trong tình trạng thiếu ăn, thiếu học, bị hành hạ, bị lao động cưỡng bức, và có nguy cơ bị bán làm nô lệ.

2.1. Suy Dinh Dưỡng

Báo cáo mới nhất của UNICEF tại Việt Nam cho biết hiện có đến 1,8 triệu trẻ em dưới 5 tuổi và hơn 1/3 số trẻ em dân tộc thiểu số cùng độ tuổi được phân loại là còi cọc, thiếu dinh dưỡng. Tình trạng suy dinh dưỡng vẫn là nguyên nhân gây ra gần một nửa trong số 100 trường hợp tử vong hàng ngày ở trẻ em dưới 5 tuổi do các nguyên nhân có thể phòng ngừa được.⁷

Một nghiên cứu tại chỗ trên 3,055 trẻ em từ 5-19 tuổi vào năm nay đưa đến kết luận có đến khoảng 40% thanh thiếu niên Việt Nam đang phải vật lộn với tình trạng suy dinh dưỡng.⁸

Theo Luật Bảo Hiểm Y Tế hiện hành, tất cả trẻ em dưới 6 tuổi đều nhận được chăm sóc y tế miễn

³ Knight Frank. *The Wealth Report 2025*.

⁴ Người Săn Tin. *Tỷ phú VN chỉ “khôn vặt,” không đóng góp cho nhân loại như Bill Gates, Elon Musk*.

⁵ Tạp chí Mặt Trận. *Thực tiễn Vai trò của hệ thống chính trị trong thực hiện giảm nghèo đa chiều ở vùng dân tộc thiểu số*.

⁶ Phụ nữ Việt Nam. *Ngày Quốc tế Thiếu nhi 1/6: Vì một tương lai an toàn và hạnh phúc cho trẻ em*

⁷ UNICEF- *Viet Nam*.

⁸ Hoang, N.T.D.; Hoang, N.T.T.; Tran, D.T.; Le, H.A.; Le, T.D.; Szymlek-Gay, E.A.; Le, H.N.; Le, H.T.; Dang, D.T.D.; Phung, H. *Prevalence of and Socio-Demographic Factors of Malnutrition Among Vietnamese Children and Adolescents: A Cross-Sectional Study. Healthcare 2025, 13, 612*.

phí; tuy nhiên tình trạng tham nhũng hiện nay đã làm cho luật bảo hiểm trở thành vô hiệu. Nếu cha mẹ không có tiền lót đường cho bác sĩ và nhân viên bệnh viện thì phải nhường ưu tiên cho những trẻ con nhà giàu và chỉ biết nhìn con mình bị đối xử lạnh nhạt và tệt hại.⁹

2.2. Trẻ Em Nghèo Ít Có Cơ Hội Đến Trường

Về giáo dục, trẻ em nghèo ở Việt Nam, đặc biệt là trẻ em ở nông thôn và dân tộc thiểu số có ít cơ hội giáo dục hơn so với trẻ em khác. Theo số liệu mới nhất của UNICEF, tỷ lệ trẻ em đến trường lần đầu có cải thiện trong hai năm qua; tuy nhiên chỉ có gần một nửa số trẻ em ở vùng nông thôn và một phần ba số trẻ em từ các hộ gia đình nghèo nhất hoàn thành bậc trung học phổ thông.

Một nghịch lý khó giải thích được là cho dù mang danh “xã hội chủ nghĩa” các trường công lập ở Việt Nam hiện nay đều thu học phí ngay từ mẫu giáo, khác hẳn việc miễn học phí của chương trình giáo dục ở chế độ Việt Nam Cộng Hòa trước 1975.

Mãi cho đến ngày 26.6.2025, Quốc hội mới thông qua Nghị quyết về miễn và hỗ trợ học phí, áp dụng với trẻ mầm non và học sinh phổ thông kể từ niên học 2025-2026.¹⁰

Tuy nhiên sự tiến bộ này cũng chỉ có tính cách lý thuyết bởi vì thực tế vẫn còn nhiều khoản phụ phí mà phụ huynh phải đóng. Đó là các khoản như tiền quỹ trường, quỹ lớp, tiền bàn ghế, thiết bị, đồng phục, tiền bảo hiểm y tế (bắt buộc), bảo hiểm tai nạn (tự nguyện)...Điều cần nói là nhiều khoản thu được cho là “tự nguyện” nhưng thực tế phụ huynh khó lòng từ chối. Những khoản phí này là những trở ngại khó vượt qua đối với những gia đình nghèo.

2.3. Trẻ Em Bị Nhồi Sọ Chủ Nghĩa Mác-Lê

Một khía cạnh vô cùng quan trọng trong vấn đề quyền được hưởng một nền giáo dục lành mạnh của trẻ em tại Việt Nam ít được quan tâm là việc chính trị hóa giáo dục bằng chủ trương nhồi sọ chủ nghĩa cộng sản ở học đường. Theo Chỉ thị số 42-CT/TW, ngày 24-3-2015 của Ban Bí Thư Trung Ương ĐCSVN về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác giáo dục lý tưởng cách mạng, đạo đức, lối sống văn hóa cho thế hệ trẻ giai đoạn 2015-2030, chính quyền bắt buộc các thiếu nhi phải học và chấp nhận những giá trị của chủ nghĩa cộng sản. Việc nhồi sọ chủ nghĩa Mác-Lê, đấu tranh giai cấp, lịch sử ĐCSVN, và thần tượng Hồ Chí Minh... được che dấu dưới mỹ từ môn Giáo dục công dân, là một môn học bắt buộc ngay từ lớp vỡ lòng của chương trình tiểu học cho đến hết đại học.

ĐCSVN xem học đường là nơi đào tạo và kết nạp thành viên cho Đoàn Thanh Niên Cộng sản Hồ Chí Minh và ĐCSVN. Đó là một công tác quan trọng hàng đầu trong việc phát triển Đảng. Hiện nay cả nước có 3,4 triệu đoàn viên Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh khu vực trường học trong tổng số 4,7 triệu đoàn viên, chiếm tỷ lệ hơn 72%. Nhiều buổi lễ kết nạp đảng viên học sinh đã được tổ chức long trọng tại trường học.¹¹

2.4. Lao Động Thiếu Nhi Vẫn Phổ Biến

Về lao động thiếu nhi, đầu năm 2025, Tổng cục Thống kê và Tổ Chức Lao Động Quốc Tế công bố kết quả nghiên cứu được thực hiện vào năm 2023, theo đó tỷ lệ số trẻ em từ 5 - 17 tham gia lao

⁹ RFA. *Thực tế chương trình bảo hiểm y tế trẻ em ở vùng núi.*

¹⁰ VNExpress. *Học sinh công lập toàn quốc được miễn học phí từ năm học 2025-2026*

¹¹ Nhân Dân. *Đoàn viên khối trường học chiếm hơn 72% đoàn viên cả nước*

Nhiều trẻ em phải rong ruổi trên những con phố bán vé số mưu sinh. Ảnh cắt từ YouTube Cuoc Song Sai Gon TV

động là 3.5%. So với kết quả nghiên cứu của hai tổ chức này vào năm 2018 thì trong 5 năm số trẻ em lao động trong lứa tuổi 5-17 đã giảm 1.9%.¹²

Tuy nhiên, so với các quốc gia Á Châu – Thái Bình dương thì việc giảm bớt lao động thiếu nhi tại Việt Nam còn đi sau các quốc gia này mặc dù Việt Nam có mức tăng trưởng GDP cao hơn so với nhiều nước ở Đông Á - Thái Bình Dương.¹³ Theo báo cáo của ILO và UNICEF xuất bản năm 2025, trong 4 năm (2020-2024) số trẻ em lao động trong các nước Á Châu – Thái Bình dương ở lứa tuổi 5 – 17 đã giảm 2.5% (từ 5.6% xuống 3.1%).¹⁴

Tình trạng phân bố bất quân bình về số trẻ em lao động giữa các nhóm dân cư và vùng lãnh thổ vẫn là một điều đáng lo ngại. Tại những vùng quê và vùng dân tộc thiểu số, số trẻ em lao động trên 7% trong lúc ở những vùng giàu có như Đồng bằng sông Hồng tỷ lệ này chưa đến 1%.

Số trẻ em làm các công việc có thể gây nguy hại cho trẻ chiếm 35% tổng số lao động trẻ em. Theo báo cáo của Bộ Lao động Hoa kỳ năm 2024 thì các trẻ em lao động ở Việt Nam được dùng trong công việc sản xuất gạch, hạt điều, cà phê, cá, giày dép, may mặc, đồ nội thất, đồ da, tiêu, gạo, cao su, mía, trà, đồ dệt may, gỗ, và thuốc lá.¹⁵

2.5. Bạo Lực Đối Với Trẻ Em Có Xu Hướng Gia Tăng

Tội phạm đối với trẻ em như bạo hành, xâm phạm tình dục, và buôn người vẫn còn là những vết thương xã hội càng ngày càng nhức nhối hơn. Theo báo cáo của Cục trẻ em (Bộ LĐTB&XH), năm 2024, bạo lực trẻ em có xu hướng gia tăng, năm sau cao hơn năm trước cả về số vụ và mức độ vi

¹² GSO và ILO. *Kết quả chủ yếu về thực trạng trẻ em tham gia lao động và Lao động trẻ em của Việt Nam năm 2023* © GSO và ILO.

¹³ Vietnam.vn. WB: *Việt Nam có mức tăng trưởng GDP cao hơn so với nhiều nước ở Đông Á - Thái Bình Dương*

¹⁴ International Labour Organization and United Nations Children's Fund. *Child Labour: Global estimates 2024, trends and the road forward, ILO and UNICEF, New York, 2025. License: CC BY 4.0.*

¹⁵ US Department of Labor, The Bureau of International Labor Affairs. *2024 List of Goods Produced by Child Labor or Forced Labor*

phạm.¹⁶

Một điểm đáng quan ngại trong thời gian gần đây là tình trạng bạo lực đối với ấu nhi trong các nhà giữ trẻ và cơ sở giáo dục mầm non mà thủ phạm chính là những người được ủy thác chăm sóc trẻ xảy ra thường xuyên hơn.¹⁷

Theo báo cáo của Bộ Công an, 8 tháng đầu năm 2024, trên toàn quốc đã điều tra, khởi tố 1.198 vụ bạo hành trẻ em với 1.419 bị can liên quan đến các hành vi xâm hại, bạo hành trẻ em, trong đó có nhiều vụ đưa đến tử vong.¹⁸

Nhức nhối hơn nữa là tình trạng xâm phạm tình dục đối với thiếu nhi mà nạn nhân trong nhiều trường hợp chưa đến tuổi đến trường. Theo thống kê của nhà nước trong năm 2024, cả nước đã khởi tố gần 1.900 vụ xâm hại tình dục trẻ em, trong đó thủ phạm phần lớn là những người thân trong gia đình.¹⁹

Theo số liệu của UNICEF Việt Nam cập nhật tháng 2 năm 2025 thì 1 trong 20 phụ nữ và trẻ em gái bị xâm hại tình dục trước tuổi 15 (4,4%).²⁰

Ở học đường, ngoài hiện tượng bạo lực, vấn đề xâm hại tình dục cũng là một điều mà phụ huynh rất quan tâm và lo lắng. Một cuộc nghiên cứu năm 2023 đối với 754 học sinh tại ba trường trung học phổ thông ở TP Hồ Chí Minh cho thấy 54,5% học sinh đã từng bị quấy rối tình dục kể từ khi nhập học trung học phổ thông. Tỷ lệ nạn nhân bị quấy rối tình dục là 40,2% do nhân viên gây ra và 30,2% do học sinh gây ra.²¹

Ngoài vết thương tâm lý suốt đời, nạn nhân bị xâm hại tình dục còn phải hứng chịu những hậu quả thể lý. Theo báo cáo của Bệnh viện Hùng Vương, từ tháng 3/2023 đến tháng 3/2024 có 194 trẻ dưới 16 tuổi mang thai và sinh con tại đây. Ngoài ra, còn 798 trường hợp tương tự từ chối hỗ trợ vì nhiều lý do.²²

2.6. Nạn Buôn Bán Trẻ Em Gia Tăng

Việc buôn bán trẻ em và vị thành niên cũng tăng đều dưới nhiều hình thức càng ngày càng có tổ chức quy mô hơn. Nhiều vụ buôn bán trẻ sơ sinh liên hệ đến nhiều nạn nhân và tội phạm bị phát giác trong năm 2024-2025. Chẳng hạn, vào tháng 5/2024, Tòa án Nhân dân tỉnh Bình Dương đưa ra xét xử sơ thẩm 15 bị cáo liên hệ đến vụ án mua bán 9 trẻ sơ sinh. Các bị cáo đã tạo nên “Hội nhóm cho và nhận con nuôi” ảo trên mạng xã hội để làm môi giới thực hiện việc mua bán trẻ.²³

Trong tháng 8/2024, cơ quan an ninh đã phát giác một đường dây buôn bán trẻ sơ sinh liên hệ đến 16 trẻ sơ sinh từ 3 ngày đến 3 tháng tuổi, đồng thời phát hiện 84 trường hợp trẻ sơ sinh có

16 VOV. *Bạo hành phụ nữ và trẻ em: Tội ác cần lên án*

17 Đại Đoàn Kết. *Vì sao trẻ mầm non liên tiếp bị bạo hành?*

18 Đại Biểu Nhân Dân. *Bảo vệ trẻ em trước vấn nạn bạo hành, xâm hại*

19 Báo Mới. *Nạn xâm hại tình dục trẻ em: Thống kê không phản ánh hết nỗi đau*

20 UNICEF Việt Nam. *Trẻ em Việt Nam*.

21 Kim Tu Tran¹, Ruschelle M. Leone, Kevin M Swartout, Minh Hung Tran, Oanh Trinh¹, and Kathryn M. Yount. *Sexual Misconduct Among High School Students In Vietnam*

22 Báo Sức khỏe & Đời sống. *Gần 1.000 trường hợp ‘trẻ em sinh ra trẻ em’ ở TPHCM*

23 Pháp Luật. *Bình Dương: Xét xử 15 bị cáo trong đường dây mua bán trẻ sơ sinh*

Ngày 28-8-2024, Công an TPHCM tổ chức họp báo thông tin về đường dây mua bán trẻ em liên quan đến 32 tỉnh thành với 16 bị cáo. Ảnh VOV

dấu hiệu bị mua bán tại 32 tỉnh, thành phố trong cả nước.²⁴

Việc buôn bán trẻ em xuyên biên giới trong năm 2024-2025 có nhiều biến đổi. Chủ yếu việc lừa bán phụ nữ dân tộc thiểu số biên giới phía Bắc sang Trung Quốc với mục đích ép kết hôn trái phép hoặc cưỡng bức tình dục trong các cơ sở giải trí trá hình vẫn còn tiếp tục. Tuy nhiên việc buôn bán người, trong đó có những trẻ vị thành niên, qua biên giới các tỉnh Miền Tây và Cao Nguyên Trung phần đến Campuchia, Lào, Thái Lan, và Miến Điện chiếm số lượng lớn hơn, và đa số nạn nhân là phái nam. Các nạn nhân đó bị ép buộc thực hiện các kịch bản lừa đảo qua mạng Internet. Trong năm 2024-2025 hàng ngàn nạn nhân, trong đó có những trẻ vị thành niên 15, 16 tuổi đã được giải cứu từ các cơ sở kinh doanh bất chính này.²⁵

Trong số những nạn nhân buôn người qua các nước Âu châu, đặc biệt là Anh quốc, số nạn nhân trẻ vị thành niên cũng rất đáng kể. Theo số liệu của chính quyền Anh quốc, trong 9 tháng đầu năm 2024, có đến 450 người dưới 18 tuổi trong tổng số 4532 người Việt xin tị nạn; phần lớn là không có người đi kèm.²⁶

3. QUYỀN ĐƯỢC SỐNG TRONG MỘT MÔI TRƯỜNG SẠCH SẼ, LÀNH MẠNH VÀ BỀN VỮNG

Theo báo cáo Chỉ số Hiệu suất Môi trường (EPI) năm 2024 công bố tháng 6/2024, Việt Nam được xếp hạng thứ 180/180 quốc gia với điểm số tổng hợp là 24,5/100, giảm hai bậc so với năm 2022, và 39 bậc so với năm 2020.²⁷

Bản xếp hạng khoa học đó phản ánh trung thực những vấn đề môi trường càng ngày càng nghiêm trọng mà Việt Nam đang phải đối diện hiện nay và trong tương lai, đặc biệt ô nhiễm không khí, ô nhiễm nước, ô nhiễm đất, và nạn phá rừng.

²⁴ Tuổi Trẻ. *Chặt đứt đường dây mua bán trẻ sơ sinh: Vạch trần thủ đoạn núp bóng nhận con nuôi*

²⁵ VTV Online. *Giải cứu, tiếp nhận hàng loạt nạn nhân bị mua bán từ Campuchia về Việt Nam*

²⁶ GOV UK. *Country Policy and Information Note: trafficking, Vietnam, February 2025*

²⁷ EPI. *Environmental Performance Index. Vietnam.*

3.1. Ô Nhiễm Không Khí

Cùng với chủ trương cải cách kinh tế, mở cửa thị trường, trong những năm qua ô nhiễm không khí tại Việt Nam luôn tăng và khuynh hướng này sẽ tiếp tục tăng trong tương lai. Theo bảng xếp hạng về ô nhiễm không khí từ 2018 đến 2022 của IQAir, Việt Nam đứng thứ 30 trong tổng số 131 quốc gia và vùng lãnh thổ được nghiên cứu. Cũng theo cơ quan này, vào năm 2024 Việt Nam được xếp thứ hạng 23 trên 138 quốc gia được nghiên cứu.²⁸

Thủ đô Hà Nội của Việt Nam được xếp hạng là một trong những thành phố ô nhiễm nhất thế giới vào năm 2025.²⁹ Theo Ngân hàng Thế giới, nồng độ PM_{2,5} tại Hà Nội được dự báo vẫn sẽ tiếp tục tăng từ nay cho đến năm 2030 với các chính sách về quản lý chất lượng không khí như hiện nay.

3.2. Ô Nhiễm Nước

Hiện nay nước trong ao hồ, kinh rạch, và sông ngòi ở các tỉnh thành chứa rất nhiều chất độc hại từ chất thải công nghiệp và sinh hoạt hằng ngày của dân chúng không qua xử lý. Ngoài ra việc sử dụng phân bón hóa học và thuốc trừ sâu không có kiểm soát trong nông nghiệp và các sự cố tràn dầu cũng đã góp phần ô nhiễm hóa nguồn nước ở nông thôn.

Chính ông Bộ trưởng Tài nguyên và Môi trường Đặng Quốc Khánh cũng phải thừa nhận về mặt thể chế Việt Nam đã có quy định về tổ chức quản lý lưu vực sông; tuy nhiên thực tế các dòng sông đang ngày càng bị ô nhiễm, do nước thải sinh hoạt, cụm công nghiệp làng nghề...³⁰

Tình trạng ô nhiễm nước nói chung đã ảnh hưởng đến phẩm chất của nước uống của người dân. Công ty du lịch thế giới Global Rescue xếp Việt Nam là một trong 5 quốc gia khách du lịch nên sử dụng nước đóng chai thay vì nước máy.³¹

Theo xếp hạng toàn cầu của The Wall Street Journal, Việt Nam đứng thứ tư trong số các quốc gia gây ô nhiễm đại dương nhiều nhất, chỉ sau Trung quốc, Nam Dương, và Phi Luật Tân.³²

Cuộc khủng hoảng môi trường biển phát sinh bởi nhà máy luyện kim Formosa năm 2016 là một trường hợp nổi bật mà cho đến nay hậu quả đối với cuộc sống của người dân ở các tỉnh miền Trung Việt Nam vẫn chưa giải quyết xong.³³

3.3. Ô Nhiễm Đất

Ngoài nguồn nước thải công nghiệp, đất đã bị xuống cấp và trở thành độc hại bởi nhiều nguồn phát sinh khác như việc lạm dụng phân bón, thuốc trừ sâu, đồ phế thải gia dụng khó tiêu hủy, và phế liệu rắn của công nghiệp không được xử lý.

Một lý do quan trọng khác đang làm cho mặt đất xuống cấp trầm trọng là nạn phá hoại rừng. Chặt phá rừng gây mất cân bằng sinh thái, thay đổi khí hậu, và ô nhiễm môi trường sống. Diện tích rừng tự nhiên ở Việt Nam đang ngày càng suy giảm nhanh. Trong thập niên vừa qua, mỗi năm Việt Nam mất khoảng 2.500 ha rừng. Khoảng 50% diện tích rừng tự nhiên còn lại được xếp vào loại nghèo,

28 IQAir. *Air quality in Vietnam*.

29 NBC News. *Rapid growth fuels smog in Hanoi, one of the world's most polluted cities*

30 Tiền Phong. *'Dòng sông chết' do xả thải, trách nhiệm Bộ Tài nguyên và Môi trường ra sao?*

31 Global Rescue. *Where in the World Is Tap Water Safe To Drink?*

32 Statista. *The Countries Polluting The Oceans The Most*

33 Công Lý Cho Nạn Nhân Formosa. *Tổng Kết Hoạt Động Đấu Tranh Vì Công Lý Cho Nạn Nhân Formosa Năm 2024*

Gần 600 loại sữa giả bị cơ quan chức năng phát hiện trong hồ sơ đăng ký bản công bố, cần có phiếu kết quả kiểm nghiệm an toàn thực phẩm. Ảnh Báo Tuổi Trẻ

nghèo kiệt.³⁴ Tình trạng chặt phá rừng trong những năm gần đây vẫn diễn ra theo chiều hướng gia tăng và chưa có điểm dừng. Chỉ trong 4 tháng đầu năm 2025, tổng diện tích rừng bị thiệt hại trên cả nước đã lên tới 475,4 ha, tăng 22,4% so với cùng kỳ năm trước.³⁵

3.4. Thực Phẩm Độc Hại

Ngoài ô nhiễm không khí, nước, và đất, vấn đề thực phẩm độc hại là mối lo sợ thường xuyên của mọi gia đình Việt Nam. Theo các chuyên gia, thực phẩm bẩn là nguyên nhân hàng đầu gây nên các trường hợp ung thư, chiếm khoảng 35%.³⁶

Thực phẩm bị nhiễm độc bởi nhiều nguyên nhân, nhưng chủ yếu là do sử dụng những hóa chất độc hại để bảo quản, phục hồi, và gia tăng hương vị của thực phẩm. Việc mua bán những hóa chất này đã tồn tại từ lâu, ở những địa điểm mọi người đều biết hoặc được rao bán công khai trên các sàn thương mại điện tử và mạng xã hội.³⁷

Tình trạng sử dụng hóa chất độc hại không chỉ dừng lại ở thực phẩm mà còn phổ biến trong sản phẩm dinh dưỡng và dược phẩm. Trong năm 2024-2025, nhiều cơ sở sản xuất sữa bột giả và dược phẩm giả có giá trị thương mại lên đến hàng trăm tỷ đồng đã bị khám phá.³⁸

Tình trạng đó không phải là những trường hợp riêng lẻ mà là lối làm ăn có quy hoạch và tổng quát được sự bao che của chính cơ quan hữu trách ở cấp cao nhất trong hệ thống tổ chức nhà nước. Ngày 10-7-2025, Cơ quan Cảnh sát Điều tra của Bộ Công an đã khởi tố và bắt giam 15 viên chức cao cấp nhất của Cục An toàn thực phẩm và Cục Phòng Bệnh, Bộ Y tế và 3 chủ doanh nghiệp trong vụ án nhận và đưa hối lộ trong quá trình thực hiện việc thẩm xét hồ sơ, cấp giấy xác nhận nội dung

34 Nhân Dân Cuối tuần. *Cần những hành động quyết liệt.*

35 Tạp chí Doanh nghiệp và Kinh tế xanh. *Diện tích rừng bị thiệt hại tăng 22,4% trong 4 tháng đầu năm 2025*

36 Ancan. *Thực phẩm bẩn - nguyên nhân làm gia tăng tỷ lệ mắc ung thư ở Việt Nam.*

37 Hà Nội Mới. *Siết kiểm soát hóa chất “phù phép” thực phẩm*

38 Hội Bảo vệ người tiêu dùng Việt Nam. *Hàng giả, thực phẩm bẩn tràn lan: Hồi chuông cảnh tỉnh về đạo đức kinh doanh*

quảng cáo đối với thực phẩm bảo vệ sức khỏe.³⁹

3.5. Đàn Áp Những Người Hoạt Động Môi Trường

Ô nhiễm không khí, ô nhiễm nước, ô nhiễm đất và thực phẩm độc hại ảnh hưởng nặng nề đến sức khỏe và phẩm chất cuộc sống của người dân, không những đối với thế hệ hôm nay mà còn đối với thế hệ tương lai. Ngoài lý do thiên nhiên, như bão lụt ra, thì lý do sâu xa và chính yếu của tình trạng môi trường sống xuống cấp bắt nguồn từ sự hoạch định chính sách phát triển kinh tế tồi tệ và thiếu cận, chạy theo lợi nhuận ngắn hạn của chính quyền và sự quản lý tài nguyên thiên nhiên yếu kém và tham nhũng của bộ máy công quyền.

Trong lúc đó chính quyền vẫn bóp nghẹt những tiếng nói phản biện trong lãnh vực môi sinh, và tiếp tục giam cầm và hành hạ những người đấu tranh trong lãnh vực môi sinh như Hoàng Đức Bình, Đinh Thị Thu Thủy, Ngô Thị Tố Nhiên, và Đặng Đình Bách.

4. DÂN OAN: ĐẤT ĐAI BỊ TƯỚC ĐOẠT BẤT CÔNG VÀ QUYỀN TƯ HỮU BỊ CHÀ ĐẠP

Sau 1975, chính quyền CSVN đã tiến hành nhiều chương trình xây dựng hạ tầng cơ sở như hệ thống đường xá, khu kỹ nghệ, khu sinh thái du lịch, và các công trình tiện ích công cộng khác. Một trong những yếu tố chính trong các kế hoạch kinh tế đó chính là đất. Trong thập niên vừa qua số diện tích đất bị thu hồi từ nông dân lên đến một triệu mẫu tây, nhiều hơn cả số đất phân phối cho nông dân trong thời cải tổ ruộng đất xã hội chủ nghĩa thập niên 50 trong thế kỷ trước (810 ngàn mẫu).⁴⁰

Điều nổi bật đáng ghi nhận là trong khi tiến hành việc giải phóng mặt bằng, cán bộ nhà nước cố ý phóng đại nhu cầu thực sự của kế hoạch với chủ đích là để chiếm đoạt được càng nhiều đất càng tốt, chiếm hữu phần thặng dư không dùng, và đem bán lại cho nhà kinh doanh nào trả giá cao nhất (với giá cao gấp 100 lần so với giá bồi hoàn hoặc hơn nữa) và bỏ túi số tiền sai biệt.⁴¹

Trước hoàn cảnh mất đất, mất nhà mà không được đền bù thỏa đáng, trong những năm vừa qua nhiều cuộc biểu tình đòi công lý của dân oan đã liên tục xảy ra ở nhiều địa phương trên cả nước.

Trong năm 2024-2025, những cuộc biểu tình phản đối thu hồi đất của dân oan vẫn tiếp tục xảy ra vào nhiều thời điểm khác nhau, như ở Thủ Thiêm,⁴² ở Cà Mau,⁴³ ở Bà Rịa,⁴⁴ và An Giang.⁴⁵

39 Công an Nhân dân. *Khởi tố 18 bị can đưa và nhận hối lộ tại Cục An toàn thực phẩm, Bộ Y tế và các công ty liên quan*

40 East Asia Forum. *Vietnam's land law reforms: radical changes or minor tinkering?*

41 Chẳng hạn, trong thời kỳ đầu quy hoạch khu đô thị mới Thủ Thiêm, số tiền bồi thường giao động từ 1,95-25 triệu đồng/m², tùy vị trí. Tiền bồi thường đất nông nghiệp cho nhiều người dân ở phường An Lợi Đông dao động 150.000-200.000 đồng/m². Trong tháng 12-2021 một phần của đất được thu hồi đó được đem ra đấu giá đến 2,45 tỉ đồng/m² (gấp gần 2.000 lần hơn)

42 RFA. *Người dân Thủ Thiêm tiếp tục xuống đường, kỳ vọng vào ông Nguyễn Thanh Nghị*

43 Sai Gòn Nhỏ. *Cướp đất, phá nhà kinh hoàng đang diễn ra ở U Minh, Cà Mau*

44 Bà Rịa - Vũng Tàu. *Cưỡng chế thu hồi đất hai trường hợp cuối cùng của dự án công viên Bà Rịa*

45 Lao Động. *Tán công lực lượng chức năng cưỡng chế thu hồi đất làm đường*

5. NẠN THAM NHỮNG VI PHẠM QUYỀN AN SINH

5.1. Tham Nhũng Là Mối Quan Tâm Hàng Đầu Của Người Dân

Tham nhũng không chỉ tác động đến sinh hoạt chính trị và kinh tế, mà trước hết và trên hết đó là tác nhân của các vi phạm nhân quyền trong hầu hết mọi lãnh vực, đặc biệt trong lãnh vực an sinh. Việc vi phạm quyền an sinh của người dân có thể được đo lường qua mức độ tham nhũng của chính quyền VN hiện nay, bởi vì số tài khoản lớn lao của ngân sách nhà nước và ngoại viện dành cho các dịch vụ trên thay vì đến tay người dân thì lại rơi vào túi tham vô đáy của các quan chức nhà nước.

Theo kết quả nghiên cứu về Chỉ Số Hiệu Quả Quản Trị và Hành Chính Công cấp Tỉnh (PAPI) 2024, tham nhũng đã vượt qua đói nghèo và trở thành vấn đề quan tâm hàng đầu của người dân Việt Nam, với tỷ lệ kỷ lục 22,58% số người được hỏi xác định đây là ưu tiên hàng đầu cho hành động của chính phủ.⁴⁶

5.2. Tham Nhũng Có Hệ Thống

Ngoài hiện tượng tham nhũng hằng ngày vẫn tiếp tục của nhân viên cấp nhỏ trong mọi lãnh vực công quyền, trong năm 2024-2025, dư luận đặc biệt quan tâm đến việc nhiều nhân vật thuộc hàng lãnh đạo cao cấp nhất của ĐCSVN và chính quyền bị cho nghỉ việc mà lý do được nêu lên là có dính đến tham nhũng, và những đại án tham nhũng được đưa ra tòa.

Trong số những cấp lãnh đạo bị truất quyền có Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc, Chủ tịch nước Võ Văn Thưởng, Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ, và 4 Ủy viên Bộ Chính trị khác là các Ông Phạm Bình Minh, Trần Tuấn Anh, Đinh Tiến Dũng, và Bà Trương Thị Mai. Đây là một chiến dịch thanh trừng chưa từng có trong lịch sử ĐCSVN. Dư luận trong dân chúng cho rằng việc hạ bệ thực chất không phải là chống tham nhũng mà là kết quả của việc tranh chấp nội bộ trong ĐCSVN. Tuy nhiên tham nhũng vẫn là chứng cứ có thật.

Nhiều vụ án tham nhũng, hồi lộ cực lớn với số tiền hàng tỷ Mỹ kim liên hệ đến nhiều quan chức cao cấp đã được phát giác, đặc biệt là:

- Vụ án Công ty Phúc Sơn với thiệt hại cho nhà nước lên đến 7.000 tỷ đồng (266 triệu USD).⁴⁷
- Vụ án Công ty Việt Á lời bất chính 1.235 tỷ đồng (48,6 triệu USD).⁴⁸
- Vụ án Vạn Thịnh Phát với số tiền thất thoát lên đến 764.000 tỷ đồng (30,08 tỷ USD).⁴⁹
- Vụ án Tập đoàn FLC với số tiền thu lợi bất chính 2.469 tỉ đồng (97,28 triệu USD)⁵⁰
- Vụ án Xuyên Việt Oil với tổng số tiền thất thoát là khoảng 1.463 tỉ đồng (57,6 triệu USD)⁵¹

46 CECODES, RTA and UNDP (2025). *The 2024 Viet Nam Provincial Governance and Public Administration Performance Index (PAPI 2024): Measuring Citizens' Experiences.*

47 Tuổi Trẻ. *Hai cựu chủ tịch tỉnh Khánh Hòa bị truy tố trong vụ án liên quan Tập đoàn Phúc Sơn*

48 Tạp chí Tòa án Nhân dân. *Xét xử 3 cựu Ủy viên Trung ương cùng 35 bị cáo trong đại án Việt Á*

49 Đầu tư Chứng khoán. *Xét xử “đại án lịch sử” Vạn Thịnh Phát: SCB nói thiệt hại 764.000 tỷ đồng*

50 VietnamNet. *Toàn cảnh vụ Chủ tịch FLC Trịnh Văn Quyết bị bắt*

51 Thanh Niên. *Vụ biển thủ nghìn tỉ của Chủ tịch Xuyên Việt Oil*

5.3. Chế Độ Toàn Trị Là Nguồn Gốc Của Tham Nhũng

Đã qua 12 năm, kể từ ngày được thành lập bởi Tổng bí thư Nguyễn Phú Trọng, Ban Chỉ Đạo Trung Ương về Phòng, Chống Tham Nhũng vẫn không làm giảm bớt nạn tham nhũng. Lý do bởi vì:

- Không có sự tham gia của các tổ chức độc lập ngoài chính quyền.
- Báo chí không đóng được vai trò phát hiện tham nhũng; trái lại nhà nước gia tăng bóp nghẹt tự do báo chí; chỉ trích các nhà lãnh đạo Đảng và chính phủ là tội hình sự (Điều 331 Luật Hình sự 2015); nhiều phóng viên có thể hành nghề bị hành hung khi điều tra các vụ tham nhũng.
- Nhưng trên hết, chính chế độ độc tài toàn trị Cộng Sản Việt Nam là nguồn gốc của tệ nạn tham nhũng hiện nay. Độc tài toàn trị không những bóp nghẹt những tiếng nói phản biện cần thiết cho một guồng máy nhà nước trong sạch, mà hơn thế nữa, để duy trì quyền lực, đảng cầm quyền phải mua sự trung thành bằng tham nhũng.

KHUYẾN NGHỊ

Chính quyền Việt Nam cần:

- Tăng phân bổ ngân sách quốc gia cho các dịch vụ công ở những khu vực nghèo nhất và cho các nhóm thiệt thòi nhất.
- Tái lập quyền sở hữu đất đai của người dân thông qua việc sửa đổi Luật Đất đai, chấm dứt ngay việc cưỡng chế thu hồi đất của chủ sở hữu hợp pháp, trả lại tài sản bị nhà nước tịch thu cho chủ sở hữu hợp pháp.
- Thiết lập chương trình giáo dục và bảo hiểm y tế miễn phí cho trẻ em ít nhất cho đến hết bậc tiểu học.
- Khẩn trương thực hiện các biện pháp cụ thể để bảo vệ môi trường sống cho người dân và lồng ghép chính sách môi trường vào các quyết định kinh tế.

PHỤ LỤC I
DANH SÁCH TÙ NHÂN CHÍNH TRỊ VÀ TÔN GIÁO BỊ BẮT TRONG NĂM
2024-2025

(TỪ 31-12-2025 TRỞ LUI)

SỐ THỨ TỰ	TÊN	NĂM SINH	HOẠT ĐỘNG	NGÀY BỊ BẮT	NGÀY BỊ KẾT ÁN	TỘI DANH	ÁN TÙ	ÁN QUẢN CHẾ
1	Phạm Quang Thiện	1978	Government official	2025-12-04	2025-12-31	117	5.6	
2	Thạch Thị Hoa Ri	1971	Indigenous activist	2025-11-18	Pretrial detention	331		
3	Đỗ Văn Ngà	1977	Freelance writer	2025-11-17	2025-12-31	117	7	
4	Huỳnh Bảo Đức	1984	Freelance writer	2025-11-17	2025-12-31	117	6.6	
5	Nguyễn Thị Biểu	1961	Social activist	2025-11-12	Pretrial detention	331		
6	Nguyễn Thanh Sơn	1969	Facebooker	2025-11-10	Pretrial detention	331		
7	Lê Thị Thúy	1980	Facebooker	2025-10-30	Pretrial detention	331		
8	Y Quỳnh Bđap	1982	Montagnard Christian	2025-10-28	2024-01-20	113	10	
9	Nguyễn Thị Oanh	1971	Land rights activist	2025-10-21	Pretrial detention	331		
10	Nguyễn Duy Niệm	1968	Facebooker	2025-10-10	Pretrial detention	117		
11	Y Nuen Ayün	1967	Montagnard Christian	2025-10-08	Pretrial detention	116		
12	Huỳnh Ngọc Tuấn	1963	Facebooker	2025-10-07	Pretrial detention	117		
13	Nguyễn Văn Tông	1969	Land petitioner	2025-10-07	Pretrial detention	331		
14	Võ Thị Phụng	1979	Facebooker	2025-10-06	Pretrial detention	331		
15	Ngô Trí Cường	1966	Facebooker	2025-09-26	Pretrial detention	331		
16	Hà Trường Xuân	1955	Political activist	2025-09-22	Pretrial detention	109		
17	Nguyễn Công Hợp	1950	Facebooker	2025-09-22	Pretrial detention	331		
18	Nguyễn Văn Trường	1976	Facebooker	2025-09-21	Pretrial detention	331		
19	Nguyễn Văn Tú	1995	HR activist	2025-09-01	Pretrial detention	N/A		
20	Trần Quang Trung	1991	Facebooker	2025-08-28	Pretrial detention	117		
21	Hồ Sỹ Quyết	1988	Environmental activist	2025-08-28	Pretrial detention	117, 109		
22	Nguyễn Tuấn Nghĩa	N/A	Facebooker	2025-08-28	Pretrial detention	117		
23	Trần Quang Nam	1986	Environmental activist	2025-08-28	Pretrial detention	117		
24	Phạm Viết Công	1957	Facebooker	2025-07-15	Pretrial detention	331		
25	Mai Thị Hạ	1961	Facebooker	2025-07-02	Pretrial detention	331		
26	Ngô Sơn Hà	1974	TikToker	2025-06-11	Pretrial detention	331		
27	Trần Như Phước	1987	TikToker	2025-06-11	Pretrial detention	331		
28	Lê Văn Càn	1966	YouTube	2025-06-04	Pretrial detention	331		

29	Nguyễn Đức Minh	2001	YouTuber	2025-06-04	Pretrial detention	331		
30	Nguyễn Hoàng Tân	1998	YouTuber	2025-06-04	Pretrial detention	331		
31	Mai Văn Dương	1986	TikTok user	2025-04-10	On bail	331		
32	Lê Thị Mai	1984	Facebooker	2025-03-29	Pretrial detention	331		
33	Nguyễn Xuân Bình	1976	Political activist	2025-03-28	Pretrial detention	109		
34	Đặng Ngọc Thanh	1993	Facebooker	2025-03-27	2025-09-29	331	3.6	
35	Kim Som Rinh	1979	Khmer Krom monk	2025-03-27	2025-11-18	331	3.6	
36	Thạch Nga	1990	Facebooker	2025-03-27	2025-11-18	331	3.6	
37	Thạch Xuân Đồng	1987	Facebooker	2025-03-27	2025-11-18	331	3.6	
38	Trần Đình Toan	1958	Facebooker	2025-03-22	Pretrial detention	331		
39	Quách Gia Khang	1997	Political activist	2025-03-18	Pretrial detention	109		
40	Đoàn Minh Tuấn	1976	Facebooker	2025-02-27	Pretrial detention	117		
41	Lê Thị Minh Thiều	1974	Facebooker	2025-01-30	2025-04-28	117	6	
42	Phan Minh Tuấn	1981	Facebooker	2025-01-25	Pretrial detention	117		
43	Nguyễn Thị Hiền	1973	Land petitioner	2025-01-24	On bail	331		
44	Đậu Thị Tâm	1980	Facebooker	2025-01-23	2025-05-27	331	10/12	
45	Dương Thị Du	1959	Facebooker	2025-01-23	Pretrial detention	331		
46	Đào Công Hiến	1968	Facebooker	2025-01-17	Pretrial detention	331		
47	Phạm Xuân Thời	1969	Facebooker	2025-01-17	Pretrial detention	331		
48	Nguyễn Mạnh Hùng	1954	Protestant Pastor	2025-01-16	2025-10-30	117	6	5
49	Hồ Trọng Phúc	2008	Facebooker	2025-01-01	2025-07-09	331	1	
50	Cao Thị Đợi	1962	Land petitioner	2024-12-31	Pretrial detention	318		
51	Lê Thị Thuận	1986	Land petitioner	2024-12-31	Pretrial detention	318		
52	Nguyễn Trần Khánh Huy	2000	Facebooker	2024-12-31	Pretrial detention	331		
53	Nguyễn Thanh Huy	1966	Facebooker	2024-12-20	Pretrial detention	331		
54	Vương Tấn Minh Khoa	1983	Phone message user	2024-12-19	Pretrial detention	156		
55	Trần Cao Long	1988	Phone message user	2024-12-07	Pretrial detention	156		
56	Lê Công Triết	1983	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
57	Lê Phước Hoàng	1999	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
58	Lê Phước Sang	1991	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
59	Lê Thị Ngọc Nhan	1971	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
60	Lê Văn Điền	1972	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
61	Nguyễn Văn Lộc	1982	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
62	Bùi Tiến Lợi	1968	Facebooker	2024-11-20	Pretrial detention	331		
63	Nguyễn Thị Bích Thủy	1980	Land petitioner	2024-11-18	Pretrial detention	330		
64	Huỳnh Nhật Phương	1982	Political activist	2024-11-13	Pretrial detention	109		
65	Trần Khắc Đức	1995	Web manager	2024-11-09	Pretrial detention	117		
66	Bùi Văn Tuấn	1983	Facebooker	2024-11-04	Pretrial detention	331		
67	Lê Mạnh	1951	Facebooker	2024-10-31	Pretrial detention	331		
68	Lê Thị Thu Trâm	1986	Social activist	2024-10-08	Pretrial detention	331		

69	Nguyễn Việt Tú	1973	Political activist	2024-09-30	Pretrial detention	109		
70	Trịnh Bá Hạnh	1987	Political activist	2024-09-30	Pretrial detention	109		
71	Bùi Thị Ánh Ngọc	1958	Political activist	2024-09-27	Pretrial detention	109		
72	Trần Thị Hồng Duyên	1984	Political activist	2024-09-27	Pretrial detention	109		
73	Nguyễn Ngọc Châu	1961	Political activist	2024-09-22	Pretrial detention	109		
74	Trần Văn Linh	1957	Political activist	2024-09-20	Pretrial detention	109		
75	Y Thịnh Niê	1979	Montagnard Christian	2024-09-05	2025-05-23	116	9	4
76	Trần Văn Quyết	1959	Social activist	2024-09-01	2025-04-16	331	2.6	
77	Vương Văn Hồng Nam	1963	Political activist	2024-08-31	Pretrial detention	109		
78	Nguyễn Thị Hường	1968	Political activist	2024-08-29	Pretrial detention	109		
79	Phạm Hoàng	1958	Political activist	2024-08-29	Pretrial detention	109		
80	Lê Vũ Đài	1975	Facebooker	2024-08-28	Pretrial detention	331		
81	Y Pô Miô	1961	Indigenous activist	2024-08-15	2025-05-06	116	7.6	
82	Nguyễn Đình Trung	1958	Social activist	2024-08-02	2025-01-20	331	3	
83	Nguyễn Văn Trung	1975	Political activist	2024-07-31	Pretrial detention	109		
84	Đinh Thị Ngọc Ánh	1975	Facebooker	2024-07-24	2024-12-27	331	1.6	
85	Trần Thiện Châu Lãm	1991	Facebooker	2024-07-23	2025-01-16	109	12	
86	Trần Đình Triển	1959	Lawyer	2024-06-01	2025-01-09	331	3	
87	Nhật Kim Bình	1977	Political activist	2024-05-20	2024-06-19	109	8	
88	Vũ Minh Tiến	N/A	Gov Official	2024-05-20	Pretrial detention	337		
89	Nguyễn Văn Minh	1959	Facebooker	2024-05-15	2024-10-18	331	2.6	
90	Rơ Châm Grông	1961	Montagnard Christian	2024-05-10	2025-03-06	116	7	
91	Nguyễn Văn Bình	1973	Gov official	2024-05-09	Pretrial detention	337		
92	Dương Minh Cường	1996	Facebooker	2024-04-28	Pretrial detention	331		
93	Bùi Thị Linh	1989	Facebooker	2024-04-27	Pretrial detention	331		
94	Dương Hồng Hiếu	1978	Facebooker	2024-04-26	2025-02-20	331	2	
95	Lê Hoàng Trung	1977	Facebooker	2024-04-15	2025-04-23	117	6	
96	Lê Quốc Hùng	1967	Facebooker	2024-04-12	Pretrial detention	117		
97	Lê Phú Tuấn	1972	Facebooker	2024-03-29	2024-08-22	331	4.8	
98	Dương Khải	1994	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	331- 157	5.9	
99	Kim Khu	1959	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
100	Kim Sa Rương	1987	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
101	Nguyễn Đức Dự	1976	Facebooker	2024-03-28	Pretrial detention	331		
102	Thạch Chóp	2003	Khmer Krom monk	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
103	Thạch Nha	1997	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
104	Thạch Quý Lầy	1986	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
105	Thạch Ve Sanal	1987	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2.6	
106	Đặng Minh Dũng	1979	Political activist	2024-03-27	2025-02-18	113	2	2
107	Hồ Văn Việt	1975	Political activist	2024-03-27	2025-02-18	113	3	2
108	Hoàng Quốc Việt	1978	Facebooker	2024-03-27	Pretrial detention	331		

109	Kim Khiêm	1978	Khmer Krom activist	2024-03-26	2024-11-26	331	3	
110	Thạch Chanh Đa Ra	1990	Khmer Krom monk	2024-03-26	2024-11-26	331-157	6	
111	Phan Đình Sang	1967	Facebooker	2024-03-12	2024-08-26	117	6	2
112	Lê Thị Hòa	1972	Land petitioner	2024-03-10	2025-07-29	331	2	
113	Nguyễn Văn Trong	1970	Land petitioner	2024-03-10	2025-07-29	331	2	
114	Hoàng Đình Tuấn	1984	TikToker	2024-03-05	Pretrial detention	321-322		
115	Hoàng Việt Khánh	1983	Facebooker	2024-03-01	2024-09-24	117	8	3
116	Nguyễn Chí Tuyến	1974	Facebooker	2024-02-29	2024-08-15	117	5	
117	Nguyễn Vũ Bình	1968	independent journalist	2024-02-29	2024-09-10	117	7	
118	Trần Văn Khanh	1962	Facebooker	2024-02-02	2024-09-04	117	7	
119	Trương Huy San	1961	Independent journalist	2024-02-02	2025-02-27	331	2.6	
120	Phạm Văn Chờ	1964	Facebooker	2024-01-30	2024-07-11	117	7	2
121	Bùi Văn Khang	1949	Lawyer	2024-01-22	2024-09-04	331	2	
122	Phan Ngọc Dung	1955	YouTuber	2024-01-22	2024-09-04	331	3	
123	Nguyễn Đức Thanh	1968	Political activist	2024-01-19	2024-06-19	109	16	
124	Hoàng Tùng Thiện	1978	Facebooker	2024-01-17	2024-09-10	117	6	
125	Dương Mạnh Tiến	1982	Land petitioner	2024-01-10	2024-05-22	331	2	

Những Điều Khoản Của Bộ Luật Hình Sự Dùng Để Truy Tố Những Tù Nhân Chính Trị Và Tôn Giáo

Luật Hình Sự 2015

Điều 109. Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân

Điều 113. Tội khủng bố nhằm chống chính quyền nhân dân

Điều 116. Tội phá hoại chính sách đoàn kết

Điều 117. Tội làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam

Điều 156. Tội vu khống

Điều 157. Tội bắt, giữ hoặc giam người trái pháp luật

Điều 318. Tội gây rối trật tự công cộng

Điều 321. Tội đánh bạc

Điều 322. Tội tổ chức đánh bạc hoặc gá bạc

Điều 330. Tội chống người thi hành công vụ

Điều 331. Tội lợi dụng các quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân

Điều 337. Tội cố ý làm lộ bí mật nhà nước; tội chiếm đoạt, mua bán hoặc tiêu hủy vật hoặc tài liệu bí mật nhà nước

Luật Hình Sự 1999 (trong ngoặc đơn)

- Điều (79). Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân

- Điều (87). Tội phá hoại chính sách đoàn kết

- Điều (88). Tội tuyên truyền chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam

PHỤ LỤC II

DANH SÁCH TÙ NHÂN CHÍNH TRỊ VÀ TÔN GIÁO HIỆN CÒN TRONG CÁC TRẠI GIAM

(TÍNH ĐẾN NGÀY 31-12-2025 / XẾP THEO TÊN HỌ)

SỐ THỨ TỰ	HỌ VÀ TÊN	NĂM SINH	HOẠT ĐỘNG	NGÀY BỊ BẮT	NGÀY BỊ KẾT ÁN	TỘI DANH	ÁN TỬ	ÁN QUẢN CHẾ
1	A Jen	1984	Hà Môn Christian	2015-07-09	2016-04-26		9	3
2	Bạch Văn Hiền	1987	Facebooker	2021-06-30	Pretrial detention	331		
3	Bùi Thị Ánh Ngọc	1958	Political activist	2024-09-27	Pretrial detention	109		
4	Bùi Thị Khánh Phương	N/A	Former CPV member	2023-04-19	2024-10-30	117	2.6	
5	Bùi Thị Linh	1989	Facebooker	2024-04-27	Pretrial detention	331		
6	Bùi Tiến Lợi	1968	Facebooker	2024-11-20	Pretrial detention	331		
7	Bùi Tuấn Lâm	1984	Facebooker	2022-09-08	2023-08-30	117	5.6	4
8	Bùi Văn Khang	1949	Lawyer	2024-01-22	2024-09-04	331	2	
9	Bùi Văn Thuận	1981	Facebooker	2021-08-30	2022-11-18	117	8	5
10	Bùi Văn Tuấn	1983	Facebooker	2024-11-04	Pretrial detention	331		
11	Bùi Viết Hiếu	1943	Land petitioner	2020-01-09	2020-09-14	123	16	
12	Cần Thị Thêu	1962	Land rights activist	2020-06-24	2021-05-05	117	8	3
13	Cao Thị Đợi	1962	Land petitioner	2024-12-31	Pretrial detention	318		
14	Cao Văn Dũng	1968	Facebooker	2020-11-21	2021-06-09	117	9	3
15	Chang A Súa	1987	Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	8	2
16	Đặng Đăng Phước	1963	Facebooker	2022-09-08	2023-09-26	117	8	4
17	Đặng Đình Bách	1978	Environmental activist	2021-06-24	2022-08-11	200	5	
18	Đặng Hoàng Minh	1993	Facebooker	2020-12-05	2021-06-02	117	7	2
19	Đặng Minh Dũng	1979	Political activist	2024-03-27	2025-02-18	113	2	2
20	Đặng Ngọc Tấn	2000	Political activist	2018-06-11	2019-05-21	318-178	24	
21	Đặng Ngọc Thanh	1993	Facebooker	2025-03-27	2025-09-29	331	3.6	
22	Đặng Như Quỳnh	1980	Facebooker	2022-04-12	2023-02-14	331	2	
23	Danh Minh Quang	1987	Khmer Krom activist	2023-07-31	2024-02-07	331	3.1/2	
24	Đào Công Hiến	1968	Facebooker	2025-01-17	Pretrial detention	331		
25	Đậu Thị Tâm	1980	Facebooker	2025-01-23	2025-05-27	331	10 m	
26	Đinh Kử	1972	Hà Môn Christian	2015-07-07	2016-04-26	(87)	7	3
27	Đinh Thị Ngọc Ánh	1975	Facebooker	2024-07-24	2024-12-27	331	1.6	

28	Đinh Thị Thu Thủy	1982	Environmental activist	2020-04-18	2021-01-20	117	7	
29	Đinh Văn Hải	1983	Political activist	2021-12-10	2022-10-28	109	13.6	
30	Đinh Văn Phong	1984	Political activist	2021-12-10	2022-10-28	109	13	
31	Đinh Văn Phú	1973	Facebooker	2020-01-09	N/A	117	7	
32	Dinh Yum	1963	Montagnard Christian	2013-07-05	2014-07-06	(87)	11	3.5
33	Đỗ Minh Hiền	1957	Email user	2023-07-14	2024-03-11	117	6	
34	Đỗ Nam Trung	1981	Facebooker	2021-07-06	2022-03-24	117	10	4
35	Đỗ Quốc Bảo	1996	Political activist	2017-04-16	2018-08-22	(79)	9	
36	Đỗ Tài Nhân	1992	Political activist	2017-04-16	2018-08-22	(79)	10	
37	Đỗ Văn Ngà	1977	Freelance writer	2025-11-17	2025-12-31	117	7	
38	Đoàn Minh Tuấn	1976	Facebooker	2025-02-27	Pretrial detention	117		
39	Đoàn Từ Tấn	1982	Journalist	2022-02-05	2022-08-15	331	6	
40	Đoàn Văn Cư	1962	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-12	2013-02-04	(79)	14	5
41	Dương Hồng Hiếu	1978	Facebooker	2024-04-26	2025-02-20	331	2	
42	Dương Khải	1994	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	331-157	5.9	
43	Dương Mạnh Tiến	1982	Land petitioner	2024-01-10	2024-05-22	331	2	
44	Dương Minh Cường	1996	Facebooker	2024-04-28	Pretrial detention	331		
45	Dương Thị Bé	1982	Political activist	2022-06-23	2023-03-28	109	5	
46	Dương Thị Du	1959	Facebooker	2025-01-23	Pretrial detention	331		
47	Dương Thị Xuân	1966	Facebooker	2023-09-06	2024-10-18	331	4.6	
48	Dương Tuấn Ngọc	1985	Facebooker	2023-07-20	2024-04-24	117	7	3
49	Dương Văn Lành	N/A	Dương Văn Minh Sect	2021-12-12	2022-05-24	295	3.9	
50	Đường Văn Thái	1982	Blogger	2023-04-13	2024-10-30	117	12	3
51	Dương Văn Tu	1967	Dương Văn Minh Sect	2021-12-12	2022-05-24	295	4	
52	Giàng A Dia	1993	Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	8	2
53	Giàng A Sinh	1981	Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	8	2
54	Giàng A Và	1990	Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	8	2
55	Hà Hải Ninh	1988	Political activist	2018-06	2019-07-23	109	8	
56	Hà Trường Xuân	1955	Political activist	2025-09-22	Pretrial detention	109		
57	Hà Văn Thành	1982	Environmental activist	2019-10-21	Pretrial detention	349		
58	Hờ A Hù	1988	Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	8	2
59	Hồ Sỹ Quyết	1988	Environmental activist	2025-08-28	Pretrial detention	117, 109		
60	Hồ Thị Xuân Hương	1968	Political activist	2020-04-01	2022-04-18	109	10	3
61	Hồ Trọng Phúc	2008	Facebooker	2025-01-01	2025-07-09	331	1	
62	Hồ Văn Việt	1975	Political activist	2024-03-27	2025-02-18	113	3	2
63	Hoàng Đình Tuấn	1984	TikToker	2024-03-05	Pretrial detention	322		
64	Hoàng Đức Bình	1983	Environmental activist	2017-05-15	2018-04-24	330-331	14	
65	Hoàng Khương	1982	Facebooker	2023-03-01	2023-09-15	331	6.6	
66	Hoàng Quốc Việt	1978	Facebooker	2024-03-27	Pretrial detention	331		
67	Hoàng Tùng Thiện	1978	Facebooker	2024-01-17	2024-09-10	117	6	

68	Hoàng Văn Chơ	1979	Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	8	2
69	Hoàng Văn Luân	1988	Social activist	2023-08-23	Pretrial detention	331		
70	Hoàng Văn Páo	1982	Hmong Political activist	2019-03-01	2020-03-18	109	20	5
71	Hoàng Văn Vương	1978	Democracy activist	2023-03-01	2023-04-18	331	5	
72	Hoàng Việt Khánh	1983	Facebooker	2024-03-01	2024-09-24	117	8	3
73	Huỳnh Bảo Đức	1984	Freelance writer	2025-11-17	2025-12-31	117	6.6	
74	Huỳnh Đức Thanh Bình	1996	Political activist	2018-07-07	2019-06-24	109	10	3
75	Huỳnh Minh Tâm	1978	Facebooker	2019-01-26	2019-11-28	117	9	
76	Huỳnh Ngọc Tuấn	1963	Facebooker	2025-10-07	Pretrial detention	117		
77	Huỳnh Nhật Phương	1982	Political activist	2024-11-13	Pretrial detention	109		
78	Huỳnh Tài	1968	Political activist	2022-04-01	2023-06-19	109	6	
79	Kim Khiêm	1978	Khmer Krom activist	2024-03-26	2024-11-26	331	3	
80	Kim Khu	1959	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
81	Kim Sa Rương	1987	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
82	Kim Som Rinh	1979	Khmer Krom monk	2025-03-27	2025-11-18	331	3.6	
83	Kpuih Khuong	1962	Montagnard Christian	2013-11-26	2014-09-30	(87)	11	3.5
84	Ksor Kam (Ama H'Trum)	1965	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	(87)	9	
85	Ksor Phit	1970	Montagnard Christian	2015-07-08	2016-08-30	(87)	11	3.5
86	Ksor Pup	1962	Montagnard Christian	2015-07-08	2016-08-30	(87)	8	3.5
87	Ksor Ruk	1975	Montagnard Christian	2018-10-30	2019-03-15	(87)	10	
88	Lầu A Lềnh	1970	Hmong Political activist	2011-06-29	2020-03-18	109	Life	
89	Lê Công Triết	1983	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
90	Lê Đình Chức	1980	Land petitioner	2020-01-09	2020-09-14	123	Death	
91	Lê Đình Công	1964	Land petitioner	2020-01-09	2020-09-14	123	Death	
92	Lê Đình Doanh	1988	Land petitioner	2020-01-09	2020-09-14	123	Life	
93	Lê Đình Lượng	1965	Political activist	2017-07-24	2018-08-16	(79)	20	5
94	Lê Duy Lộc	1956	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	(79)	17	5
95	Lê Hoàng Trung	1977	Facebooker	2024-04-15	2025-04-23	117	6	
96	Lê Hữu Minh Tuấn	1989	Freelance journalist	2020-06-12	2021-01-05	117	11	3
97	Lê Mạnh	1951	Facebooker	2024-10-31	Pretrial detention	331		
98	Lê Mạnh Hà	1970	Facebooker	2022-01-12	2022-10-25	117	8	5
99	Lê Ngọc Thành	1972	Political activist	2020-04-25	2022-04-18	109	9	3
100	Lê Phú Tuấn	1972	Facebooker	2024-03-29	2024-08-22	331	4.8	
101	Lê Phúc	1951	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	(79)	15	5
102	Lê Phước Hoàng	1999	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
103	Lê Phước Sang	1991	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
104	Lê Quốc Hùng	1967	Facebooker	2024-04-12	Pretrial detention	117		
105	Lê Thạch Giang	1957	Facebooker	2023-06-29	Pretrial detention	331		
106	Lê Thanh Nhất Nguyên	1991	Buddhist	2022-01-07	2022-11-03	331	4	
107	Lê Thanh Tùng	1968	Civil rights activist	2015-12-14	2016-12-16	(88)	12	4

108	Lê Thị Hòa	1972	Land petitioner	2024-03-10	2025-07-29	331	2	
109	Lê Thị Kim Phi	1959	Political activist	2021-09-10	2022-03-16	109	6	
110	Lê Thị Mai	1984	Facebooker	2025-03-29	Pretrial detention	331		
111	Lê Thị Minh Thiều	1974	Facebooker	2025-01-30	2025-04-28	117	6	
112	Lê Thị Ngọc Nhan	1971	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
113	Lê Thị Thu Trâm	1986	Social activist	2024-10-08	Pretrial detention	331		
114	Lê Thị Thuận	1986	Land petitioner	2024-12-31	Pretrial detention	318		
115	Lê Thị Thúy	1980	Facebooker	2025-10-30	Pretrial detention	331		
116	Lê Trọng Cư	1966	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	(79)	12	5
117	Lê Trọng Hùng	1979	Facebooker	2021-03-27	2022-04-19	117	5	5
118	Lê Trung Thu	1980	Facebooker	2021-06-30	Pretrial detention	331		
119	Lê Tùng Vân	1932	Buddhist	2022-01-07	2022-11-03	331	5	
120	Lê Văn Cần	1966	YouTubeur	2025-06-04	Pretrial detention	331		
121	Lê Văn Điền	1972	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
122	Lê Văn Dũng	1970	Facebooker	2021-06-30	2022-08-16	(88)	5	5
123	Lê Văn Hải	1966	Facebooker	2020-09-18	2021-03-31	331	4	
124	Lê Văn Lạc	1966	Political activist	2020-02-01	2021-03-11	109	7	2
125	Lê Văn Quân	1989	Facebooker	2021-10-24	2022-04-14	117	10	
126	Lê Văn sang	1962	Political activist	N/A	2021-03-11	109	5	2
127	Lê Viết Hòa	1962	Facebooker	2020-06-24	2021-03-30	117	5	
128	Lê Vũ Đài	1975	Facebooker	2024-08-28	Pretrial detention	331		
129	Lương Nhật Quang	1987	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	(79)	12	5
130	Lương Thị Thu Hiền	1968	Political activist	2020-04-08	2022-04-18	109	11	3
131	Lưu Văn Vịnh	1967	Political activist	2016-11-06	2018-10-05	(79)	15	3
132	Lý Văn Dũng	1986	Dương Văn Minh Sect	2021-12-12	2022-05-18	330	4	
133	Mai Thị Hạ	1961	Facebooker	2025-07-02	Pretrial detention	331		
134	Mai Văn Dưỡng	1986	TikTok user	2025-04-10	On bail	331		
135	Nay Y Blang	1976	Montagnard Christian	2023 -5-18	2024-01-26	331	4.6	
136	Ngô Công Trứ	1988	Political activist	2021-02-04	2021-08-25	109	10	
137	Ngô Sơn Hà	1974	TikToker	2025-06-11	Pretrial detention	331		
138	Ngô Thị Hà Phương	1996	Facebooker	2020-06-24	2001-03-30	117	7	
139	Ngô Thị Tố Nhiên	N/A	Environmental activist	2023-09-15	2024-06-27	342	3.6	
140	Ngô Trí Cường	1966	Facebooker	2025-09-26	Pretrial detention	331		
141	Nguyễn Anh Hùng	1950	Political activist	N/A	2022-04-19	109	6	
142	Nguyễn Bá Mạnh	1987	Facebooker	2019-03-19	Pretrial detention	(288)		
143	Nguyễn Bảo Tiên	1986	Book distributor	2021-05-05	2022-01-21	117	6.6	
144	Nguyễn Chí Tuyển	1974	Facebooker	2024-02-29	2024-08-15	117	5	
145	Nguyễn Chí Vững	1981	Facebooker	2019-04-23	2019-11-26	117	6	2
146	Nguyễn Công Hợp	1950	Facebooker	2025-09-22	Pretrial detention	331		
147	Nguyễn Đình	1968	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	(79)	14	5

148	Nguyễn Đình Trung	1958	Social activist	2024-08-02	2025-01-20	331	3	
149	Nguyễn Đoàn Quang Viên	1982	Political activist	2021-10-15	2023-01-13	109	14	
150	Nguyễn Đức Dự	1976	Facebooker	2024-03-28	Pretrial detention	331		
151	Nguyễn Đức Hùng	1991	Facebooker	2022-01-06	2022-07-13	117	5.6	2
152	Nguyễn Đức Minh	2001	YouTubeur	2025-06-04	Pretrial detention	331		
153	Nguyễn Đức Thanh	1968	Political activist	2024-01-19	2024-06-19	109	16	
154	Nguyễn Duy Hường	1987	facebooker	2021-03-22	Pretrial detention	117		
155	Nguyễn Duy Linh	1976	Facebooker	2021-09-14	2022-06-09	117	5	
156	Nguyễn Duy Niệm	1968	Facebooker	2025-10-10	Pretrial detention	117		
157	Nguyễn Hoàng Nam	1982	Hoa Hao Buddhist	2023-07-24	2023-12-11	117	8	
158	Nguyễn Hoàng Phương	1970	Political activist	N/A	2022-04-19	109	14	
159	Nguyễn Hoàng Tân	1998	YouTubeur	2025-06-04	Pretrial detention	331		
160	Nguyễn Hùng Anh	1963	Political activist	N/A	2018-08-22	109	10	
161	Nguyễn Kỳ Lạc	1951	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-06	2013-02-04	(79)	16	5
162	Nguyễn Lâm Thắng	1975	Blogger	2022-07-05	2023-04-12	117	6	2
163	Nguyễn Mạnh Hùng	1954	Protestant Pastor	2025-01-16	2025-10-30	117	6	5
164	Nguyễn Minh Quang	1960	Political activist	N/A	2022-04-18	109	9	3
165	Nguyễn Minh Sơn	1962	Facebooker	2022-09-28	2023-09-29	117	6	
166	Nguyễn Năng Tĩnh	1976	Facebooker	2019-05-29	2019-11-15	117	11	5
167	Nguyễn Ngọc Châu	1961	Political activist	2024-09-22	Pretrial detention	109		
168	Nguyễn Như Phương	1991	Facebooker	2021-10-09	2022-12-26	117	5	3
169	Nguyễn Quang Khải	1969	Facebooker	2020-10-20	Pretrial detention	337		
170	Nguyễn Quang Thanh	1983	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	(79)	14	3
171	Nguyễn Quang Vinh	1981	Facebooker	2020-06-27	Pretrial detention	331		
172	Nguyễn Quốc Đức Vượng	1991	Facebooker	2019-09-23	2020-07-07	117	8	
173	Nguyễn Quốc Hoàn	1977	Political activist	2016-06-11	2018-10-05	(79)	13	3
174	Nguyễn Quốc Tiến	1980	Land petitioner	2020-01-09	2020-09-14	123	13	
175	Nguyễn Sơn Lộ	1948	Democracy activist	2023-02-02	2023-07-26	331-356	5	
176	Nguyễn Thanh Huy	1966	Facebooker	2024-12-20	Pretrial detention	331		
177	Nguyễn Thanh Sơn	1969	Facebooker	2025-11-10	Pretrial detention	331		
178	Nguyễn Thanh Tùng	1983	Former CPV member	2023-04-19	2024-10-30	117	3.6	
179	Nguyễn Thanh Xoan	1972	Political activist	N/A	2022-04-18	109	12	3
180	Nguyễn Thị Bạch Huệ	1964	Political activist	2023-04-01	2024-04-15	109	12	
181	Nguyễn Thị Bích Thủy	1980	Land petitioner	2024-11-18	Pretrial detention	330		
182	Nguyễn Thị Biểu	1961	Social activist	2025-11-12	Pretrial detention	331		
183	Nguyễn Thị Cẩm Thúy	1976	Facebooker	2020-06-24	2021-03-30	117	9	3
184	Nguyễn Thị Chính	1955	Political activist	N/A	2022-04-19	109	8	
185	Nguyễn Thị Hiền	1973	Land petitioner	2025-01-24	On bail	331		
186	Nguyễn Thị Hường	1968	Political activist	2024-08-29	Pretrial detention	109		
187	Nguyễn Thị Kim Duyên	1978	Political activist	N/A	2021-03-11	109	6	2

188	Nguyễn Thị Kim Phượng	1967	Political activist	2020-04-02	2022-04-18	109	10	3
189	Nguyễn Thị Ngọc Hạnh	1976	Political activist	2018-09-03	2020-07-31	118	8	3
190	Nguyễn Thị Ngọc Tiên	1976	Political activist	2022-02-16	2022-09-30	109	12	4
191	Nguyễn Thị Oanh	1971	Land rights activist	2025-10-21	Pretrial detention	331		
192	Nguyễn Thị Rành	1953	Political activist	N/A	2022-04-19	109	16	
193	Nguyễn Thị Xuyên	1974	Facebooker	2023-12-13	2024-05-15	331	2.6	
194	Nguyễn Thiết Hùng	N/A	Facebooker	2023-04-19	2024-10-30	117	4	
195	Nguyễn Trần Khánh Huy	2000	Facebooker	2024-12-31	Pretrial detention	331		
196	Nguyễn Trí Gioãn	1979	Facebooker	2023-07-11	2021-11-15	117	7	3
197	Nguyễn Trung Tôn	1971	Political activist	2017-07-30	2018-04-05	(79)	12	3
198	Nguyễn Trung Trực	1963	Political activist	2017-08-04	2018-12-26	(79)	12	5
199	Nguyễn Tuấn Nghĩa	N/A	Facebooker	2025-08-28	Pretrial detention	117		
200	Nguyễn Tường Thụy	1952	Freelance journalist	2020-05-23	2021-01-05	117	11	3
201	Nguyễn Văn Bình	1973	Gov official	2024-05-09	Pretrial detention	337		
202	Nguyễn Văn Bình	1973	Gov official	2024-05-09	Pretrial detention	337		
203	Nguyễn Văn Đức Độ	1975	Political activist	2016-11-06	2018-10-05	(79)	11	
204	Nguyễn Văn Lâm	1989	Facebooker	2023-07-07	2024-03-26	117	8	
205	Nguyễn Văn Lâm	1970	Facebooker	2020-11-06	2021-07-20	117	9	3
206	Nguyễn Văn Lộc	1982	Land petitioner	2024-11-22	Pretrial detention	330		
207	Nguyễn Văn Minh	1959	Facebooker	2024-05-15	2024-10-18	331	2.6	
208	Nguyễn Văn Nghĩa	1975	Political activist	2022-06-23	2022-10-06	109	7	
209	Nguyễn Văn Nghĩa	1978	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	(79)	12	3
210	Nguyễn Văn Nghiêm	1963	Facebooker	2019-11-05	2020-06-23	117	6	
211	Nguyễn Văn Nhon	1956	Facebooker	2004-08-03	2024-11-13	331	2.6	
212	Nguyễn Văn Tông	1969	Land petitioner	2025-10-07	Pretrial detention	331		
213	Nguyễn Văn Trọng	1970	Land petitioner	2024-03-10	2025-07-29	331	2	
214	Nguyễn Văn Trung	1975	Political activist	2024-07-31	Pretrial detention	109		
215	Nguyễn Văn Trường	1976	Facebooker	2025-09-21	Pretrial detention	331		
216	Nguyễn Văn Tú	1995	HR activist	2025-09-01	Pretrial detention	N/A		
217	Nguyễn Văn Tuấn	1984	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	(79)	12	3
218	Nguyễn Văn Túc	1964	Political activist	2017-09-01	2018-09-14	(79)	13	5
219	Nguyễn Văn Tuyển	1974	Land petitioner	2020-01-09	2020-09-14	123	12	
220	Nguyễn Văn Ướt	1992	Political activist	2022-12-16	2024-01-18	109	14	3
221	Nguyễn Văn Văn	N/A	Former CPV member	2023-04-19	2024-10-30	117	5.6	
222	Nguyễn Văn Viễn	1971	Political activist	2019-01-13	2019-11-11	113	11	
223	Nguyễn Viết Tú	1973	Political activist	2024-09-30	Pretrial detention	109		
224	Nguyễn Vũ Bình	1968	independent journalist	2024-02-29	2024-09-10	117	7	
225	Nguyễn Xuân Bình	1976	Political activist	2025-03-28	Pretrial detention	109		
226	Nguyễn Xuân Tĩnh	1972	Political activist	N/A	2022-03-15	109	9	3
227	Nhật Kim Bình	1977	Political activist	2024-05-20	2024-06-19	109	8	

228	P.V.L.	2002	Facebooker	2023-07-11	Pretrial detention	117		
229	Phạm Anh Tiến	1974	Facebooker	2023-09-06	2024-10-18	331	3.6	
230	Phạm Chí Dũng	1966	independent journalist	2019-11-21	2021-01-05	117	15	3
231	Phạm Đoàn Trang	1978	Independent journalist	2020-10-06	2022-08-25	(88) 117	9	
232	Phạm Hoàng	1958	Political activist	2024-08-29	Pretrial detention	109		
233	Phạm Quang Thiện	1978	Government official	2025-12-04	2025-12-31	117	5.6	
234	Phạm Thanh	1987	Political activist	2018-06-11	2019-05-21	178	15.6	
235	Phạm Văn Chờ	1964	Facebooker	2024-01-30	2024-07-11	117	7	2
236	Phạm Văn Điệp	1965	Civil rights Facebooker	2019-06-29	2019-11-26	117	9	5
237	Phạm Viết Công	1957	Facebooker	2025-07-15	Pretrial detention	331		
238	Phạm Xuân Thân	1958	Political activist	1996-06-12	1905-06-18	-84	Life	
239	Phạm Xuân Thời	1969	Facebooker	2025-01-17	Pretrial detention	331		
240	Phan Đình Sang	1967	Facebooker	2024-03-12	2024-08-26	117	6	2
241	Phan Minh Tuấn	1981	Facebooker	2025-01-25	Pretrial detention	117		
242	Phan Ngọc Dung	1955	YouTubeur	2024-01-22	2024-09-04	331	3	
243	Phan Sơn Tùng	1984	YouTubeur	2022-08-31	2023-07-03	117	6	
244	Phan Tất Thành	1986	Facebooker	2023-07-05	2024-05-08	117	8	
245	Phan Thị Thanh Hồng	1969	social activist	2020-06-24	Pretrial detention	318		
246	Phan Thị Thanh Nhã	1984	Facebooker	2023-03-17	Pretrial detention	109		
247	Phan Văn Bách	1974	YouTubeur	2023-12-29	2024-09-16	117	5	
248	Phan Văn Bình	1972	Political activist	2018-02-08	2019-01-22	109	14	
249	Phang A Vang	1988	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	(87)	15	
250	Puih Bop (Ama Phun)	1959	Montagnard Christian	2016-09	2017-04-07	(87)	9	
251	Quách Gia Khang	1997	Political activist	2025-03-18	Pretrial detention	109		
252	Rah Lan Hip	1981	Montagnard Christian	2019-05-15	2019-08-09	116	7	3
253	Rlan Thih (Ama Philip)	1980	Montagnard Christian	2022-12-19	2023-09-28	116	5	3
254	Rơ Châm Grông	1961	Montagnard Christian	2024-05-10	2025-03-06	116	7	
255	Ro Ma Đaih (Ama Pôn)	1989	Montagnard Christian	2016-9	2017-04-07	(87)	10	
256	Siu Chon	1975	Montagnard Christian	2020-12-12	2021-08-13	(87)	6	3
257	Siu Dik	1970	Montagnard Christian	2016-04-08	2016-11-30	(87)	8	3.5
258	Siu Doang	1987	Montagnard Christian	2016-04-08	2016-07-30	(87)	8	3.5
259	Sùng A Dơ	1996	Hmong Political activist	N/A	2020-03-18	109	8	2
260	Sùng A Sinh	1982	Hmong Political activist	N/A	2020-03-18	109	Life	
261	Sùng A Sinh	1986	Hmong Political activist	N/A	2020-03-18	109	8	2
262	Tạ Khu	1947	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-06	2013-02-04	(79)	16	5
263	Tạ Miên Linh	1945	YouTubeur	2023-05-04	2023-09-15	331	2.6	
264	Tạ Tấn Lộc	1975	Political activist	2017-02-16	2017-12-27	(79)	14	3
265	Thạch Chanh Đa Ra	1990	Khmer Krom monk	2024-03-26	2024-11-26	331- 157	6	
266	Thạch Chóp	2003	Khmer Krom monk	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
267	Thạch Cương	1987	Khmer Krom activist	2023-07-31	2024-05-23	331	4	

268	Thạch Nga	1990	Facebooker	2025-03-27	2025-11-18	331	3.6	
269	Thạch Nha	1997	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
270	Thạch Quý Lầy	1986	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2	
271	Thạch Thị Hoa Ri	1971	Indigenous activist	2025-11-18	Pretrial detention	331		
272	Thạch Ve Sanal	1987	Khmer Krom activist	2024-03-28	2024-11-26	157	2.6	
273	Thạch Xuân Đồng	1987	Facebooker	2025-03-27	2025-11-18	331	3.6	
274	Thao A Vang	1986	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	(87)	20	
275	Tô Hoàng Chương	1986	Khmer Krom activist	2023-07-31	2024-05-23	331	3.6	
276	Tôn Nữ Thê Trang	1962	Political activist	N/A	2022-03-15	109	12	
277	Trần Anh Kim	1949	Political activist	2015-09-21	2016-12-16	(79)	13	5
278	Trần Cao Long	1988	Phone message user	2024-12-07	Pretrial detention	156		
279	Trần Công Khải	1963	Political activist	2017-11-01	2019-06-27	109	8	
280	Trần Đắc Thắng	1980	Facebooker	2023-09-29	Pretrial detention	331		
281	Trần Đình Toan	1958	Facebooker	2025-03-22	Pretrial detention	331		
282	Trần Đình Triển	1959	Lawyer	2024-06-01	2025-01-09	331	3	
283	Trần Đức Thạch	1952	Writer	2020-04-23	2020-12-15	109	12	3
284	Trần Hoàng Huấn	1988	Facebooker	2021-08-10	2022-05-05	117	8	3
285	Trần Hoàng Minh	1990	Facebooker	2020-09-01	2021-07-20	331	5	
286	Trần Khắc Đức	1995	Web manager	2024-11-09	Pretrial detention	117		
287	Trần Minh Lợi	1968	Facebooker	2023-12-01	2024-08-16	331	5	
288	Trần Nguyên Chuân	1967	Political activist	2020-09-01	2021-03-19	109	6.6	
289	Trần Như Phước	1987	TikToker	2025-06-11	Pretrial detention	331		
290	Trần Quang Nam	1986	Environmental activist	2025-08-28	Pretrial detention	117		
291	Trần Quang Trung	1991	Facebooker	2025-08-28	Pretrial detention	117		
292	Trần Quốc Khánh	1960	businessman	2021-03-09	2022-02-17	117	6.6	6
293	Trần Thanh Giang	1971	Hoa Hao Buddhist	2019-04-23	2019-11-27	117	8	
294	Trần Thị Hồng Duyên	1984	Political activist	2024-09-27	Pretrial detention	109		
295	Trần Thị Ngọc Xuân	1969	Political activist	N/A	2022-04-18	109	13	3
296	Trần Thị Tuyết Diệu	1988	Journalist	2020-08-21	2021-09-29	117	8	
297	Trần Thiện Châu Lãm	1991	Facebooker	2024-07-23	2025-01-16	109	12	
298	Trần Tuấn Tài	1967	Political activist	N/A	2018-08-22	(79)	10	
299	Trần Văn Bang	1961	Facebooker	2022-03-01	2023-08-29	117	8	3
300	Trần Văn Khanh	1962	Facebooker	2024-02-02	2024-09-04	117	7	
301	Trần Văn Linh	1957	Political activist	2024-09-20	Pretrial detention	109		
302	Trần Văn Long	1955	Political activist	N/A	2022-04-18	109	10	3
303	Trần Văn Quyển	1999	Political activist	2019-01-23	2019-11-11	113	10	
304	Trần Văn Quyết	1959	Social activist	2024-09-01	2025-04-16	331	2.6	
305	Trần Văn Tứ	1992	Facebooker	1905-07-12	Pretrial detention	331		
306	Trần Văn Vinh	1976	Political activist	N/A	2018-08-22	(79)	8	
307	Trịnh Bá Hạnh	1987	Political activist	2024-09-30	Pretrial detention	109		

308	Trịnh Bá Phương	1985	Social activist	2020-06-24	2025-09-29	117	21	5
309	Trịnh Bá Tư	1989	Land rights activist	2020-06-24	2021-05-05	117	8	3
310	Trịnh Viết Bằng	1959	Anti-corruption activist	2019-05-14	Pretrial detention	331		
311	Trương Công Đại	N/A	Former CPV member	2023-04-19	2024-10-30	117	4.6	
312	Trương Duy Nhất	1964	Independent journalist	2019-01-28	2020-03-09	355	10	
313	Trương Huy San	1961	Independent journalist	2024-02-02	2025-02-27	331	2.6	
314	Trương Minh Đức	1960	Political activist	2017-07-30	2018-04-05	(79)	12	3
315	Trương Nguyễn Minh Trí	1987	Political activist	N/A	2018-08-22	79	11	
316	Trương Văn Dũng	1958	Facebooker	2022-05-21	2023-07-13	(88)	6	
317	Từ Công Nghĩa	1993	Political activist	2016-11-05	2018-10-05	(79)	10	3
318	Từ Thiện Lương	1950	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-10	2013-02-04	(79)	16	5
319	Vang A De	1990	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	(87)	20	
320	Vang A Phu	1977	H'mong Christian	2012-10-16	N/A	(87)	20	
321	Văng Bá Cảnh	1948	Political activist	N/A	2022-04-19	109	5	
322	Võ Hoàng Ngọc	N/A	Political activist	N/A	2018-08-22	(79)	9	
323	Võ Hoàng Thơ	1985	Facebooker	2021-10-06	Pretrial detention	331		
324	Võ Ngọc Cư	1951	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-06	2013-02-04	(79)	16	5
325	Võ Thành Lê	1955	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	(79)	16	5
326	Võ Thanh Thời	1989	Facebooker	2022-09-22	Pretrial detention	331		
327	Võ Thị Phụng	1979	Facebooker	2025-10-06	Pretrial detention	331		
328	Võ Tiết	1952	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-05	2013-02-04	(79)	16	5
329	Vũ Bích Vân	1971	Social activist	2022-03-10	2023-09-15	331	5	
330	Vũ Minh Tiến	N/A	Gov Official	2024-05-20	Pretrial detention	337		
331	Vũ Thị Kim Phượng	1970	Political activist	N/A	2021-03-11	109	13	5
332	Vũ Tiến Chi	1966	Facebooker	2020-06-24	2021-03-30	117	10	3
333	Vũ Tuấn Anh	N/A	Former govern official	2023-06-28	2024-10-30	117	2.6	
334	Vương Tấn Minh Khoa	1983	Phone message user	2024-12-19	Pretrial detention	156		
335	Vương Tấn Sơn	1953	Ân Đàn Đại Đạo Cult	2012-02-12	2013-02-04	(79)	17	5
336	Vương Văn Hồng Nam	1963	Political activist	2024-08-31	Pretrial detention	109		
337	Y Hon Ênuôi	1988	Political activist	N/A	2022-04-18	109	4	2
338	Y Kréch Byă	1975	Montagnard Christian	2023-04-08	2024-03-28	116	13	5
339	Y Min Ksor	1958	Montagnard Christian	2018-07-10	2019-01-30	(87)	9	3.5
340	Y Nuen Ayŭn	1967	Montagnard Christian	2025-10-08	Pretrial detention	116		
341	Y Phương Ding Riêh	1978	Political activist	N/A	2022-04-18	109	8	3
342	Y Pô Mlô	1961	Indigenous activist	2024-08-15	2025-05-06	116	7.6	
343	Y Pum Bya	1964	Montagnard Christian	2018-04-10	2019-01-30	(87)	14	3.5
344	Y Pum Nie	1964	Montagnard Christian	2018-04-10	Pretrial detention	116		
345	Y Quynh Bđap	1982	Montagnard Christian	2025-10-28	2024-01-20	113	10	
346	Y Thịnh Niê	1979	Montagnard Christian	2024-09-05	2025-05-23	116	9	4
347	Y Tŭp Knul	1970	Political activist	N/A	2022-04-18	109	9	3

PHỤ LỤC III

GIẢI THƯỞNG NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2024 VÀ 2025

Gải Nhân Quyền Việt Nam do Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam (MLNQVN) thành lập từ năm 2002 nhằm tuyên dương thành tích tranh đấu bất bạo động cho lý tưởng nhân quyền tại Việt Nam. Giải Nhân Quyền Việt Nam còn nhằm bày tỏ sự liên đới của người Việt khắp nơi đối với những cá nhân và đoàn thể đã và đang dấn thân bảo vệ quyền làm người của người dân Việt Nam. Từ ngày thành lập đến nay, MLNQ đã tuyên dương những nhà đấu tranh hàng đầu cho nhân quyền tại Việt Nam, gồm:

- 2002 *Hoà thượng Thích Quảng Độ và Linh mục Nguyễn Văn Lý*
- 2003 *Quý Ông Nguyễn Vũ Bình, Lê Chí Quang, Nguyễn Khắc Toàn, và Bác sĩ Phạm Hồng Sơn*
- 2004 *Ông Phạm Quế Dương và Bác sĩ Nguyễn Đan Quế*
- 2005 *Ông Lê Quang Liêm, Linh mục Phan Văn Lợi, và Thượng Tọa Thích Tuệ Sỹ*
- 2006 *Ông Đỗ Nam Hải và Ông Nguyễn Chính Kết*
- 2007 *Ông Hoàng Minh Chính, Luật sư Lê Thị Công Nhân, và Luật sư Nguyễn Văn Đài*
- 2008 *Thượng Tọa Thích Thiện Minh, Nhà báo Điếu Cày Nguyễn Văn Hải, và Bán Nguyệt San Tự Do Ngôn Luận*
- 2009 *Nhà văn Trần Khải Thanh Thủy và Mục sư Nguyễn công Chính*
- 2010 *Ký giả Trương Minh Đức và nhà hoạt động công đoàn Đoàn Huy Chương*
- 2011 *TS Cù Huy Hà Vũ và nhà hoạt động công đoàn Đỗ Thị Minh Hạnh*
- 2012 *Cô Phạm Thanh Nghiê, nhà báo Tạ Phong Tần, và Cô Huỳnh Thục Vy*
- 2013 *LS Lê Quốc Quân, Ông Trần Huỳnh Duy Thức, và Ông Nguyễn Hoàng Quốc Hùng*
- 2014 *Dòng Chúa Cứu Thế Việt Nam, Ông Nguyễn Bắc Truyển, và hai nhạc sĩ Võ Minh Trí (Việt Khang) và Trần Vũ Anh Bình.*
- 2015 *Hòa Thượng Thích Không Tánh, Bà Hồ Thị Bích Khương, và Bà Bùi Thị Minh Hằng*
- 2016 *Mạng lưới Blogger Việt Nam, Luật sư Võ An Đôn, Trần Ngọc Anh và Cán Thị Thêu*
- 2017 *Hội Anh Em Dân Chủ, Blogger Anh Ba Sàm Nguyễn Hữu Vinh, Blogger Nguyễn Ngọc Như Quỳnh, và Mục sư Y Yích*
- 2018 *Ông Hoàng Đức Bình, Bà Trần Thị Nga, và Blogger Phạm Đoan Trang*
- 2019 *Mục sư Nguyễn Trung Tôn, Cô Nguyễn Đặng Minh Mẫn, và Luật sư Lê Công Định*
- 2020 *Hội Nhà Báo Độc Lập Việt Nam, Ông Nguyễn Năng Tĩnh, và Ông Nguyễn Văn Hóa*
- 2021 *Gia đình bà Cán Thị Thêu, cô Đinh Thị Thu Thủy, và ông Nguyễn Văn Túc*
- 2022 *Nhà thơ Trần Đức Thạch, nhà báo Nguyễn Tường Thụy, và ông Lưu Văn Vịnh cùng Liên minh Dân tộc Việt Nam Tự quyết*
- 2023 *Ông Trần Văn Bang, Ông Y Vô Niê, và Ông Lê Trọng Hùng*
- 2024 *Ông Bùi Văn Thuận, Ông Đặng Đăng Phước, và Ông Đỗ Nam Trung*
- 2025 *Ông Phan Tất Thành, Cô Nguyễn Thị Ngọc Hạnh, và Ông Nguyễn Chí Tuyền*

TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM BÙI VĂN THUẬN

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2024

Nhà hoạt động nhân quyền Bùi Văn Thuận, sinh năm 1981 tại huyện Yên Thủy, tỉnh Hòa Bình, là người dân tộc Mường. Sau khi tốt nghiệp Trường Cao đẳng Thương mại Hà Nội và Trường Đại học Sư phạm Hà Nội ông dạy học tại một số trường trung học dân lập tại Hà Nội. Trong khoảng thời gian này, ông tham gia một số cuộc biểu tình chống lại tham vọng bành trướng của Trung Quốc và phản đối thảm họa môi trường do Công ty Thép Formosa ở Hà Tĩnh vào năm 2016.

Qua mạng xã hội ông thường xuyên lên tiếng ủng hộ các nhà hoạt động nhân quyền và các tù nhân chính trị và bênh vực những dân oan. Ông công khai chỉ trích những bất cập của chính quyền trong việc xử lý dịch bệnh COVID-19, và hô hào tẩy chay các cuộc bầu cử không dân chủ trên toàn quốc năm 2016 và 2021. Ngoài Ông còn tham gia Hội Anh em Dân chủ và nhóm “Nghiên cứu Thể chế” với một số nhà hoạt động khác nhằm nghiên cứu và chuyển đổi thể chế

Việt Nam từ độc tài toàn trị sang dân chủ pháp trị.

Vì những hoạt động đấu tranh cho nhân quyền và dân chủ của ông, Bùi Văn Thuận và gia đình ông thường xuyên bị công an theo dõi và sách nhiễu. Cuối cùng, ngày 30/08/2021, ông bị bắt với cáo buộc “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam.”

Ngày 18/11/2022, Tòa án tỉnh Thanh Hóa đã tuyên án ông Bùi Văn Thuận 8 năm tù giam và 5 năm quản chế. Trong quá trình điều tra và xét xử tại tòa, ông Thuận luôn tuyên bố mình vô tội và bác bỏ mọi cáo buộc nêu trong bản cáo trạng. Trong lời nói cuối cùng trước tòa, ông tuyên bố: “Cho dù kết quả phiên tòa như thế nào, tôi vẫn gửi lời cảm ơn đến ba luật sư đã giúp bào chữa cho tôi. Có thể nói tôi là nạn nhân của thứ pháp luật xôi lạc... Tôi bỏ quyền kháng cáo vì không tin tưởng vào hệ thống xét xử.” Hiện ông Thuận đang bị giam tại trại giam số 6, huyện Thanh Chương, tỉnh Nghệ An.

TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM ĐẶNG ĐĂNG PHƯỚC

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2024

Thầy giáo Đặng Đăng Phước, sinh năm 1963 tại tỉnh Thừa Thiên Huế. Sau khi tốt nghiệp Học viện Âm nhạc Huế, ông làm giảng viên âm nhạc Trường Cao đẳng Sư phạm Đăk Lăk. Ông từng phục vụ trong quân đội nhân dân Việt Nam trong 4 năm. Sau khi rời quân ngũ, ông trở lại nghề dạy nhạc và dẫn thân hoạt động cho nhân quyền và dân chủ.

Phương tiện hoạt động chính là mạng Internet và âm nhạc qua đó ông lên tiếng đòi quyền đất đai cho các nhóm dân tộc thiểu số Cao nguyên, tố cáo tình trạng tham nhũng, tranh đấu cho các quyền dân sự và chính trị của người dân, và ủng hộ hoạt động của các nhóm bất đồng chính kiến.

Ông tham gia một số kiến nghị ủng hộ dân chủ, như Bản kiến nghị 72 vào tháng 1 năm 2013, kêu gọi thay đổi hiến pháp để cho phép bầu cử đa đảng, và Tuyên ngôn Công dân Tự do vào tháng 2 năm 2013, nhằm bãi bỏ điều 4 của hiến pháp Việt Nam thiết định quyền độc tôn lãnh

đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Vì những hoạt động cho nhân quyền và dân chủ, ông đã nhiều lần đối diện với sức ép của nhà trường, sở giáo dục và cơ quan an ninh nhà nước. Ngày 8 tháng 9 năm 2022, công an Đăk Lăk đã bắt giữ ông với cáo buộc tuyên truyền chống nhà nước, theo điều 117 của bộ luật hình sự.

Ngày 6 tháng 6 năm 2023, TAND tỉnh Đăk Lăk xử sơ thẩm và kết án Đặng Đăng Phước 8 năm tù giam và 4 năm quản chế với tội danh nêu trên. Ngày 26 tháng 9 năm 2023, TAND cấp cao tại Đà Nẵng đã giữ nguyên bản án trong một phiên phúc thẩm kéo dài chỉ hai giờ. Trong cả hai phiên tòa ông Phước phản đối bản án và tuyên bố mình vô tội.

Hiện nay ông Phước đang bị giam tại Nhà tù Xuân Phước, tỉnh Phú Yên.

TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM ĐỖ NAM TRUNG

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2024

Ông Đỗ Nam Trung sinh năm 1981 tại tỉnh Nam Định. Do hoàn cảnh khó khăn về tài chính nên sau khi học xong phổ thông, ông làm tài xế xe khách của công ty vận tải Hoàng Long trên tuyến Bắc-Nam.

Ông tham gia nhiều phong trào hoạt động, trong đó có “đánh BOT”, một hình thức phản đối ôn hòa những trạm thu phí trên các trục lộ giao thông đặt không đúng vị trí hoặc thu phí quá mức, và biểu tình phản đối nhà cầm quyền phá hạ cây xanh không lý do chính đáng. Ông cũng sử dụng mạng xã hội facebook để bày tỏ quan điểm về đời sống xã hội - chính trị đưa tin về các vụ biểu tình chống Trung Quốc xâm phạm lãnh hải Việt Nam. Ngày 15-05-2014 khi đang ghi lại hình ảnh cuộc biểu tình chống Trung Quốc tại Đồng Nai, ông và 2 người bạn bị bắt và cả ba bị kết án hơn một năm tù vì tội “Lợi dụng quyền tự do dân chủ xâm phạm lợi ích Nhà nước, lợi ích hợp pháp của tổ chức, công dân.”

Mãn án tù, ông Trung trở lại tiếp tục các hoạt động đấu tranh. Ông gia nhập Hội Anh Em Dân Chủ, và tích cực tham gia các hoạt động bảo vệ quyền con người, quyền công dân như cuộc biểu tình phản đối Formosa năm 2016, cuộc biểu tình phản đối Dự luật An ninh mạng và Dự luật Đặc khu kinh tế năm 2018. Tháng Mười năm 2019, Đỗ Nam Trung tham dự Hội nghị về Nhân quyền tại Ireland theo lời mời của tổ chức Frontline Defenders. Tại diễn đàn này, ông đã trình bày về tình trạng vi phạm nhân quyền của nhà nước Việt Nam.

Ngày 06-7-2021, Đỗ Nam Trung bị bắt ở Hà Nội, và bị kết án 10 năm tù giam và 4 năm quản chế với cáo buộc “Làm, tàng trữ, phát tán hoặc tuyên truyền thông tin, tài liệu, vật phẩm nhằm chống Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.” Trong quá trình xử án, ông Trung luôn giữ quan điểm rằng những phát ngôn của ông trong các clip, bài viết là thực hiện quyền tự do ngôn luận theo Hiến Pháp quy định và vì vậy ông cho rằng xét xử có tội là oan.

Hiện nay Đỗ Nam Trung đang bị giam giữ tại trại giam số 5, tỉnh Thanh Hóa.

TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM PHAN TẮT THÀNH

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2025

Tù nhân lương tâm Phan Tất Thành, sinh năm 1986, nguyên là quản trị viên của trang Facebook Nhật Ký Yêu Nước, thường viết những bài bình luận về tình trạng vi phạm nhân quyền, ô nhiễm môi trường, nạn tham nhũng, và việc Trung quốc xâm lấn lãnh thổ và lãnh hải của Việt Nam. Trang Nhật Ký Yêu Nước từng có hơn 200 ngàn thành viên ghi danh sinh hoạt.

Nhà chức trách cộng sản Việt Nam đã bắt Ông Thành ngày 13-7-2023 với cáo buộc “tuyên truyền chống Nhà nước” theo Điều 117 của Luật Hình sự Việt Nam. Trong thời gian tạm giam, công an điều tra đã dùng mọi nhục hình dã man để bức cung.

Trong một phiên tòa chóng vánh vào ngày 8 tháng 5 năm 2024, ông Thành bị tuyên án 8 năm tù giam và 3 năm quản chế.

Trước phiên tòa ông Thành không nhận tội và yêu cầu chính quyền trả tự do cho ông. Ông khẳng định ông chỉ làm những gì Hiến pháp Việt Nam và các Công ước Nhân quyền của Liên Hợp Quốc mà Việt Nam là thành viên quy định.

Sau lời tuyên án của quan tòa, ông Thành hét lớn: “Tôi không công nhận phiên tòa này. Phiên tòa này chỉ là hình thức áp đặt, đàn áp đối với một công dân như tôi!” Sau đó ông thông báo gia đình hay ông từ chối xin phúc thẩm vì không tin tưởng hệ thống tư pháp Việt Nam cộng sản.

Hiện nay tù nhân lương tâm Phan Chí Thành đang bị giam tại trại giam Xuân Lộc, tỉnh Đồng Nai. Ngày 27-8-2025, Nhóm Công tác về Giam giữ Tùy tiện của LHQ đã lên tiếng cho rằng việc giam giữ tù nhân lương tâm Phan Tất Thành là độc đoán, và yêu cầu chính quyền Việt Nam tức khắc trả tự do cho ông Thành.

TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM NGUYỄN THỊ NGỌC HẠNH

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2025

Tù nhân lương tâm Nguyễn Thị Ngọc Hạnh, sinh năm 1976, nguyên là giáo viên dạy môn toán tại trường Quốc Tế Canada ở Sài Gòn. Vào năm 2018, cùng với một số thân hữu khắp nước, cô đã thành lập một nhóm hoạt động dân sự độc lập với mục đích thúc đẩy việc thực thi các quyền công dân được quy định trong Hiến pháp Việt Nam, đặc biệt là các quyền tự do biểu đạt, tự do hội họp, và quyền tham gia quản lý nhà nước.

Phương tiện hoạt động chính của Nhóm là mạng xã hội, qua đó họ nói về tình trạng vi phạm hiến pháp, pháp luật của giới chức tại nhiều nơi ở Việt Nam gây thiệt hại cho người dân. Họ cũng đã tham gia các cuộc biểu tình phản đối Luật Đặc khu Kinh tế và Luật An ninh mạng vào tháng 6 năm 2018.

Công an đã bắt cóc cô Hạnh trên đường phố tối ngày 3 tháng 9 năm 2018. Sau 11 tháng tạm giam, gia đình mới được phép thăm lần đầu. Trong thời gian đó cô bị biệt giam và tra tấn để ép cung.

Gần hai năm sau khi bị bắt, cô Hạnh và các thành viên khác trong nhóm mới bị đưa ra tòa xử vào ngày 31 tháng 7 năm 2020. Cả nhóm 8 người bị tuyên án tổng cộng 40 năm rưỡi tù với cáo buộc “phá rối an ninh”, trong đó cô Hạnh chịu mức án cao nhất, với 8 năm tù vì chính quyền VN cho rằng cô Hạnh là người giữ vai trò chủ mưu.

Tù nhân lương tâm Nguyễn Thị Ngọc Hạnh hiện đang bị giam tại trại giam An Phước, huyện Phú Giáo, tỉnh Bình Dương cũ.

TÙ NHÂN LƯƠNG TÂM NGUYỄN CHÍ TUYẾN

GIẢI NHÂN QUYỀN VIỆT NAM 2025

Nhà hoạt động nhân quyền Nguyễn Chí Tuyến, sinh năm 1974, là một trong những người thành lập nhóm “No U” vào năm 2007, một nhóm hoạt động chống lại tham vọng bành trướng bá quyền của Trung cộng bằng cách vẽ lại đường biên giới lãnh hải hình chữ U bao gồm hầu hết biển Đông. Ngoài việc tham gia các cuộc biểu tình chống Trung quốc và bảo vệ môi trường, cùng với các thành viên của Nhóm “No-U”, ông Tuyến đã dấn thân vào các hoạt động xã hội giúp đỡ dân oan và các trẻ em nghèo miền núi.

Ông Nguyễn Chí Tuyến còn là một nhà truyền thông rất năng nổ trên các mạng xã hội như Facebook và Youtube, qua đó ông lên tiếng bênh vực các nhà hoạt động nhân quyền bị đàn áp và phê phán chính quyền Việt Nam trong các lãnh vực xã hội, môi trường, và kinh tế. Ông đã nhiều lần bị công an chìm hành hung gây thương tích.

Ngày 29 tháng 2 năm 2024, công an Việt Nam đã xông vào nhà bắt giữ ông. Ngày 15 tháng 8 năm 2024, TAND thành phố Hà Nội kết án nhà hoạt động Nguyễn Chí Tuyến 5 năm tù giam với cáo buộc “tuyên truyền chống Nhà nước” theo Điều 117 của Luật Hình sự.

Một trong những luật sư biện hộ cho ông Tuyến kể lại tại buổi gặp mặt trước phiên tòa ông Tuyến nói: “Tôi hoàn toàn có thể lựa chọn sự an toàn cho cá nhân mình nếu làm ngơ trước những vấn đề bất cập của xã hội. Nhưng là một công dân, tôi không thể không có trách nhiệm đối với đất nước mình.”

Hiện nay Ông Nguyễn Chí Tuyến đang bị giam tại trại giam số 6, tỉnh Nghệ An.

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam được thành lập vào năm 1997, quy tụ một số cá nhân và đoàn thể dẫn thân trong lĩnh vực tranh đấu và bảo vệ nhân quyền và tự do mà mọi người dân Việt Nam đều có quyền hưởng như đã được quy định trong Tuyên Ngôn Quốc Tế Nhân Quyền và các văn kiện quốc tế nhân quyền khác.

LIÊN LẠC

Mạng Lưới Nhân Quyền Việt Nam
8971 Colchester Ave, Westminster, CA 92683
Tel.: (714) 657-9488
<https://www.vietnamhumanrights.net>
<https://www.facebook.com/mlnqvn>
Email: vnhrnet@vietnamhumanrights.net